

ELOFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 25 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

6-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyitóléc petit sora 40 fillér.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József tőherceg-ut 22. ■
TELEFON-SZÁM: 151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

Arad, 1911.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF

Vasárnap, augusztus 20.

István király.

A magyar középkor arany és vérvörös századaiból egy kemény, csontos, szikár és hervadhatatlan jobbkez nyulik felénk, biztatón, intőn, a magyar jövődó titokzatos kódéba mutatva.

Ez a szent és századokkal dacoló jobbkez maradt meg számunkra abból a nagy hőroszból, akit Vajknak hívott még pogány népe és Istvánnak keresztelt már keresztény püspöke. Ez a jobbkez az ő egész merő egyéniségének jele, hagyománya, örök időnkig maradandó záloga. Mert erőskezű hős volt hajdani való István király, aki rendületlen, bölcs szilárdsággal tartotta jobbáiban egy szilaj és pogánnak született keleti fajta gyepölőjét, országhelmét.

Mert Géza vezér fia volt az első nagy magyar, aki betört Dévénynél és még csak meg se kérdezte, hogy szabad e Dévénynél betörni új időknek új dalaival? Géza fia István volt az első nyugati magyar. Nem természeténél vagy hajlandóságainál fogva, nem az ösztöne, a vére folytán, de belátásból, bölcsességből. Mert azért az eredendő tulajdonságai keletinek, magyaroknak, turáninak mutatják Géza fiát. Vajk szilaj tejet szivott kikapós és rátarti anyja kebelén, amazontejet, melyben még a nagy ázsiai mezők szabad mómora tüzel. Géza, az apja, szittyá nagyur, seregek és indulatok ura. Konok magyar, aki két istenségnek áldoz, kétkulacsos politikából. Áldoz a magyar istennek, mert véreben még a turáni tüzek üszke parázslék, mert fülében még döntővi melódiák ujonganak,

mert apja is fehér táltosok szügyébe szurt biboros hajnalon, mert anyja is Emese anya álmáról regélt a pusztai alkonyaton, de áldoz a keresztény istennek is, mert a keresztény isten a nyugati isten és Kelet harca meddőnek, reménytelennek bizonyult Nyugat ellenében, mert Góg és Magóg gögös szülöttét rutul megalázták a bádógtetős, cifratornyos nyugati városok. De Géza fia erős kézzel kettévágja, már a magyar gordiusi csomót, István egész testtel és egész lélekkel a keresztényi papok mellé áll. Nyugat mellé áll, mert bizony hiszi és vallja, hogy csak a kereszt jelében győzhet a turáni mezőkről tisztai tájakra települt élni és győzni akaró magyarság.

Mai szemmel, iskolás vagy hétköznapi bölcsességgel nézve, egyszerű dolognak látszik ez a dolog. Az iskolai könyvek elmondják, hogy István keresztény hitre térítette népét. Akik föllázadtak, azokat leverte és kész. Pedig ez a tény, a térítés munkája a legnagyobb és legnehezebb és legradikálisabb kulturmunka volt eddig a magyar századok történetében. Megdöbentően nagy. És csodálatosan eredményes. A sátorlakó és barangoló magyar, akinek istene a Háboru és élete a kaland, máról-holnapra kénytelen istent és életet változtatni. Aki eddig a nyilazó és véres kardot szerető istenben hitt, az kénytelen olyan istent imádni, aki azt vallja, hogy aki kardot fog, az kard által fog elveszni.

Aki eddig hódas paripáján csókot és aranyat rabolva csatangolt keresztül a fél-

világon és akinek eddig utmutatója a csilagos ég, pihenője a virágos föld volt, az ezután kénytelen lecövekelni magát a földhöz, kénytelen röghöz kötve lenni és nagy, félhomályos, keresztet templomok mélyén virrasztani és imádkozni. Akinek eddig csak harcos és kalandos ösztöne parancsolt, azt most jámbor barát tanítja betűvetésre, keresztvetésre, alázatra, lemondásra, irgalomra. És ami a legfőbb baj volt, ami főbenjáró bűnnek látszott a sátoros magyarság villogó szemében: mindez az új dolog idegen dolog, idegen isten, idegen pap, idegen szokás, idegen erkölcs. Ezért már tajtékot turhat a konok és forró szittyavér, ezért már kardot ragadhat a szilaj szittyavér. De kettő elejét vette a végzetes bajnak: István magyar volta, erős bölcsessége.

Mert István mégis csak vér volt a mi vérünkben, Geiza fia vala, Vajk vala, turáni szittyá vala. Nemzeti király. Magyar szuverén. Első és egyike a legnagyobbaknak minden idők monarkái között. Mert ott volt, a magyarsága kezére játszani erős bölcsessége, az a kemény, konok, állhatatos és merész lendülettel jövőbe mutató, új utat mutató dicsőséges szent jobbkez, a hervadhatatlan, a most is élő, ma is biztató és fenyegető. Bár cseh, német és olasz ajkáról szólott először az új hit szelid igéje, de István magyar lelke küldötte országszerte az idegen papokat. Bár német páncélos vitézek, lovagok kardja és lándzsája verte szét Kupa és Ajtony pártos magyarjait, de István magyar bölcsessége vezérelte a németet és István erős

A siker furcsaságai.

Irtá: Császár Imre.

Annak volt igaza, aki azt állította, hogy a művész ne igen szerepeljen a nyilvánosság előtt, csak műveiben. Nagyon ritka esetben felel meg a valóság annak a képnek, amit a közönség alkot a művészről. A népszerűsége való törekvésnek elég jó eszköze a művészi alkotás. Ebben művész valaki. Ebben különb a többi embernél. Sőt, azt merném állítani, hogy emberi valóságában alatta marad a többi embernek és rendszerint ellentmondást produkál két lény között: vagy az ember cáfolja le a művészt, vagy a mű mutat ellentétet az alkotó és munkája között.

Nagyon ritka az az eset, mikor harmonia van a művész, mint ember és mint alkotó között. Turnerről mondják, hogy mikor egy műbarát megismerkedett vele, modorával, ugynevezett embervoltával, sose vásárolt többé Turnert.

A nagy ellentmondás rendes, míg a harmonia csak ritka kivétel. Ennek oka talán abban rejlik, mert az alkotás annyira lekötö, lefoglalja a művészt, egészen magához kapcsolja, hogy a pihenés, a nem menekülés pillanataiban, mint boldogító változatosság jelentkezik a homlokegyenest eltérő modor, szokások, viselkedés.

A poéta, aki hősi dalokat zeng, lelkesítő eszméket terjeszt, szerelemről dalol, mint em-

ber se hős, se lelkes, sőt még csak nem is szerelmes. A miniatürista piktor, aki oly csodásan festi a maga bájos apróságait, nyers, darabos modoru, nagypocaku és nagytehető. A színjátész, aki bámulatos előkelőséggel ábrázolja az előkelőséget, kézzel eszik és a körömtisztítót talán megveti. Coriolanus nem merne este az országútra kimenni. Oféliának esetleg nincs érzéke pozitívum iránt, hogy a szappanhasználat kulturjelenség.

Eszembe sincs, hogy ez alkalommal az ellenmondások lélektanaiával foglalkozzam. Csak azon a réven jutott eszembe, hogy mostanság annyit irtak a főpróbáról: ellene és mellette és magam is szeretnék erről és egyebekről is beszélni.

A főpróbának szükséges volta annyira kétségtelen, hogy erről alig érdemes szót tenni. Szüksége van rá a színháznak, színjátszásnak, kritikának egyaránt. Szokás ez a világ minden részében, csak a forma változhatik. Ami jó Párisban, nem feltétlenül jó nálunk és megfordítva.

A párizsi színházak főpróbáinak előadás-számba menő nagy nyilvánossága megfelel a világváros jellegének. Az idegenforgalmat nem említve, hisz ennek semmi köze a főpróbához, akkora színházjáró közönséggel rendelkezik egy-egy világváros, hogy a főpróba nyilvános volta meg se kottyán. Részint, mert mégis csak zártkörű egy bizonyos fokig, másrészt meg nem érinti a nagy publikum színházlátogató kedvét.

Nálunk is megpróbálkoztak egy időben a főpróbák illetően nyilvánossá tevésével. Mindenki megjelenhetett, tekintet nélkül korra, vallásra és ruházatra. Az emberek a legintimussabb találkozásoknak voltak kitéve s minden alkalommal kérdezték egymástól, hogy ez, vagy amaz mit keres itt, hogy jutott ide?

Túltömtől nézőtér előtt folytak le a próbák. A nagy világvárosok szokásait szeretjük ám utánozni, legkivált művészetünk propagálásával, a legszolidabb utánzás utján-módján. Erről máskor.

A nagy nyilvánosság vége a csőd lett. A darabnak hire ment az összes kerületbe. A potyaközönség maliciózus és kérlelhetetlen. A gyengébb darab rögtön meghalt, az erős csak ideig-óráig élhetett, mert Budapestnek nincs ám akkora színházjáró publikuma, hogy ne ártson meg a darabnak néhány szál potyajegy-s legtöbbször kicsinylő véleménye.

Ezután jött a másik véglet. Mi szeretjük a végletek garázdálkodását. A főpróba zárt, sőt zárkózott jellegű lett. A színház tagjainak fejvesztés terhe alatt megtiltották a megjelenést. Persze, nehogy megismerhessék a darabot, ha egyébként nem is, legalább a szerepváltozások eshetőségére való tekintetből. A kritikusok megnézheték, de előnyben részesültek a máj- és epebajosok.

Egy-egy főpróba valósággal olyan volt, mint egy campo santo vecchio Ravennában. Az enyészet és a polgári keserűség tanyázott mindenütt. A levegőben ott uszott a savanyu.

jobbkeze lobogtatta a győzelem keresztes lobogóját.

Bár nyugati, frank minta szerint szervezte az országos méltóságokat, tisztségeket, de a szellem, amely az egész rendszert áthatotta, a lélek, amely az egészen áttörött, magyar volt, bölcs és maradandó.

István királyból alkotása maradt fenn: a keresztény magyar állam. Épen elégendő egy örökkévalóságra, érdemnek, eredménynek, dicsőségnak. És megmaradt testéből a dicsőséges jobbkez. Épen elég szimbólumnak, csodának, jelnek.

Mert Géza fiának arca ismeretlen. Arcmása, hiteles ábrán nem maradt reánk. A budai Halászbástya szobrán is misztikus homályban marad az első magyar király arca. Az ember, az arc mellékes, mulandó itt, István király több, mint egy élő, vagy elveszett egyéniség. Ő a keresztény magyar királyság maga, az örökéletű, az el nem vesztendő. Emberi arca nem mosolyog és nem villog át az arany és vérvörös magyar századokon, csak szikár, rendületlen, biztató és fenyegető jobbkeze mutat hervadhatatlanul a magyar jövővébe.

A vallás tanítás reformja

Németországban.

— Aradi tanár Jénában. —

Jéna, augusztus közepén.

Az idegen forgalomról nálunk sokat beszélnek és vitatkoznak. A németek pedig cselekszenek. Nagy városaik, München, Drezda, Berlin stb. kiállításokkal, Wagner festéspekkel vonzák a rendes attrakciókon kívül a turisták ezreit. Kis városaik, minő Jéna, ahol az alig 40,000 lakos a vakáció beálltával nagyon is megéri a másfélezernél több egyetemi hallgató távollétét, ennek pótlására a szünidei kurzusok intézményéhez folyamodnak. Hisz vannak nálunk is szünidei kurzusok. Van, vagy volt ez idén Aradon is. De érzett-e ebből anyagilag valamit Arad városa? De ha, miként itt 600-nál többen gyűlnek össze a világ minden részéből — hisz képviselve van itt még amerika és Japán is, és mi magyarok 22-en vagyunk — az már lendít valamit az egész város for-

galmán. Ennyi embert elszállásolni, ellátni étellel, itallal, uti emlékekkel nagyon is jelentékeny összeget jelent. Persze a németnek megvan az az előnye, hogy világnyelv, míg mi ilyen idegen kurzust alig csinálhatnánk, hisz még saját nemzetiségeink se akarnak, sajnos, magyarul tanulni.

De meg kell vallani, hogy a derék németek maguk is mindent megtesznek, hogy az idegen ne bántja meg az identázás fáradságát. Van itt egy nagy optikai gyár, a Zeýssfabrik, 2800 munkással és külön üveghutával, melynek tulajdonosa egy 1905-be elhunyt jénei tudós, Abbé, olyképen rendelkezett, hogy a gyár alapítványként kezelendő s a mindenkori vezetőség tartozik a tiszta jövedelmet kulturcélokra fordítani. Abbé nemes rendelkezését léptenyomon megvalósulva látjuk. Az egyetem kapott több kitűnően felszerelt kísérleti intézetet, sőt mi több, milliós költséggel ez alapon épült fel maga az új egyetem, valamint a Volksbad és a Volkhaus óriási hangversenyteremmel, számos pompás tanteremmel, hol télen az ipariskola és női tanfolyamok, most meg a szünidei tanfolyamok tartatnak meg, azonkívül mindenkinek este 10 óráig nyitva állnak olvasótermei, hol a 110 napilap között a Budapesti Hírlapot is megtaláljuk, de a 400-nál több folyóirat közt sajnos magyar még nincs. A kurzus ideje alatt minden este van valami szórakoztató vagy tanulmányos előadás, hangverseny, barátságos összejövétel, vagy kirándulás a közeli szép környék valamely kiemelkedő pontjára. Jéna jóval északabbra esik Aradnál s így most még $\frac{1}{2}$, 9-kor is elég világos van kint a szabadban. A kirándulás rendszeren olyan helyekre történik, hol a hegytetőn a szép kilátás mellett ocsó friss csapolt sör és az ember szeme előtt készülő pompás illatot gerjesztő Rostbra'wurst vagy Rostbraten (akár marha, akár disznóhús) a földi porhüvely kielégítéséről is gondoskodik. Kiki letelepszik, ahogy tud, a különféle nemzetek tömörülnek s mire besötétedett, csak a hold világít már, megcsendül az egyik jóllakott csoport felől egy szelid, őszi napfényre emlékeztető svéd románc. Általános bravó kiállítás és taps kíséri. Majd egy melankólikus orosz dal hangzik fel, melyet követ a Rule Britannia és így tovább. Mi is sorra kerülünk. Kossuth Lajos azt üzenté, Ritka buza, ritka árpa, ritka rozs. Kétszeres

bravozások. Az utóbbit meg is kell ismételnünk. Hazafelé fel bomlik minden rend. Minden náció összebarátkozik s abban versengünk egymással, ki tud többet a másiknak a hazájáról. És bizony-bizony nem egyszer kell tapasztalnunk, hogy a komoly hollandus ismeri a Duna Tiszán kívül a Marost, Köröst, Oltot (de románosan Alutát mondott), tudja a Vöröstoronyos jelentőségét, tudja, hogy Szt. István az Árpádok közül való volt stb. Mig közölünk akárhányan csak a Réthy-féle rigmusból tudtuk a hollandus és a beszótt hal közti viszonyt.

Nagyon sok érdekes dolgot lehetne elmondani itt ezekről a tapasztalatokról. E helyett itt inkább két reformmozgalomról óhajtok beszámolni, melyeket a kurzus ideje alatt tartott gyűléseken ismertünk meg részletesebben. Az egyik a vallás tanítás reformjának a szövetsége.

E kérdést a szövetségnek aug. 5-én este tartott alakuló közgyűlésén ismertette Dr. Weinl jénei egyetemi teológiai tanár a vallás, és a nálunk is ismert világhírű paedagógus, Dr. Rein jénei egyetemi tanár, a nevelés szempontjából. Maga a teológus hangoztatta, hogy a vallás tanítás mai formája a lehető legrosszabb: a gyerekek bevágnak óriási részeket a bibliából (a katolikusoknál meg a dogmákat kell betanulni), a nélkül, hogy ezáltal vallásosabbakká, jobbakká lennének. S ez természetes. Szerinte szinte azt kell konstatálni, hogy a hol és amikor az iskolában nem volt meg a kötelező vallásoktatás, az emberek egy cseppet sem voltak rosszabbak, mint ma, sőt. Nos, ezen csak úgy lehet segíteni, ha a vallásoktatásból a formalisztikus ballasztot, mely a vallásos érzést, mint a tapasztalat bizonyítja, sem felkelteni, sem fejleszteni nem képes, kidobva, helyébe azt a törekvést hozzuk, hogy a gyermek fejének megmunkálása helyett szívébe fogják beültetni az igazi vallásosságot s Isten fogalmához nem a gyermek előtt sokszor érthetetlen szellemi légtornászmutatványoknak liúzó észokok alapján, hanem az egyes-egyedül helyes uton, a szív és igazi vallásos érzés útján vezetik. Weinl egyházi ember létére azt kívánja, hogy a vallásoktatás szabadittasság fel az egyházi gyámokodás kicsinyeskedő fenntartásáig; igazi protestáns lelkiismereti szabadságot kíván a vallás tanárnak, hogy az a bevágni valók ellenőrzési kötelezettsége nélkül

bizalmatlanság. A kritika nem bizott a darabban soha, az előadás bizalmatlan volt a kritikával szemben mindig.

Ennek a rendszernek is ki kellett volna előbb utóbb. Bár, fájdalom, csak utóbb mult ki.

Ezeknek utána jött a legrégebb rendszer visszaállítás. Nyilvánossá tették a főpróbát azok számára, kik hivatásuk vagy kötelességük jogán ott megjelenhettek. Ez a helyes és igazságos. Összehozni, együvé kapcsolni az előadás faktorait: kritikát és színjátszást.

Hanem a kapocs a fontos ezuttal is. Ennek a kapocsnak jogosultsága és ereje a szeretet és a komolyság. Komolyan kell szeretni a hivatást és szerető komolysággal kell teljesíteni a kötelességet. Ebben kell találkozni kritikának és előadásnak egyaránt.

A színház részéről ennek meg kell lennie és meg is van feltétlenül. Végre is ennek létkérdése ez. Am nincsen meg mindenkor a kritikában. Sokszor komolytalan, de néha szeretetlen is.

Semmiestre sem fognak félreérteni azok, akiknek ez nem szól és nem is szólhat. Ezek a színjátszás hozzáértői, a művészetek magyarai, a mi igazi kritikaink.

Ezeknek kell a főpróba a darab jobb megismerésért. Nem az előadás fontos nekik, hanem maga a darab. Tudják jól, hogy óriási a különbség a főpróba megjátszása és az előadás között, melyhez okvetlen szükséges a köz-

zönség maga. E nélkül nincsen előadás, nincsen igazi siker. Ez ad melegséget.

A szeretettel teljes érdeklődés a hid, a mely összeköti a főpróba közönségét a színjátszókkal. Ezt a bizonyos hidat kellene megépíteni. Az egyiket az érdekli, a mi a dobogón történik, a másik érdeklődik az iránt, miként hat az, a mit csinál? Hiszen mindkét fél az ügy, a művészet érdekében kerül össze a színházban, a kultúra jegyében. Szeretettel kell közrevenniök a közös kedvencet: a drámát.

Ha a két fél farkasszemet nézve mered egymásra, azt mérlegelve az egyik részről: ugyan, miibe kösselek bele? — a másik részről: minek erőlködjem ezeknek? — már félig meghalt a közös cél, az előadás sikere. Mindig csak odajutnak ilyenformán, a hová az a bizonyos honpolgár, a ki csak nem tudott Mádról eljutni s'ha.

Az igazi főpróba közönségét a szeretet viszi a színházba. Nem kötekedni akar, de nem is a sikert hajtatja ott. Erre ráér az előadás. Az igazi színjátszó meg szeret ilyen közönség előtt játszani, a mely mégis a legtöbbször jobban megérti, a mi a színpadon történik, mint amaz, a nagy Caesar.

Igy és ezen a módon nem szenved csorbát a siker soha. Nem is történhetik semmi bántó, semmi oda nem való.

A színházaknál, a színházak körül mindenki a sikerre törekszik. Az igazgatóval élőkön, ezt akarja elérni az egész gárda, az utolsó kellekhordozóig. E két vég között maga a szín-

játszás is ezért van. A hatásért, melyet elérni tud, a melyet ki tud váltani a közönség kedélyéből művészi eszközeivel.

Minden színjátszó szereti a hatást, a sikert, a tapsot. Még a nagyképszerűsű is, ha négy szemközti van önmagával, azt áhi ja őszintén, bárha nem vallja be, attól félve, hogy megismerik, mit akar.

A taps mámorossá tesz. Ez a közvetlen, az el nem vitatható siker. Persze, csak ha őszinte és nem csinált. Ez megismerés. Manapság ugyán már ennek is erősen üzleti jellege; de a jó fül meghalja, hogy mikor verődik össze a tenyér lelkesültségből, mikor pedig — üzleti okokból.

A színjátszó rajong a sikerért, rajong a tapért. Am nem hiszem, hogy így rajongana a hajlongásért, a mivel ezt meg szokás köszönni. Mondom, nem hiszem. Tévedhetek, de azt gondolom, igazam van.

Végre is a tiszta kórikum, hogy Gertrudis, vagy Cleopatra, Julius Caesar és a többiek valamilyen holtuk után megjelennek a függöny előtt és hajbókolva köszönik meg a tapsokat.

Ez csak akkor érthető, ha valami olyan látott és hallott benyomás vált ki tetszést a közönségből, a mikor a komolyság veszélyeztetése nélkül jelenhetik meg a színész a taps hívó zajára.

A közönség tetszésének ad kifejezést azért, a mit látott-hallott. Ettől van impresszionálva, tehát ezt óhajta újra látni. Így azt a jelenetet,

semmi nyügtől nem kötve, saját belátása alapján vezethesse be a naiv gyermeki szívet a vallásos érzés magasztos misztériumába.

Még érdekesebben szölt a kérdéshez Rein professzor. Mindenekelőtt, kérdezte, honnan ered a mai rendszer? Először is Poroszországnak az 1848-i idők után követett politikája szolgálhat magyarázatul. Akkor ugyanis a radikális politikai mozgalmak ellensúlyozására és letiprására a vallásoktatás kötelező és a mai szigorított formáját hozták be, hogy így mintegy még az iskola is a legzsengőbb korukon kezdve az ellenőrzés rendőri asszisztálását — mondja Rein — biztosítsa az állam belbékéjét. Hozzájárult ehhez a Weinelt által is említett egyházi törekvés, mely már a legfiatalabb iskolás gyermekkel is éreztetni és elismertetni akarja azt, hogy egyház nélkül nincs vallásos érzés. De sokat tett a tanári karnak az az általános felfogása, hogy nekik nem feladatuk nevelni a gyermeket, hanem csak ismereteket közölni. Az iskola tudományt ad, nevelést adjon a család. Ehhez csatlakoznak a teológus-hittanók, kik pályájukat szintén úgy fogják fel, hogy nekik csak a kiszabott teológiai ismeretmennyiséget kell a gyermekbe a záros határidőre beletölcsérezniök. A megértés és a vallásos érzés majd megjön később. Nos — mondja Rein — a vallásoktatás és nevelés teljesen elvározott azokról az örök érvényű elvektől, melyek Pestalozzi óta megdönthetetlenül sziklaszilárdan állják meg helyüket. A vallásosság elősorban érzelmi készség, mely nem az odaállított tekintélytől való félelem segítségével bevágatott s legtöbbször meg nem értett ismeretek alapján áll elő. A teológiai és mitológia ismeretek nagyrészt számüzendők s a helyes vallás-erkölcsi érzés és érzék a neveléstudomány alapelvei szerint művelendő. Nem deuktív egy odaállított tétel alapján: „Ne lopj!” kell az erkölcsöt nevelni. Hanem a megértetés egyetlen helyes módján, az indukcióval. A gyermeket kérdezősködés útján rávezetjük példákkal arra, hogy miként ő nem szeretné, ha más valaki az ő játékszereit stb. elvenné, úgy más sem szereti, ha valamijétől megfosztják, miért is ezt nem kell cselekedni, s épen ezért tiltja ezt az isteni parancs is. Vagyis míg szükségessége köztudattá lett, az erkölcs keletkezésének processusán, meiyen az egész emberiség átment, így az

egyén menjen át, s akkor erkölcsi érzéke tudatos, az akarat alapján álló lesz. Ugyanigy az Isten fogalma a vallásos érzéssel kapcsolatban a teológiai ismeretek halmaza nélkül fejlesztendő.

Az érdekes előadás után a vita részben az idő előrehaladott volta miatt, részben a hallgatóság helyeslő felfogása miatt csak egy felszólalásra szorítkozott. Az illető egyáltalában a vallásoktatás eltörlését kívánta hivkozva O'asz, Franciaország, Hollandia, Japán és más országok példájára, hol csak pozitív erkölcsant tanítanak. A megalakult szövetség „Bund für Reform des Religionsunterrichts“ azonban ez ellenében elnökönek, Rein professornak programját fogadta el, mely 5 pontban a fentebbieket tömörítve főleg a hittanár lelkiismereti szabadságát és a nevelés lélektani utasításainak a hittanításban való alapulvételét hangsúlyozza. De megemlíti azt a nehézséget is, hogy a szabadságot pontosan körülírni és meghatározni aligha lehet anélkül, hogy a régi merev formalizmusból egy új formalizmusba ne jusson az ember.

Még általánosabb érdekű tárggyal foglalkozott aug. 4 én este a Bund Deutscher Bodenreformer. Az előadó maga az elnök, Damaschke Adolf berlini tanár abból indult ki, hogy a legfontosabb tudomány a társadalmi gazdaságtan. Mert az ember először jól akar lakni, aztán szórakozni s végül esetleg tanulni is. Es ép a megélhetés feltételeinek törvényszerű változásával, azok okainak kutatásával és gyakorlati értékesítésével foglalkozik a tudomány. Ennek áll szolgálatában a Bodenreformerek szövetsége is, mely a földtulajdon sajátos természetét folytán fennálló igazságtalan gazdasági viszonyokon óhajt változtatni. A legégetőbb kérdések egyike a lakásinség, ami a telekspekuláció okozta telekdrágaság következménye. Míg más árunál, ugyanis a kereslet emelkedése az árakat mérsékeli, addig a lakáskereslet még drágábbá teszi a lakásokat. Mert más árut a keresletnek megfelelően lehet nagyobb mértékben előállítani: pld. a kerékpár, automobil, stb. mióta nem luxustárgy, hanem általános közlekedési eszköz, sokkal olcsóbb lett. De földet nem lehet újat előteremteni. Itt számolni kell a meglevővel. Ezt pedig élelmes spekulánsok előre összevásárolják s később óriási összegeket nyernek rajta.

Berlin mellett egy Britz nevű falu közelében vasuti állomás épült s egy földterület, mely addig 50,000 márkával se talált vevőt, egyszerre 1,300,000 márka árban kelt el.

Ugyancsak Berlinben egy 1825-ben 2700 tallérért vásárolt földet 50 évvel később 6,000,000 márkáért adta el tulajdonosa. Kisebb helyen, vagy nagyobb városban az építkezéssel járó értékemelkedés 4000%-8900% terjedt Németország különböző helyein az utolsó 40 év alatt. Ez persze oly szörnyű állapotokat idéz elő, melyek ugy egészségi, mint erkölcsi szempontból a lehető legkárosabbak. Németország lakosságából 95%-nál egy-egy család évi jövedelme nem több 900 márkánál. A lakás ezelőtt 100 évvel az egyén jövedelmének 5%-ába, ma 15-20%-ába kerül. A hivatalnok és munkásosztály egyre küzd magasabb fizetésért s mire javítást elérnek, addig annyira megdrágult minden, hogy újból kezdenek a mozgalmat. Egyre jobban nő azon túlszűfolt lakások száma, hol egy fűthető helyiségben 6 vagy még több, 2 fűthető helyiségből álló lakásban 11 vagy annál több ember lakik. A család maga a földön alszik, csak hogy annál több ágyrajáró albérlőt helyezhessen el. Münchenben pld. 17,000-nél több emberre nem jut ágy. Ily körülmények közt hiába tanít iskola, egyház, társadalom szépet és jót a családi kör melegéről. Ők csak a bűzét, szennyét érzik s nem csoda, ha az ilyen család szombat este pénzével a tágasabb, világosabb kocsmába siet.

A Bodenreformerek Bundja 100,000-nél több tagja már eddig is több pozitív eredményt mutathat fel. Nem valósíthatja meg ugyan Nagy Frigyes nagy horderejű intézkedését, mellyel Berlint naggyá tette. Ő ugyanis mindenkinek adott ingyen telket, sőt építőanyagot is, de ha egy év alatt nem épített, a telket elvette tőle. Ezt ma nem lehet már megtenni. Hanem agitálásával elősegítette az értékemelkedési adónak törvényhozási behozatalát. Igazságos is, hogy mindenki, kinek telke minden munka nélkül önmagától értékben olyannyira emelkedik, ezen emelkedésnek megfelelőleg, melyet ugyis a lakók fognak megfizetni, legalább adójával könnyítsen a közterhek viselőin. Tárgyal a Bund a kormánnyal egy oly reform létrehozatalán, mely szerint minden közcélna, pld. csatorna, vasutépítés stb. megszerzett földterület mindkét oldalán

a mivel a felvonás végződött, s a mi tetszett, újra meg kell neki mutatni Természetesen nem újra eljátszva, csak ismét felidézve az utolsó pillanat képét.

Persze vannak esetek, mikor ez nem lehetséges, a mikor ez a darab folyamatosságát hátráltatná; de a felvonásvégeken mindenkor meg lehetne csinálni.

Igy aztán a színjászó is megkapta az elismerést, meg a szindarab is; a közönség meg újra látná az utolsó pillanatot, a mi neki annyira tetszett.

Mindig a zárópillanat tartalmától és formájától lehetne függővé tenni a módot, mellyel a siker kecskéje jóllakhatnék s az általános nagy művészi illúzió káposztája is megmaradna. Van eset rá, hol a függöny előtt való megjelenés helyes és nem sérti a hangulatot. Szóval, a tartalom szerint lehetne irányítani a siker külsőségeit.

Mostanság megeskik, hogy valaki végzi a felvonást és a hívó tapsra megjelenik egy másik szereplő kíséretében, a ki egy negyedórával előbb már eltűnt a színpadról. Az eltűnt rendszerint férfiú, a ki kézen vezeti a női partnert, furcsa és egészen egyéni bókölások közepette. Hegyedül nem mer az illető megjelenni?

Tessék e'hinni, ebben sok a kómikum. Miért ne maradhatna meg a szereplő ugyanúgy, a hogyan a felvonást végezte? Kíséret nélkül és abban a helyzetben, a milyenek utoljára láttuk.

A hol a felvonás, a jelenet, a helyzet tar-

talma megengedi, ám mutatkozzék a színész a hívó tapsra. Ez a szuverén közönség joga, ha látni akarja a színjászót. Emennek meg gyönyörűség, ha tudja, hogy látni akarják.

Épen tizennégy esztendőnek előtte irtam már egyszer erről, meg arról is, hogy milyen furcsa, ne mondjam bántó, mikor a fűszerepeket leányok játsszák.

A figuráns apródok ma is leányok. Hiába, nincs a nézőtérnek olyan látogatója, férfi, asszony egyaránt, a kinek a figyelmét ne ez fogná meg elsősorban. A legszebb, a legtragikusabb jelenetet játszassák, addig senkise figyel oda, a mig ki nem gyönyörködtek magukat a kinálkozó csinos idomokon. Minthogy pedig rendszerint tekintetbe kell venni a formák szépségét, mindig szép leányok álldogálnak vagy sétálnak a színpadon apródi műőségben.

Rágalmazó, a ki azt állítja, hogy nekem nem tetszenek. Tetszenek mindenkinek. Ez a baj. Bizonyos lehet felőle mindenki, hogy a figyelmet elvonják a darabról és magukra terelik. Végre is ez természetes. És érthető és emberi. Ez az animális érdeklődés.

Az mi nem érthető, az az igazság s utószerepesség megcsorbítása. Nem hiszem, hogy valahol a törtélemben női apródok nyomaira akadnánk.

A fejlődésben levő fiugyerek idoma bizony nem valami csabos, de végre mégis fiús és nem leányos, ha ez szép is. Ámbár az igazság mindig szép. Minden szép, a mit megértünk, a

mi hat reánk, még ha borzalmat vált is ki a kedélyből.

A könnyebb műfajt, az operettet és vaudeville-t hívebben szolgálja az igazságnak illeten való mellőzése, mert tetszhetik valami, ha nem hiszünk is benne. A hatás pedig e réven feltétlenül biztosítva van. A valóságosság álláspontja könnyen fellökhetné a hatást és visszatevésnek sok minden, ami emigy tetszik.

Bob herceg, a Baba Lancelotja és a többi operett-hős csak női szereplő által válik elfogadhatóvá; de nem tudom egészen bizonyosan, hogy a Brutus Luciusát nem volna-e inkább helyén, ha fiú játszáná el?

Nem igen van a világon kellemesebb zene a szép női hangnál; de a csattanó fűhang épen olyan jellemzője a fejlődő férfiembernek, mint a csontos térd és az erős bokacsont.

A közönség pedig, ha nem kapna is oly csinos látnivalót a formás lábszárakban, ha nem elmélkedhetnék is láttukra az örök nőiség titkain, több időt fordíthatna a darabra, annak szépségeire s tartalmára.

Az ily részletek ugy sincsennek döntő hatással, legalább is nem hiszem, hogy komoly darab sikerének mérlegelésénél valaki számításba venné az apródok idomait, mint a siker eszközt.

Ám azért, hitem szerint, furcsán hat a komoly irányú és igényű darab előadásában ez a jelentéktelenség látszó, de azért nem jelentéktelen részletkérdés.

Minden apróság fontos a színpadon Mond-

1—1 kilométernyi terület is szereztessék meg s később nyereség nélkül engedessék át az építkezni akaróknak, de csak kis parcellákban. Azonban ezt egyelőre nehezen fogják keresztülvinni, minthogy ez ugyancsak belevág a magánvállalkozás körébe. De ha ezen szociális törekvésük az állammal szemben egyelőre tán nem is sikerül, annál több eredményt érnek el, egyes városokban, hol a város szerez meg mindent, földet közteleknek, s aki építkezni akar, az választhat belőle tetszés szerint. Az építési összeg 90%-át olcsó kamatra kapja meg, csupán ha az illető vagy leszármazottai megakarnak válni a háztól, úgy csak a városnak adhatják vissza a házat az eredeti árban, a telket meg ingyen, ahogy kapták. Így aztán egyre többen laknak családjukkal saját külön kis házukban, a szülőház fogalma élő valósággá lesz a gyermek lelkében, ott érzi, hogy van otthona, hazája. Egy pár statisztikai adat erre is érdekes képet vet. Lipcsében pl. 343 iskolás fiú közül csak 8 lakott a szülőházban, illetőleg apja házában, ellenben pl. Gethában, hol a polgármester is Bodenreformer, 1961 közül 392, vagyis 2 $\frac{1}{4}$ %-kal szemben itt mintegy 20%.

Mindkét előadást a jelenlevő magyarok mind végighallgatták s bizonyára nem egy gondolta magában, hogy bizony ezeket utána csinálhatók a németnek, ránk férne odahaza.

Dr. Wagner József.

A román királyasszony cikke

— „Nem kell mindjárt meghalni.“ —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

A peleschi román királyi kastélyban egy dejeuner alkalmával azokról a halálesetekről volt szó, amelyeket a hőség okoz. A királyné részletesen elmondta a véleményét. Az asztalnál jelen volt egy előkelő bukaresti újságíró is, akinek kérésére a királyné cikkbe foglalta, amiket elmondott. A cikk a következő:

Karlsbadban tartózkodtam, mikor Tischendorf érkezett oda és szinte fehér izzásig lángolt

az örömtől, hogy a sinai-kódexet megtalálta és teljes egészében összeállította.

Büszkén mesélte, hogy mikor ott ült és dolgozott, a hőmérő harminchárom Reaumurt mutatott árnyékban. Egyre jobban csodáltam boldog, fiatalos optimizmusát és arra gondoltam, hogy milyen szép, ha valaki ennyire uralkodni tud a testén és a bágadtóságán. Azóta nekem is bőven akadt alkalmam, hogy megpróbáljam ezt. Harminchárom-Reaumurt mutatott a hőmérő árnyékban és én egész nap missalékat festettem és gótikus betűket rajzoltam pergamenre. Csak éjjel volt kellemetlen, hogy a huszonhat-huszonnyolc fokos hőség miatt nem lehetett aludni. Nagyon irigyeltem a parasztjainkat, akik szabad ég alatt alszanak és nem kénytelenek benn maradni az áthevített házban.

Romániában harminchárom fokos hőségtől még senki sem halt meg. És ennek nagyon egyszerű oka van.

A német ember, különösen a rajnamenti így kiált: „Pincér, pincér, hamar egy üveg bort! Egy csepp viz került a torkomba!“ De a román ember ép n vizet iszik, limonádét és bragát. (A braga savanykás ital, amelyet árpakásából készítenek.) Bort soha, alkoholt erőgyűjtés céljából, de soha szomjúságból. Nagyon veszedelmes sűríteni a vért, ha már ugyanis sűrűsödik. Az alkohol pedig általában sűríti a vért. A vizet viszont azért adta az isten, hogy ember, állat felfrissüljön tőle. Oh, átélünk már olyan idöket, mikor a szánalomraméltó igavonóknak husz kilométert kellett tenniük, míg vízhez jutottak. A földeken pusztultak el a marhák. De az emberek még sem haltak meg. Minek is kiállítani a „testimonium paupertatis“-t és szántszándékkal játszani a halállal, ha nem muszáj? Arra gondolok tudniillik, hogy az embernek uralkodnia kell magán és le kell mondania borról, sörről, ha a hőség nagyobb, semhogy italt bírni lehetne. Az amerikaiaktól kell megtanulni, hogy hogyan nem szabad: közöttük nagyon emeli a halálózási arányszámot, hogy minden italunka-alkohollal izesítik. Valószínűleg nem tudják, hogy milyen veszedelmes a mesterséges vérsüt

rités, ha a gondviselés már eleve is gondoskodott róla. Egy kis és szerény néptől viszont néha nagyon sokat lehet tanulni. Általában mindig tanácsos olyan életmódok és szokások nyomán indulni ilyenkor, amelyek egy bizonyos klímához illeszkednek. Ha Németország éghajlata tropikussá válik a nyár folyamán, úgy kell ott is élni, mint a tropikus égöv alatt lakók: gyümölcsössel és vízzel. Első étkezéskor is gyümölcsöt esznek, este is és Indiában csak azok az angolok nem bírják a hőséget, akik húst esznek és sört isznak. De ha megelégszenek vízzel és gyümölcsössel, egész jól érzik magukat.

A román nép általában nem eszik húst. Puliszkával, dinnyével és tökkel él. Ez a tápláléka; ha meleg van, még más gyümölcsöt is eszik hozzá és a mi országunkat nagyon ritkán is keresi fel a kolera. Nem akarom azt mondani, hogy ez az életmód mindig és minden körülmények között ajánlatos, de ha olyan meleg van, mint Romániában minden nyáron, (ahol pedig senkinek sem jut eszébe, hogy a melegtől haljon meg), akkor például a németeknek mindenesetre megfordítva kellene étkezniük, mikor olyan oktanul hálnak meg, holott oly könnyen megtarthatnák az életüket. Hol maradna a mi aratásaink és a főtáplálékunk, a tengeri, ha nyáron nem volna hőség? Nálunk az az általános gond és panasz, ha nincs meleg és a tengeri nem érik elég korán. Nekünk kell a meleg.

Oly sokat tanulhat egyik ember a másiktól, csak akarjon az ember tanulni és nem beszél be magának, hogy mindenhez jobban ért, mint a szomszédja.

Mire való a sör és a bor, ha a víz jég között behűthető? Mindenesetre kell, hogy a románnak hideg vize legyen. Állott vizet nem iszik. Nagyon egészséges a görög dinnye, abból sokat enni, könnyen emészthető és a vesének is használ. Egyáltalában gyümölcsöt, sok gyümölcsöt együnk, nyersen vagy főve, mindegy, csak alkoholtól tartózkodjunk. Ez a pusztulás a forróságban.

A legjobb a hideg tea cukor nélkül. A cukor nagyon is jó táplálószer, tehát kerülni kell, ha a vér sűrűsödik.

Kávé cukor nélkül nagyon jó jéggel higitva, egészen gyengén. A jóízűségtől persze ilyenkor el kell tekinteni és akkor egészséges marad az ember és egyáltalában nem fog meghalni. A hideg kávé nagy kincs ilyen forró időben; csak hogy nem szabad erősnek lennie, hanem vízzel vagy jéggel higitva. Tessék megszivlelni azt, amit mondok. Tizennégy esztendei tapasztalatom van és nagyon szeretem a rajnai borokat, irtam is egy kötet bordalt és nem feledkeztem meg a magam hazai véreiről, de tapasztaltam, megfigyeltem és levontam a magam következtetéseit. Minden üzletben kellene hideg kávé és hideg teát felszolgálni, de semmi esetre sem meleg tejet. A hideg tej hirtelen halált is okozhat. Egy ilyen esetnek tanuja is voltam. És semmi alkoholt, legalább addig nem, amíg a thermometer meg nem engedi.

MULATSÁGOK.

(—) Nyomdászok mulatsága. Az aradi könyvnyomdászok szakegyesülete szeptember 24-én a városligeti vendéglőben az „Ébredés“ dalkör közreműködésével szüreti ünnepélyvel egybekötött Táncestélyt rendez. Belépődíj személyenként 1 kor. 20 fillér. Családjegy (három személyre) 3 kor. Kezdeté este 8 órakor. Jegyek előre válthatók minden nyomdában. A zenét egy jóhírnevű cigányzenekar szolgáltatja.

hatnám az apródság is. Komolytalanná válhatik könnyen a legkomolyabb és legsötétebb dolog. Akárhányszor nem is tudjuk hová tenni, de eszünkben sincs ilyes részletekre gondolni, pedig a siker komolyságát veszélyeztetik.

Most pedig megpróbálom utánozni a mádi polgártársat. Visszatérek oda, ahonnan neki indultam.

Tagadhatatlan a nagy ellenmondás a művész kétformájú egyénisége között. Egészen másmilyen a nagy műben rejlő intellektualitás és más az emberé. Természetes, hogy mindig a művészi kvalitás rovására megy, ha a közönség észreveszi a különbséget.

Nem mindenki tud, no meg nem is szeret mindenki disztिंगválni. A meghódított könnyen lesznek lázadókká, ha megismerik, de érteni nem tudják az ellenmondást.

Hogyan, hát ez az utálatos fráter írja azokat a csodaszép verseket? Micsoda közönséges nő ez, pedig a multkor maga volt a báj a színpadon! Nini, a nyomor költője úgy fal, mint egy öszvérhajcsár! És így mehet ez a végtelenségig, a jelzők sose fogynak el.

A művész szereplése a külső világgal szemben szoritkozzék igen kis körökre. Olyanokéra akik megértik, akik érteni akarják.

Nincs veszedelmesebb dolog, mint valakit olyannak ismerni meg; amilyennek nem hitük volna. Csak akkor lehet igazi a siker kifelé is, ha a valószínű ellenmondások nem szemet szurók.

Megesett, hogy egy nagyon népszerű és csinos színész előtt megállott két asszonyosság. Szemtől-szembe. Az egyik így fakadt ki méltatlankodva, miután végigmustrálta a férfit;

— No, hát ez az egész?

Az a jámbor pedig egyebet se csinált, mint ott állt ártatlanul. Lám, ha nem ment volna el abba a bálba, az asszonyosság még maig is többnek hinné, mint amennyit látott rajta. Ne sutor ultra crepidam.

Árnyak.

Álmatlan éjszakám,
Könyörtelen vad, árnyak,
Szívemnek gyilkos népe,
Gyűlölet és utálat!
Ti adtátok a kincset,
Amelyet most bitangul
Kiloptok a szívemből!
Tétek volt a holdfény,
A lomb bűvös zugása,
S tétek volt az árny is,
Amely ifju szívembe
Szerelmes vágyat csókolt...
És most vad kannibálok
Levétek mindahányan!
Tibenetek fakad most
A sok kínos csalódás,
Gyötörtök, téptek, martok
S szívem minden csepp vére
Főlszál a szürke égre:
Zokogva kér reátok
Szörnyű, halálosátkot...
Én: gyöngé, tiszta Abel,
Ti: vad, ezeryi Káin...
Szívemnek gyilkos népe!
Álmatlan-éjszakám!

SZIRTES ARTUR.

Szent István koldusai.

(Fővárosi levél.)

Budapest, augusztus 19.

Amikor Szent István bebalzsamozott Jobb-ját nagy parádéval körülhordják a budai Várban, az egész ország ünnepet ül és a legtávolabbi vidékekről is tömegesen zárandokolnak föl az emberek Budapestre, hogy szemtanúi legyenek az évenként megismétlődő, fényes egyházi ceremóniáknak. Az állam is megteszi a magáét és minden lehetőséget elkövet, hogy ezen az ünnepnapon jóval megközelíthetőbbé tegye a fővárost, amely Szent Istvánkor igazi, nagyvárosi képet tár a szemlélő elé. Magyarország első koronás uralkodójának emléke, az ereklyeként őrzött Jobb, még mindig hatásosabban forgatja az idegeneket Budapest utcáin, mint akár a narkotizált bikákkal való mókázás, vagy vízbe eső Duna-ünnep, avagy a Medárd szeles napjaiban rendezett — repülőverseny.

Augusztus huszadikán átformálódik néhány rövid órára Budapest képe. Csoszogó, aszfaltot átkozó, verejtékes arcu emberek tolonganak az utcákon, a fél ország népe itt hullámszik az augusztusi hőségtől kitikkadt, de a tradícióknak hűségesen hódoló, ünneplő városban, az ország szívében. És vannak sokan, több százan sok ezren, akik már napokkal ezelőtt megkezdették a Szent Jobb-hoz való zárandokolást. Ezek a *Szent István-koldusai*, akik épen olyan szorosan hozzátartoztak mind ez ideig a nagy, országos ünnephöz, mint István király jobbkeze. Keretül szolgáltak a képhez, reszkető, alamizsnáért nyújtott kezük, siró, könyörgő hangjuk, rimánkodásuk harmónikusán olvadt bele az ünnepi ünnep áhitatos hangjába. És ez évben hiányozni fognak Szent István koldusai. A könyörtelen hatóság száműzte őket a fővárosból, pedig a sok szerencsétlen ember erre az egyetlen napra alapította több hónapos egzisztenciáját. Ahol százezrek ünnepelnek, ott bő aratásuk van a koldusoknak, a könyörtelen fillérjei szaporábban hullanak, mint bármikor máskor.

A koldus-társadalmat váratlanul érte ez a szörnyű csapás. Ezek a nyomorult, béna emberek mit sem tudtak arról, hogy a rendőrség tilalomfákat állított föl Budapest határában és elűti őket attól, hogy a maguk kis üzletét megcsinálhassák. Az ország minden részéből, még a Királyhágón túlról is, csapatokban rajzottak föl Budapest felé a hivatásos koldusok. Két, három hétig tartó fáradtság, küzködés, nélkülözés várva-várt gyümölcsét verte el a „rendőrijég” szigorú tilalomfáival. Szegények, azt hitték, ez évben is úgy lesz, mint annakelőtte volt. Amikor még a Belvárosban, a Török-kapunál, a Kerepesi-uton, a Veszthelyen, Budán a Vörösvári-uton hevenyészett sátrak nőttek ki a földből és máról-holnapra *koldusvárosok* övezték körül Budapestet.

Különösen a budai oldalt, ahol legnépesebb volt a koldusváros. Tul a Dunán él a legtöbb hivatásos kéregető. A nép jómódu, könnyebben eltartja a társadalom nyomorultjait. Az *énekes koldusok* Szent István napján keresték meg egész évre való költségeiket. Még a múlt évben is, egész kocsisor állott a Fejérvári-uton és reggeltől estig hangos volt a környék a szerencsétlenek kántálásától.

— *Szegény nyomorék . . . Se keze, se lába . . .*

És hosszú, nagy litániákban sirják bele az emberek fülébe a maguk szörnyű nyomorúságát, amíg végül odáig jutnak, hogy:

— *Adjatok, oh adjatok, amit Isten adott! . . .*

Csonka karok, fejetlen lábak kandikálnak

ki a szalmatörökkel bélelt kocsiderékből . . . Megindító, szivettépő képek, amelyeknek láttára zsebük mélyére nyulnak még a kőszivű, fukar emberek is és egyre nőnek a könyörtelen fillérjel. De nem kis csalódás érte a koldusdinasztiákat sem. Mert vannak ilyenek is. Akárhány kéregető vallhatja büszkén, hogy már az ősapja is koldulással kereste meg mindennapi kenyerét. Nem is anekdota, hanem igaz valóság, hogy vannak koldusok, akik utolsó óráikban így végrendelkeznek:

— Te, fiam, János, kapod Erdélyországot, te meg, Ferikém, a Tisza innenső részét, Mihály a Duna mentét . . .

Mert a koldus a világ ura, ővé széles ez ország és úgy osztja szét övéi között, hogy ne átkozzák utódjai a halóporaiban. A család tagjai pedig, ha máskor nem, de egyszer az esztendőben Szent István napján, biztosan összekerültek Budapesten. És ennek a viszontlásnak nemcsak a bő keresetben nyilvánultak meg az örömei. A külvárosi korcsmák megteltek rongyosokkal, a napi kereset jelentős része ott maradt a csapszékben, a koldustanyák, lebujok vig nótázástól lettek hangosak. Szent István koldusai torral ülték meg a bő aratás örömeit. . .

A koldus-napnak ebben az évben befellegzett. Valamelyik rendőrbeamternek az a gondolat támadt, hogy a főváros közbiztonságára egyáltalában nincs jó hatással a rongyosok inváziója. Az ország minden részéből ide seregülő csavargók nélkül még meg lehet ülni Szent István napját. És a könyörtelen hivatalnok eszméjét fontolóra vették a Zrinyi-utcai rendőrpalotában, ahol úgy találták, hogy bizony tradíció ide, tradíció oda, semmi szükség azokra a szerencsétlenekre, nem kell bebocsátani őket a város falai közé.

Es néhány nappal ezelőtt megjelent a szigorú rendelet, hogy vissza Szent István koldusaival. Nem szabad megengedni, hogy várost üssenek a város szélén, ahogyan jönnek, úgy forduljanak vissza, utasítsák el őket a rendőrök. De nem szabad azt hinni, hogy ezek a szegény emberek alázatosan tudomásul vették ezt a lesújtó rendeletet és szó nélkül hátat fordítottak a fővárosnak. A kerületi kapitányságokat fülhegyig elhalmozzák már napok óta munkával a renitens koldusok, akik mankójukkal, öklükkel, béna lábukkal rugdossák meg az utjukat álló rendőröket és erőszakkal akarják megvédeni ősi jussukat:

— Már az ősapám is itt koldult Szent István napján! Azt ugyan el nem tilthatja még a király sem!

Szegény emberek, honnan tudnák, hogy Budapesten az atyaistennél is nagyobb ur a rendőr, akinek korlátlan hatalmát már csak akkor érzik, amikor ott állanak rendőrbírájuk előtt. Hiába, ilyen nagy ujitást nem lehet megcsinálni anélkül, hogy reakciót ne vonná maga után. A rongyosok végső elkeseredésükben, bizony fellázadnak és szembeszállanak azokkal, akik legszebb reményeiket tiporják sárba. A Mosonyi-utcai toloncház, amely a rendőrség középponti fogháza, e hét utolsó napjaiban zsúfolásig megtelt a Szent István koldusaival. Azokkal, akik mindenképpen, még erőszak árán is, érvényesíteni akarták jogukat. Klasszikus adatokkal szolgálnak azok a kihallgatásokról szóló jegyzőkönyvek, amelyekben ezek a szerencsétlen emberek ügyük védelmére keltek.

— Hat hét óta járom az országutját — mondotta az egyik — Fiuméből jövök, hogy Szent István napján keressek néhány forintot. Husz év óta mindig ott voltam ebben az időben és sohasem bántottak. Most ki akarják ütni számból a falatot. Nyomorék ember vagyok, a

gép lekapta a lábam, nem dolgozhatok. Abból élek, amit összekoldulok . . . Ki kárpótól azért a veszteségért, hogy Szent Istvánkor nem kéregethetek? . . . Kitől kapom meg azt a bús koronát, amelytől elestem? . . .

— Én Erdélyből jöttem, Tordáról gyalogoltam idáig — panasolja a másik — már az apám is itt koldult Szent István ünnepén és sohasem volt baj. Ki éhezett rá a szegény, béna koldus penészes kenyerére? Ki irigyelte meg azt a néhány garast, amit összekoldulhattam volna? Már az urak mindent megirigyelnek a szegény, tehetetlen embertől? Hát ilyen dolgok láttára hogyne zudulna föl a nyomorult koldus?!

Ferradalmi gondolataikat azután a toloncház fogházában tovább fűzhatték Szent Istvánkor azok a koldusai, akik nem vették békésen tudomásul a rendőrség súlyos határozatát.

A bérletjegy.

— **Lopás a borbélynál.** —

— *Az Aradi Közlöny tudósítójától.* —

Arad, augusztus 19

Az Andrassy-tér környékén, ahol a déli időben amugy is igen élénk a forgalom, néhány nappal ezelőtt épen a tizenkét órai harangzó idején, hirtelen csoportokba verődtek a járókelők. Egy helyen a rendőr, udvariasan bár, de nagyon határozottan felszólított egy elegáns fiatal urat, hogy kövesse a rendőrségre. A dolog kínos föltűnést keltett. A kellemetlen helyzetbe került ember, elegáns föllépésével a fölháborodásával annyira a maga pártjára tudta hajlítani az utca jószivű ítélőszékét, hogy egyesek már felszóltak a szabadonbocsátása mellett, amikor megjelent a vitatkozó körén belül egy ismert borbélymester és rámutatva a még mindig indignáló fiatal urra, így szól:

— Igen, ez az, csak kísérje be:

Ez döntött, az öreg közismert iparos szava egyszeribe átbillentette a mérleg szárát a fiatal *szentimén* kárára. Egy negyedóra múlva a detektívek szobájában ült a fölháborodásból most már valamicskét engedett uri ember.

Mintha a borbélyval való találkozás nem épen a legkellemesebben érintette volna a főkapitányság e legújabb *vendégét*. Azonban a sorsába még nem nyugodott bele. Csak a hangnemet változtatta meg, amelyben beszélt. Valamivel halkabban, mint azelőtt az utcán s nem tiltakozva, hanem inkább kérdezősködve fordult egyik-másik detektívhez:

— *M. J.* utazó vagyok, nem tudják, kérem, miért hoztak be engem?

Az utazó szava azonban elhangzott a levegőben. Pedig ott volt a sok sürgő-forgó titkos rendőr között az a detektív is, aki az utazó kérdésére megadhatta volna a választ, de látszólag mással foglalkozott. Nagy aktabalmaz feküdt előtte, ezt bűngészte nagy szorgalommal, elmerülve a betűtengerben. A detektív munkája azonban csak látszólagos volt, valójában megfigyelte a foglyot a titkos rendőr.

Mikor aztán már egészen lecsendesedett a bekisért ember, hirtelen ott termett előtte a detektív és félrehajtotta az utazó felsőkabátjának a bal szárnyát. Az alatta láthatóvá vált mellény felső zsebéből egy ceruza hegye kandikált kifelé.

— *Öné ez a ceruza?* — kérdezte a detektív.

— Igen, — dadogta.

— Nos hát akkor nem fogja tagadni, hogy erre e kártyára ezzel a ceruzával ön írta föl a nevét, vágta a szemébe a detektív a szót s odatartott elébe egy borbély-bérletjegyét, amelynek a hátulsó oldalán csakugyan olvasható volt egy másolóceruzával írott név.

— Ez azonban nem az én nevem, — kísérelte meg igen kis hangon mentegetőzését a bűnös ember.

— Annál rosszabb öné nézve, — mondotta a detektív, aki már ennél az első attaknál győztesként került ki a csatából.

— Ezek után, — folytatta, — megkérdezem, van-e lakása és foglalkozása?

— Van, — akarta felelni a kérdező, de a féluton elakadt a szava. — Ön az előbb az utcán s később itt is méltatlankodott, miért hoztuk be ide. Most megfelelek önnek: Ön néhány nappal ezelőtt bement abba az Andrássy-téri borbélyüzletbe, amely előtt önt most a rendőr elfogta s ott bérletjegyet váltva, megberetváltkozott. Idáig rendben volna az ügy. Amikor belépett, még nem szólt arról, hogy bérletet vált. Ezt csak akkor tette, amikor látta, hogy az, aki bérletes, levetheti a kabátját. Miért kellett önnek levetni a kabátját? Mert oda akarta akasztani egy fogason lógó kabát mellé. Ennek a másik kabátnak a belső zsebéből ugyanis egy nagy duzzadó bőrtárcát látott kikandikálni. Pillanat alatt készen volt a terve. Bérletjegyet váltott, hamis nevet írt rá s már most odatelepedett a kifosztásra kiszemelt kabát mellé. Nagyon sürgette a beretváltást s ezzel teljesen sikerült a terve. Előbb elkészült, mint az a másik ur, aki a borbélyt soká foglalkoztatta. Egyetlen ügyes fogással becsusztatta a saját kabátjába a tárcát, azután nyugodtan fölvette a saját kabátját. Teljes biztonságban ment ki az üzletből. Hiszen bérletes vendég volt, sőt a jó zsákmány reményében még negyven fillér borraivalót is adott. Azonban megcsalódott. A tárcában, amely egy neves ügyvédé, csak husz korona volt.

— Az istenért elég, elég. — kiáltotta közbe a tolvaj.

— Nem elég bizony, — felelt rá a detektív, — mert ha én most itt megállanék, akkor magát be kellene csukni.

— Tessék? — kapta el a szót a kétségbeesett ember s egy pillanat alatt visszazállott szívébe a remény.

— Igen, az ügyvéd ugyanis nem tett ön ellen formális följelentést s ha ön elő tudja adni a tárcát, amelyben az ügyvédnek egy rendkívül fontos családi okirata van, akkor megmenekült.

— Odaadom, — nyögte a teljesen összetörött ember.

— Hol van hát?

— Belöktem a köruton egy kanális-nyílásba.

— Mikor?

— Néhány órával ezelőtt.

Félóra mulva a köruton furcsa expedició fáradozott azon, hogy a kanálisból napvilágra kerüljön az ügyvéd tárcája. Hosszu, keserves munka volt, de végre mégis csak előkerült a tárcsa s benne az okirat.

Az időközben értesített ügyvéd ott a helyszínen vette kézhez elveszettnek hitt tárcáját M. J. megmenekült a börtöntől.

Akkordok.

Iblakod alatt már hej de sokat jártam,
falán csak meglátlak, óh be hányszor pártam, —
— Mindhiába pártam.

Iézz ki egyszer-mászor, be sokszor is kértem:
Iem megyek már arra, fogadtam, ígertem;
— Hiába ígertem.

Iár nagyon jól tudom hogy senki sem oár ott,
Isten tudja miért, mégis arra járok, —
— Mindig arra járok...

KARAFIÁTH JENŐ.

Merénylet az automobilon ellen.

— Dinamitpatronok az országuton. —

Távirati tudósítás.

Budapest, augusztus 19.

Nyergesujfalu Vác alatt, a Duna jobb oldalán fekszik. A gazdag parasztoktól lakott hosszú falun a budapest—bécsi országut vezet át, ezen az országuton vágatnak az Óbuda felől Komárom—Győr—Bécsbe menő, vagy a visszautat tevő automobilonok. Itt a járat olyan sűrű, hogy Nyergesujfalun az ideai nyár alatt napjában hatvan-hetven autó is keresztülzáguldott. A bécs—budapesti repülőversenyek napjain pedig ez a szám megkétszereződött. Épen lapunk hasábjain számoltunk be arról az afférról is, amikor a fővárosi rendőrség egy fehér autó után nyomozott, amely Ujfalu egy tehenet gázolt el. Azóta az elgázolások napirendre kerültek a faluban. A nagy hőség miatt a hatalmas kiránduló- és versenyautók jóval a megengedett sebességen felül záguldottak az országuton és mert a falu egy nagy kanyarodó alatt fekszik, sem az uton járók, sem az automobilonok messzebből nem láthatták egymást. Az autók nem fékeztek, átzáguldottak a falun és mire a falu parasztjai észrevették őket, a felkavart porfelhővel már messze-messze rohantak tovább.

A faluban ezek az örületes sebességgel hajtott autók igen nagy károkat okoztak. Neki hajtottak a tehen- és disznócsordáknak, majdnem lehetlenné tették a behordást, a baromfiban valóságos vérengzést okoztak, néhány tehenet elütöttek, vagy nyolc-tíz disznón átgázoltak, de egyetlen autó sem állt meg, hanem valamennyi még fokozottabb gyorsasággal megszökött.

A porfelhő eltakarta a gépek számát és jellemző, hogy az autókön ülők, nagyon sokszor elegáns hölgyek, nevetve néztek vissza az összeszaladt parasztoakra és zsebkendővel intettek nekik istenhozzádót.

Nyergesujfaluban az egész lakosságon valószínű autórémület vett erőt. Reggel remegve hajtották ki a jószágot és estére félelemmel várták haza. A lakosság egészen tehetetlen volt a poros szörnyekkel szemben, nem tudott védekezni, mert hiszen nem feküdhettek eléjük, másképen megállítani pedig nem lehetett a gyűlöletes gépeket.

Vagy egy hét előtt azután titokzatos és eddig még meg nem talált kezek *dinamitpatronokat raktak az országutra*. Nyergesujfalutól délre nagy kőbányák fekszenek. Nem messze vannak a primás márványbányái is. Itt is, ott is a követ dinamitpatronokkal robbantják. Ilyen dinamitpatront, még pedig kettőt, találtak elrejtve az ujfalu országuton. A patronoknak olyan az ereje, hogy ha egy záguldó autó keresztülvág rajtuk és felrobbantja őket, az egész gép a levegőbe repül. *Izzé-porrá tépi a bennülőket és magát a gépet is.*

Óriási katasztrófa válhatott volna ebből, ha a terv még idején nem kerül a csendőrség tudomására. A nyomozás eddig csak azt derítette ki, hogy a dinamitpatronok a kőbányákból valók, azokat csak a bányász-munkások szerezhették meg. A csendőrség egy száraz kutban elrejtve, nem messze a községtől még *nyolc darab ilyen patronot talált* és hír szerint eddig ismeretlen emberek úgy akartak manőverezni ezekkel a patronokkal, hogy mindig csak közeledő autók elé akarták őket az országut egy rejtettebb helyen elhelyezni. Ha az autót fel nem robbantják, a patronokat felszedték és elrejtették volna, nehogy egy parasztszekér, vagy tehénecsorda alatt is felrobbanjanak.

Az egész esetet a csendőrség legnagyobb titokban tartja. A nyomozás eddig még semmi eredményre nem vezetett. Tíz dinamitpatront őriz a csendőrség, de ennél tovább nem tud eljutni.

A lakosság és a bányák munkássága hallgat. De jó lesz, ha az autók többet töff töfkölnek és lassabban hajtanak át a nagy károkat szenvedett, elkeseredett falvakon.

Ravasz vidékiek.

— Jelenet. —

Mindenkor fölhaborodással olvasom, hogy a szegény vidékit, aki fölvakodik a fővárosba, csufosan lefosztják, úgy hogy a hazakerülő népek a legrosszabb hírünket költik odahaza. Különösen bosszant, amikor az egyszerű parasztot „főzik” különféle módon. Például

a villamoson.

Az atyafi (felül a Népszínháznál): Adjon Isten... (a kocsit elindul).

Kalauz (megjelenik a táskával): Szolgálhatok?

Az atyafi: Mondok, jól mennék erre a pályaudvar felé?

Kalauz: Jól. (Leszakit egy szakaszjegyet.)

Az atyafi: Mer hogy a fene ösmeri ki magát. A tavaly is bolondot járatlak velünk, mer ippon, hogy másfele vittek, mint ahogy akartuk.

Kalauz (a balkezében tartja a szakaszjegyet, a jobbkezével fűhuz egy kövér hölgyet, mert a kocsit már a Dohány-utcánál áll.)

Az atyafi: Jó nehéz a lelkem, mi? (nevet, aztán előhuzza a piros zsebkendőt és végigtörli vele a bajuszát.) Sok eső lehetett erre, hogy ilyen derék személyek teremnek.

A kalauz: Itt a jegye.

Az atyafi: Most meg mán ilyen ez a cőtli? Tavaly más minő volt. Vékonyabb, meg tán vörös is volt (nézi a jegyet.)

Kalauz (bekiált a kocsiba): Wesselényi-utca!

Az atyafi: Oszt még mindig négy pizér adják

Kalauz: Hat jár érte.

Az atyafi: Hat-e?

Kalauz: Hat.

Az atyafi: Ugy olvastuk az ujságban, hogy négy lesz.

Kalauz: De nem lett (kiált) Dob utca! Kérek hat krajcárt.

Az atyafi: No, no, adok. (Belenyul a jobb nadrágzsebébe könyökig, onnan előkerül, átáll a ballábara, lemászik a bal nadrágzsebébe. Onnan is előkerül, fölnezi a kocsit tetejére, megfordul, behajol a kocsiba, visszahajol, leveszi a kalapját, fölteszi a kalapját.)

Kalauz (kiált) Király-utca!

Az atyafi (ujra átáll a jobb lábara, végigsimítja a lajbiját, köhög, azután megszólal): No, no...

Kalauz: Adjon már hat krajcárt.

Az atyafi: Hászén épen abban vagyok. Hatot mond ügye?

Kalauz (idegesen): Hatot, hatot, csak adja már ide... Andrássy-ut...

Az atyafi: Andrássy-ut? Ez itt, ez a széles, ez az Andrássy-ut? Oszt messze van még a keleti pályaudvar?

Kalauz: A keleti pályaudvar? Hát oda igyekszik maga?

Az atyafi: Épen hogy oda.

Kalauz: Akkor rosszul megy, az áldóját. A keleti nem erre fekszik, a keleti épen az ellenkező irányban van.

Az atyafi: (haragosan): A keservit ennek a nagy városnak, má meg bolondot járatlak az emberrel. Nem is gyövk én ide többet. Gyerünk sógor.

Elégedetlen lemászik a kocsiról és kísétál az Andrássy-utra, mert a keleti pályaudvaron úgy is csak holnap lesz dolga, amikor elutazik. (—)

Romlásnak indult. . .

Szomorú adatok az aradhegyaljai népről.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19

Talán alig van az országban terület, amelynek szociális viszonyai érdekesebbek volnának, mint az Arad-hegyalja. Ez a kiváló szőlőtermő vidék, amelynek gazdagsága Aradváros gazdasági életén nagyon meglátszik, különösen az utóbbi években rendkívül érdekes kulturális jelenségeket produkált, amelyek méltán nagyobb figyelmet érdemelnek.

Az új népszámlálás statisztikai adatai ugyan nincsenek még feldolgozva, de utazásaink alkalmával tett saját tapasztalataink, meg néhány hiteles adat érdekes világot vet azokra az első pillanatra látszólagos kontrasztokra, amelyek a Hegyalja gazdasági és erkölcsi viszonyaira jellemzőek. Az országos statisztika, amelyet a miniszterelnökség évenként kiszokott adni, ugye nagyon oszlatja el a Hegyalja szociális viszonyai felett lengő köd homályosságát. De hát hogy is oszlatná el, mikor például az alkoholizmusról mindössze másfél sornyi terjedelemben egy emlékszik meg, hogy az „alkoholizmus ugyanúgy pusztít, mint az előző évben” s mint örvendetes jelensége említi meg, hogy „a nép pálinka helyett kezd rászokni a borivásra.” Nem emlékezik meg a statisztika a betegségek között a venerikus kórokról; egy szóval sem említi a vérbajt, amely pedig nagy szerepet játszik egyes vidékek életében és erkölcsi nivójának kialakulásában. Nincs részletes kimutatás a törvénytelen gyermekek számáról s az említettek következképpen tapasztalható gazdasági jelenségekről.

Aki a Hegyalja szociális viszonyát csak megközelítőleg is ismerni akarja, annak ezeket a jelenségeket nem szabad figyelmen kívül hagyni. Sőt a hegyaljai népesség társadalmi viszonyaiban, épen ezek játszik a legbefolyásosabb szerepet. Sőt tovább megyek. Ha a szappanfogyasztás mennyisége bizonyos kulturafokot jelez, akkor a Hegyalja speciális viszonyaira fontos magyarázatul szolgál a hatalmas mennyiségű pirosító, amit az ottani lakosság gyengébb neme, még a véne is, szépítés céljából arcára ken. Az a vén korban is tetszeni vágyás és élnivágyás, amelynek más vidékekhez viszonyítva túlzott megnyilatkozásait lépten-nyomon lehetetlen meg nem látni s amely a nőkben, férfiakban egyaránt meg van, nagy horderejű magyarázatokat lepleznek. De még többet mond a férfinepesség degeneráltsága, amely az alkoholizmus és venerikus betegségek pusztításának következménye.

Ha az ember végig megy a hegyaljai falvakon, szinte meglepi — kevés kivétellel — mennyire rendezetlenség, mennyire a szegénység és nélkülözés bélyegét viselik magukon. Pedig a nép nemcsak nem szegény, hanem az átlaghoz viszonyítva határozottan vagyonos. Az ő egy-két hold szőlőjük több jövedelmet jelent, mint más vidékek átlagos parasztbirtoka. Emellett a legtöbb község lakossága a környékbeli szőlőbirtokosoknál az év nagy részében eléggé jól fizetett munkára talál és mégis teljesen elvannak adósodva. Néha két-három évre előre eladják a szőlőtermésüket. És a statisztika örömeire elisszák az árát jó hegyaljai borban, ámbar azért a pálinkát se vetik meg.

Nem adhatunk pontos sorozási adatokat, de kérdezősködéseinkre mindenütt azt a választ kaptuk, hogy a hadköteleseknek csak igen kis percentje válik be. Mégis a hadsereg rendkívül

nagy szerepet játszik ennek a népnek az életében. A hazajövő obszitosok ugyanis óriási arányokban teljesítik a venerikus betegségeket, amelyeket legtöbbször csak kuruzslással próbálnak gyógyítani.

A Hegyalja ugyanis szekszuális erkölcsök tekintetében egyáltalán nem az az áldott jó vidék, aminek az emlegetése ma már lassankint mulatságos közbeilyé vált. Az aránylag könnyű élet, meg az alkohol fogyasztása alaposan meglazították az erkölcsöket. Külön bizonyíték erre a törvénytelen gyermekek nagy száma. Hogy csak egy példát említek:

Berza,

Aldófalva és

Körösfalva 1500 lakója közül körülbelül 35—40 törvénytelen.

És ez a szám nem sokkal módosul, ha a többi község születési statisztikáját nézzük. Még ijesztőbbé válik ez az adat akkor, ha e mellé odaállítjuk, hogy a lakosság tényleges szaporulata mégis mindössze két százalék. Mert itt a törvénytelen házasságok mellett hihetetlen mértékben el van terjedve a prostitúció is. Szinte hihetetlen, milyen erkölcstelen a családi élet ezekben a falvakban. Öreg asszonyok, hegyörök, vincellérek, (sőt rendörök is némely helyen) melléklógalkozásként üzik a kerítést. Láttam olyan esetet is, mikor az anyós kerítette meg a menyét. Sőt szinte megborrad az ember, mikor hallja, hogy családanyák járnak szerelmi légyottokra, a férjük tudtával és beleegyezésével.

Est az erkölcsi züllöttséget az ember el se hinné, ha nem tudná, hogy mennyire műveletlen az egész népesség. A lakosság óriási hányada analfabéta, sőt az iskolába nem járó iskolakötelesek száma még a jövőben sem kecsegtet valami fényes kilátásokkal. A szülők nem törődnek gyermekeik nevelésével, se magyar, se román iskolába nem adják őket. A gyermekek, fiúk leányok a szülői ház erkölcsileg megfertőzött levegőjében élnek, amihez hozzájárul, hogy szintén eljárnak a szállókba napszámba dolgozni és meglehetősen hamar rászoknak az alkohol élvezésére is. És ha a leányok testileg érintetlenül maradnak is, mi helyt férjhez mennek ők is minden erkölcsi protestálás nélkül merülnek bele abba a fertőbe, amely körülöttük bullámzik.

A kultúra hiányából következik, hogy ennek a népnek még a legelső életszükséglet: a táplálkozás iránt sincs abszolút semmi érzéke. Szalonnán, vagy néha csak főzeléken él a legnagyobb munkaidőben, míg a keresmény nagy része a szeszes italokra megy. Természetes, hogy ilyen körülmények között rendkívül nagy a degenerálódás. Igazán derék férfit alig látni, a leányok, asszonyok pedig a bőven használt pirosító mellett se mondhatók szépnek. És a degenerálódás még a külső viselkedésükön is meglátszik. Még a ruházatukon is meglátszik a könnyelmű élet. Himzéseket, stikelleket, amikben pedig a románok egyes vidékeken a népművészet valóságos remekait alkotják, itt édes keveset látni. A férfiak és nők fehérműi nagyjából nem is házilag szőtt vászonból, hanem olcsó gyári vásznakból készültek.

Szinte azt lehetne mondani, hogy ezekre az emberekre csapásként nehezedik a jólétük, amelyet kulturátlanságuk miatt nem tudnak jól felhasználni. S ez okozza, hogy Aradváros közvetlen közelségében, néhány ezer lakóju községben, nagyobb a drágaság, mint Aradon.

Pihenés — az asszonyért.

*

A mi életünk úgy van berendezve, hogy télen a földmivelő magyarok pihennek, nyáron meg azok, a kik a fejükkal dolgoznak. Kora nyáron minden fejjel dolgozó ember azon töri a fejét, hogyan pihenjen tulajdonképpen? Még talán az asszonyok is.

Ennél a szónál sietek beállani feministának. Azzal a különös tapasztalattal lepem meg az olvasót, hogy az asszonyaink iránt talán semmiben sem vagyunk igazságtalanok, mint a pihenés dolgában.

Okoskodjunk természettudományos alapon, a mint ez egy jónevelésű modern emberhez illik. A ki azt hiszi, hogy 10—11 hónapi szakadatlan munka után a munkától van elfáradva, rendesen csalódik. Vagy legalább nem az igazi igazságot tudja. Való, hogy egy művelt ember és legkiváltabb az, a ki nehezebb fajta gondolkodásra van kényszerítve, a munkától is kimerül. A túldolgozás állapota, amikor az agyvelő már lassabban működik és a gondolatok vagy csak sablonszerűleg születnek meg benne, vagy ha eredetiek akarnak lenni, akkor az akarat szokatlan megfeszítésével járnak, — ez az állapot kevés ember előtt ismeretlen. Igaz az is, hogy a mi életünkben a szellemi munka terhe nagyon aránytalanul van fölösztva. Vannak emberek, a kik 10—20 ember helyett dolgoznak a fejükkal és az ugynevezett „nobile officiumok” úgy belekapaszkodnak épen ezekbe, hogy minden munkaerejük kimerül.

Az elfáradás igazi oka azonban — és ezt Salgó Jakab dr. helyes kis könyvében olvastam legvilágosabban kifejtve — kevésbé a szellemi munka, mint inkább az izgalom és a lelki élet kellemetlen emóciói. Amint hogy a *Neuraszténia* címen általánosan tisztelt modern kórság, vagyis az ideg-kimerülés is inkább ezektől a kellemetlen fölindulásoktól való, mint a munkától. Hogy ezek a művelt életben hányféleké és mindennap hányszor támadják meg agyvelőnket és idegrendszerünket, azt számbavenni emberi tudással talán nem is lehet. Valóság azonban, hogy az az ember, akinek semmi, vagy kevésbé súlyos szellemi munkát kell teljesíteni, jobban ki van merülve, mint a „túldolgozott” ember, ha zaklatott élete van. Ha sokféle, gyakran megszakgatott és kellemetlen kötelességet kell végeznie, vagy ha családi életében, vagy máskülönben sűrű bajok, talán szerencsétlenségek érik.

Nincsenek fáradtabb, pihenésre utaltabb emberek köztünk, mint a lelkileg szerencsétlenek, vagy azok, a kiknek nincs békés, egyetlen mederben lezajló életük. És ez jelöli meg az igazi, az eredményes pihenés módját is. Itt jövünk rá az asszonyokra is.

Szerény vélemény, de én úgy tapasztaltam, hogy különösen a városokban zaklatottabb életet az asszonyoknál nem él senki. Már t. i. a derék háziasszonyoknál, a kik gyermekeinket adják és nevelik, háztartásainkat vezetik és a kik mindennap százszor és ezerszer birkóznak meg az életnek ama milliányi kisebb-nagyobb kellemetlenségével, amiről nekünk férfiaknak igazi fogalmunk nincs is. Akkor is, a mikor az élet olcsó és a cselédség nem sztrájkol. Mennyivel inkább most, a mikor az egyre fokozódó kiálhatatlan drágasággal minden asszony mindennap megvívja a létért való harc kellemetlen ütközeteit. És jóformán az ő kezébe van letéve az a gyötrő probléma is, hogy a családja se éljen rosszabul, a férje se menjen bele adósságba. Vagy legalább új adósságba ne.

A kik az asszonynak a család fűntartása

körül való munkakörét nem tartják elég tág-
nak, elég szépnek és elég kimerítőnek, azokat
mélyen sajnáltam mindig. Mivel a munka végre
is hasznos cselekvésből áll, lehetetlen, hogy a
legmélyebb megbotottság ne fogja el a gon-
dolkozó férfit, ha megfigyeli azt a véghetet-
lenül hasznos és nemes tevékenységet, a mit
egy jó asszony kifejt a maga házában, — nem
is beszélve a legnagyobb fiziológiai szolgálatról
— a gyermekneveléstől kezdve a lelketlen kő-
szénkereskedővel és a „cuplingerekkel“ való
túllekedésig. Ha ez a munka elvégezetlen ma-
radna, vagy rosszul végeznék el (a mire az
emancipációk pedig törekszenek), az élet
örömei úgy összelappadnának, minthogy a
Santos Dumont-féle repülőgépek szoktak. Nem
választja tehát jól meg, de nem is elég becsü-
letesen a nyári pihenés módját az, aki az
asszony pihenésére nem gondol. Még pedig
az első sorban. És ezért szánom én kivált
azokat a máskülönbösen irigyelt asszonyokat is,
akik a főváros közelében vagy bárhol is saját
villájukban élnek és egész nyáron nem tesz-
nek mást, mint „en garde“, főzés-sütésre és
vendégek fogadására készen — pihennek.

A konklúzió az, hogy a fáradt ember s
kivált a fáradt asszony pihenjen olyan helyen,
ahol a felkelt kimerítő kellemetlen benyomá-
soktól és indulatoktól a lehető legtökéleteseb-
ben meg van kímélve.

Az igazi pihenőhely tehát ott van, ahol az
ember lehetőleg új, a rendéshez nem hasonló
viszonyok közt, az asszony pedig a háztartás
gondjai nélkül él. Vagyis az a hely, a mit kö-
zönségesen *penzionnak* nevezünk. A hol ven-
dégli élet van és mindennap háromszor-négy-
szer is szükséges kombinálni, előre gondos-
kodni, a pincérrel kellemetlenkedni, nagyon
kiöltözködni és így tovább, ott csak félpihenés
lehetősége. Egész csak ott, ahol a férfi is,
az asszony is, megszabadul az élet mindennapi
gondjaitól és — a mi hozzátartozik az igazi pi-
henéshez — lehetőleg mindig a szabad termé-
szettel tartószinte barátságot. Nem pedig a
fürdőbeli — hogy is mondjam csak — tereferével.

A borbélynál.

(Szín: egy ugynevezett polgári borbélyműhely,
ahová ugyan grófok nem járnak, de ahonnan
azért „nem érünk rá“ kiáltással kituszkolják a
fuvároskocsist, ha betéved. Személyek: a vendég,
a segéd és az ur.)

A vendég (belép. Látja, hogy minden szék-
ben ül valaki, tehát az ajtóban visszafordul.) Majd
később jövők.

A segéd (karban). Azonnal készen leszünk!
Az ur. De nagyságos ur. Egy perc.

(A vendég meggondolja magát, jó félórát vár,
elolvassa a Magyar Figarót, a Mátyás Diákot és a
szubabonált kéthetes Fliegendét, azokkal a lyukakkal,
melyekből még a kávéházban magyar karrikaturis-
ták kivágtak egy-egy Oberländer-rajzot.)

A segéd. Tessék, nagyságos ur. (Megfordítja a
széken a bőrpárnát).

A vendég. Na, végre. (Leül.) Borotváljon meg,
de figyelmeztetem, hogy nagyon érzékeny a bő-
röm. A multkor is úgy megnyuzott azzal a nyo-
morélt fűrészzel, hogy az egész bőr lejött az ar-
comról, de a szőrt azért rajtam hagyta és úgy ál-
lott ki a husomból a szakáll, mint valami rosszul
megkopasztott csirkéből a toll, maga lá!

A segéd (kinosan). Hehehe. (Begyűri a szal-
vétát a vendég gallérjába.)

A vendég. Megfojt, hé!

A segéd. Igenis.

A vendég. Megfojt; ne nyomja úgy belém ezt
a rongyot. (Behuzza a nyakát és lenéz a szalvé-

tára.) Hány embernek a nyakában volt már ez a
rongy?

A segéd. Óh kérem, ez tiszta.

A vendég. Jó, jó. Gyerünk. Ez egy piszkos
hely, ide be nem teszem többé a pofámat. Na gye-
rünk. (Hátrahajítja a fejét.)

A segéd. Pardon. (A fejtámasztót fölfelé kezdi
srófolni.)

A vendég. Mit csinál?

A segéd. Följebb megyünk egy kicsit. (Na-
gyokat srófol.)

A vendég. Kitéri a nyakamat, nem látja?
Hova srófol föl a fenébe?

A segéd. Igenis. (Habarni kezdi a szappant
és rákenni a vendég arcára.)

A vendég. Ez érdekes szappan, ennek man-
dula íze van. A multkor ibolyaíze volt. (Szűnet.)
Nem veszi észre, hogy belekenni a számba a
szappant?

A segéd. Igenis. (Az ujjával kikanyarítja a
vendég szájából a habot.)

A vendég. Mit keni az egészet a fogamra?
Azt hiszi, hogy fogpasztával van dolga?

A segéd. Igenis. (Belekenni a szappant a
szemébe.)

A vendég. Most meg a szemembe. Ha nem
csipne a szappan és kitudnám nyitni a szememet,
szóval, ha látnám, hogy maga hol van, úgy vág-
nám fejbe, hogy elszöködjön. De így blindre nem
akarok a levegőbe vagdosni, tehát inkább majd
a borraival fogom regresszálni magamat.

A segéd (a fülébe keni a szappant).

A vendég. Mi ez? Becsukták az ajtót, hogy
nem hallok az utcai lármát?

A segéd (hátraszól). Ajtót kinyitni.

A vendég. Hahaha! Na nyuzzon meg már, öre-
gem, a mig bírom ezt a dühöt. Hol született maga?

A segéd. Túr-Terebesen, hetvennyolcban.

A vendég. Hogy sülyedt volna el, hetvenhétben.

A segéd (hátramegy és a borotvával egy szij-
jon le a föl paskol, dudorászva). Hedi, mej zúszesz
médi, médi...

A vendég (beszappanozva nézi a plafont). Na,
jőjön már, jőjön már.

A segéd (elkezdi borotválni). Nagyságos urnak
erős szakálla van.

A vendég. Nekem hiába hizeleg.

A segéd. Nagyságos urnak épen olyan sza-
kálla van... ujjuj, egy kis tévedés.

A vendég. Mit csinált?

A segéd. Semmi, kérem. (Hamar elkeni szap-
pannal a vért.)

A vendég. Csak nem vágott meg?

A segéd. Dehogy. (Ráken a vágásra egy kis
szappant.)

A vendég. Mi csip? Mért olyan csipős ma ez
a szappan? Vagy talán megvágott?

A segéd. Ma olyan csipős. Már több urak
mondták, hogy egy kicsit csipős. De nem minden-
kit csip.

A vendég. Na, ebbe az üzletbe se teszem
többé be a pofámat.

(Nagy sóhajjal átadja magát sorsának. A borbély
borotválja. Először fölülről lefelé, miközben a bal-
keze két ujjával meg-megcsipi az arcát, mintha
ezt mondaná: „te édes, te enniváló!“ Majd balke-
zével lefelé húzza a bőrt és fölfelé borotvál. A ven-
dég e pillanatban oly hatást tesz mintha az arca
balfelével sirna. De a következő percben a borbély
fölfelé nyomja a szája jobb sarkát és az álla pro-
filját borotválja, úgy hogy emberünk úgy tesz,
mintha nevetne. Majd az állát nyomja fölfelé és a
szappant borotválja a gallérjába. Ezután a fejét
előbb jobbra, majd balra nyomja, ezután az állkap-
csát borotválván, egymásután mind a két orcáját
felnyomja a szemére, mely ez által becsukódik.
Majd lefelé nyomja ujjával az orcáját, úgy, hogy
az alsó szemhéja lehúzódván, megmutatja egészse-
ges, piros bélést.)

A segéd. Nagyságos ur épen nem vérszegény.

A vendég. De a maga uja cigarettaszaga.

(Ujabb hallgatás. A borotválás be van fejezve, s a
borbély szakértő mozdulattal cirógatja meg a ven-
dégét, fölülről lefelé, majd alulról fölfelé.)

A vendég. Az egész szőr rajta maradt.

A segéd. Dehogy kérem. Hiszen olyan csima,
mint a tenyerem.

A vendég. Na, mosson le.

A segéd. Spongyával, vagy kézzel?

A vendég. Kézzel? Isten ments! Akkor inkább
spongyával.

A segéd (kinyomogatja a spongyát). Igaza van
a nagyságos urnak. Mégis csak a spongya a leg-
jobb. Ez az egész higénia nem ér semmit.

(Végighuzza rajta a spongyát, melyben apró, éles
kavicsok vannak.)

A vendég. Még a spongyával is tud nyuzni?
Mért nem sinter maga?

A segéd. Voltam két évig.

A vendég. Brávó.

(Ujra végigkarcolja egy kavicsosal.)

A vendég. Mit tesznek abba a spongyába, hogy
karcoljon?

A segéd. Ez új spongya kérem, még benne
maradt egy kis kavics a gyárból. (Egy vizes törül-
közővel kezdi törölni.)

A vendég. Na ide se teszem be többé a po-
fámat.

A segéd. (előveszi a parfümszórót). Tetszik
járni a löversenyre?

(Belefújja a parfümös ecetet a szájába, az orrába
és a szemébe. Különösen sokat fúj a vágásra, abban-
a hitben, hogy ettől begyógyul.)

A vendég. Elég, elég. Pudert és vége.

A segéd. Én bakenhetem uraságodat timsóval
is. Nekünk van berlini timsó.

A vendég. Az öregapját. Azt kenje be.

A segéd. A Bendzsel urat minden nap be-
dörgölöm. Az megkívánja. (Nekimegy a timsóval.)
Ez puhítja a bőrt.

A vendég. Az én bőröm elég puha.

A segéd (különösen a vágást timsózza). Egy
ilyen timsó egy forint husz krajczár. Ez puhítja a
bőrt és összehuzza az arcot.

A vendég. Az én arcom már össze van huzva.
Pudert és vége.

A segéd (puderezsi, főleg a vágást, majd be-
puderezsi a ruháját is). Uraságod jár a löversenyre?

A vendég. Letörölni a pudert. El innen, csak
innen el. (Idő előtt áll fel.)

A segéd (kirántja a nyakából a kendőt). Bajuszt
felkötöni? Egy kis brillantint? És utána is borot-
válnám... uraságodnak nem kell egy kontra-
stich?

A vendég. Nem.

A segéd. A Bendzsel ur megkívánja.

A vendég (beleéz a tükörbe és meglátja a
vágást.) Hisz maga belém nyuzott, azt a keserves
teremtésit a turterebesi sinterjének... Miért nem
mondta meg?

A segéd. Még meg is mondjam?

A vendég (kétségbeesve hol a tükörbe, hol a
borbélyra néz.) Hisz maga belém nyuzott! — Mivel
vágott meg? A borotvával vagy a spongyával? Na,
ide se teszem többé be azt a szerencsétlen pofámat.
Hisz maguk fűrészelnek, nem borotválnak! Mért
nem gyaluval nyuzott le? He? Mért nem gyaluval?

Az ur. Bocsnat, urasága, ez a segéd új so-
géd, csak próbaidős. De ezek után ki fogom dobni.
Mars ki, maga sinter.

A segéd (magában). Ha ezt tudom, jobban
megvágom.

A vendég. Mért nem gyaluval hámozott meg?

A segéd (dühbe jön). Ugyan hagyja már azt a
gyalut.

A vendég (fizet). Borzaváló tekintetében oly-
annyira semmit sem adok, hogy ezt még be is je-

lentem. — Na, így még nem hámoztak meg. (Tükörbe néz.) Hszszs... szakállat fogok eresztetni.

Az ur. Csak próbaidős, kérem. És már ki is van dobva.

(A vendég távozik. A segéd megint megfordítja a széket a bórparnát és ráülteti a következő vendéget. Hátramegy, a borotvával paskol a szíjjon, ezt énekelvén: Hédi, mej zúszesz médi, médi... Az egész ügy előlről kezdődik.)

Molnár Ferenc.

Az aradi fodrász kongresszus.

— A három napos program. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 9.

Hétfőn, augusztus 21-én veszi kezdetét a magyarországi borbély-, fodrász és parókakészítő iparosok országos kongresszusa, amely három napig tart és amely az ország borbélyait fodrászait Aradra gyűjti össze. A legutóbbi kongresszus Budapesten volt és ott határozták el, hogy a legközelebbi nagygyűlést Aradon fogják megtartani. Az ország minden részéből tömegesen érkeznek Aradra ennek a nélkülözhetetlen iparnak derék művelői, hogy sorsuk felől behatóan tanácskozzanak. Az aradi polgárság bizonyára rokonszenvvel fogadja az idegeneket és figyelemmel kíséri existenciális fontosságú tanácskozásukat. Ez a figyelem annál is inkább fontos, mert a határozataik érzékenyen érintik a közönség zsebet is, azért a publikumnak is el kell készülni arra, hogy az esetleges túlkövetelések ellen állást foglaljon. A kongresszus részletes programja a következő:

Első nap augusztus 21-én, hétfőn: A megérkezésnél fogadó bizottság várja minden érkező vonatnál a vendégeket, akik kongresszusi jelvényt kapnak. Külön elszállásolási bizottság kíséri a vendégeket lakásukra.

Az országos előkészítő-bizottság, amelynek tagjai: a védnökök, az összes előadók és indítványozók az aradi intéző bizottság tagjai este 7/8 órakor az ipartestületben tanácskozik.

Az előkészítő bizottság teendője lesz felülbírálni az aradi rendező-bizottság által összeállított tárgyalási sorrendet; az ügyrendet megállapítani, korelnököket és tisztikart jelölni.

Végül ismerkedési estély lesz hétfőn este 9 órakor a Nagy Lajos-féle „Vadászkürt” vendéglőben.

Második nap augusztus 22-én, kedden: Gyülekezés a kongresszusra, amely reggel 8 órakor a városháza dísztermében kezdődik.

Gruber István, az „Aradi borbély- és fodrászmesterek szövetségének” díszelnöke, mint korelnök nyitja meg a kongresszust. Beterjeszti az országos előkészítő-bizottságnak a tisztikar megválasztására vonatkozó jelölését.

A kongresszus megalakulása után a megválasztott elnök megnyitja az ülést és felolvastatja az ügyrendet. Ezután a fővédnököket Varjasz Lajos polgármestert, Ottenberg Tivadar iparkamarai elnököt, Müller Károly budapesti borbély ipartestületi elnököt és Steigerwald Alajos aradi ipartestületi elnököt ünnepélyesen meghívják a kongresszusba.

Az üdvözlések után megkezdődik a tanácskozás a következő tárgysorozattal;

1. Az 1884. évi 17-ik t.-c. (ipartörvény) módosítása. (Képesítés szigorú keresztülvitele, testületi hatáskör kibővítése). Előadók: Könyves Kálmán ipartestületi jegyző (Budapest), Kászonyi Lajos testületi elnök (Brassó), Drágyics Péter (Nagyenyed).

2. Országos borbély- és fodrász mesterek

szövetségének megalakítása. a) Országos borbély- és fodrász áruraktár, Takarékszövetkezet létesítése, illetve a már fennálló ily intézményekhez való csatlakozás. Előadó: Cseke Ferenc (Hidalmás) és a szövetséget egyik kiküldötte Budapestről. b) Országos vidéki borbélyok- és fodrászok egyesületének létesítése. Előadó: König Károly (Marosvásárhely). c) Vidéki borbély- és fodrász áruraktár szövetséget alakítása. Előadó: Boschánzky István (Nyustya). d) Elaggott borbélyok- és fodrászok számára menház létesítése. Előadó: Nagy Gyula (Torda). e) Árva- és özvegy-alap teremtése. Előadó: Boros Mór (Kolozsvár). f) A magyar hajkereskedés fejlesztése. Előadó: Bányász Henrik (Arad).

3. Országos munkarend megállapítása. Előadó: König Károly fodrászmester, a „Fodrászok Lapja” szerkesztője (Marosvásárhely). a) Üzleti mellékjövendelmek megvédése. Előadó: Nagy János szakosztályi jegyző, (Nagyvárad). b) Karácsony, husvét és pünkösöd első napjain egész napi munkaszünet. Minden más piros betűs ünnepen délután 2 órai üzletzárás, kivéve, ha az ünnepek valamelyike szombatra esik. Előadó: Kolozsvári szakosztály.

4. Egységes kiszolgálási díjak megállapítása (a helyi viszonyok figyelembe vételével.) A órletügy rendezése. A tisztességtelen verseny elleni védekezés. Előadó: Müller Károly ipartestületi elnök, (Budapest), a) Kontárok elleni védekezés kapcsolata: a mestervizsga. Előadó: Ramminger István szakosztályi elnök, (Nagyvárad). b) Egységes kiszolgálási árak megállapítása a beküldött javaslat szerint. Előadó: Jakity József szakosztályi elnök (Kolozsvár). c) Az új ipartörvény tevezet és a borbélyok. Előadó: Baumgartner Ferenc (Torda). d) Védekezés a női-fodrászok kontárkodása ellen. Előadó: Dáschbeck János (Szentés). e) A női fésülés foglalkozók képesítésének kérdése. Előadó: Machula Antal (Kolozsvár).

Ülés után a Kossuth-szobor és a vértanúszobornak megkoszorúzásához vonulnak ki a kongresszus tagjai. Délben társas ebéd lesz a „Vadászkürt” vendéglőben.

A keddi nap délutánján meglekintik az 1848—1849-ik szabadságharc ereklje muzeumot, a Veszthelyet és a következő gyárat: waggongyár, Westinghouse, Textil, Benoid-gázgyár, Neuman szeszgyár, papir-, gázgyár, villany, vízvezeték, csatorna, gőztégla és Müller kelme festőgyár, ujaradi sörgyár.

A kongresszuson megjelentek csoportokban tömörülve, szabadon választanak a fent nevezett gyárat meglekintése dolgában. Az aradi rendező-bizottság minden egyes csoportot megfelelően kalauzol.

Harmadik nap augusztus 23-án, szerdán. A kongresszus fél kilenc órakor folytatja tanácskozását az alábbi indítványok felett.

1. Tanoncügy rendezése. Előadó: Ramminger István (Nagyvárad) és a Nagyvárad szakcsoport. 2. A munkásbiztosítási törvény módosítása. Előadó: A nagyszalontai szakosztály. 3. Az iparosság parlamenti képvisellete. Előadó: Bányász Henrik Arad. 4. Országos szakipari munkaközvetítő, rokkant-, nyugdíj- és temetkezési egyesület szervezése, illetőleg a már fennálló hazai intézményekhez való csatlakozás. Előadók: Baumgartner Ferenc szakosztályi elnök (Torda) és a budapesti szövetséget egyik kiküldötte, König Károly (Marosvásárhely). 5. A borbély és fodrász segédek küldöttének felszólalása. Az előadó Zsikits N. (Bpest.) Ezután az írásban beadott javaslatokat tárgyalják. Ilyenek: 1. Ramminger István; a kolozsvári szakosztály és Nagyvárad szakosztály indítványai a szakoktatásról.

2. A vasárnapi kiszolgálás külön díjazása a nyugdíjalap javára, beterjeszti Zombori Gyula Arad.

3. Önműködő borotválógépek megvámoltatása. Előadó: Nagyvárad szakosztály.

4. A párisi nemzetközi kongresszus rendezőségének távirati üdvözlése.

További indítványokat a rendező bizottság augusztus 20. déli 12 óráig elfogad és azokat az országos előkészítő bizottság elé terjeszti.

A kongresszus lefolyásáról legkésőbb szeptember 15-éig Naplót ad ki a kongresszus intézősége. A napló, melynek előfizetési ára 2 korona, csak az esetben fog megjelenni, ha előfizetők kellő számba jelentkeznek.

A rendező-bizottság felkérésére az „Aradi Turista Egyesület” olcsó kirándulást rendez az Aldunára és a Magastátrába a kongresszus alkalmából.

Ha a kongresszus tagjai idejekorán jelentkeznek, tetszés szerint résztvehetnek vagy az egyik, vagy a másikon. Az Aldunai kirándulás aug. 23—25. tart. Temesváron át Buziásra, onnan hajón Kazán-szoros, Orsova, Ada-Kaleh, Herkulesfürdő. Részvételi díj személyenként 49 korona.

A másik kirándulás a Magastátrába aug. 23—29. napján lesz. Ennek költsége vasuti jeggyel 144 korona személyenként. Jelentkezés legkésőbb aug. 15-éig akár a kongresszus rendező bizottságánál, akár a turista egyesület elnökségénél (Arad, Vass-szálloda.)

Váltóhamisító román tiszték.

Letartóztatás — szökés előtt.

Távirati tudósítás.

Bukarest, augusztus 19.

A bukaresti katonai állomásparancsnokhoz a napokban az a feljelentés érkezett a polgári bíróságtól, hogy egy huszártiszt hamisított névaláírással ellátott váltóval akart pénzhez jutni.

Az állomásparancsnok azonnal megindította a vizsgálatot, amelynek folyamán kiderült, hogy a 3. huszárezred Sergiescu nevű főhadnagya egy 30.000 frankos váltót meghamisított. Természetesen azonnal kiadták ellene az elfogató parancsot.

A váltóhamisító Sergiescu főhadnagyot ép abban a pillanatban tartóztatták le, amiképpen a fodrásznál a haját levágatta.

A vizsgálat megállapította, hogy Sergiescu főhadnagy az atyja aláírását — aki nyugalmazott tábornok — és két tisztársa aláírását hamisította meg.

Tekintettel arra a körülményre, hogy egész biztosan nem tudták megállapítani, vajjon a két másik tiszt névaláírása is hamisítva van-e, vagy talán büntársai Sergiescunak, a vizsgálatot ezek ellen is megindították.

A tiszték egyikét, Casianu hadnagyot a lakásán tartóztatták le. Casianu hadnagy bezárkózott a szobájába és inasának azt a parancsot adta, hogy abban az esetben, ha valaki keresi, mondja azt, hogy ő nincs itthon.

A másik tisztet, Salet hadnagyot ez ideig még nem találták meg.

Ujabb jelentések szerint Sergiescu váltóhamisításáról már régóta tudtak. Letartóztatását azért rendelték el, mivel lovát eladta és minden előkészületet megtett arra nézve, hogy megszökjék Romániából.

Nina asszony, az aranyági jósnő.

Aki megtalálná az aradi vértanuk hamvait.

(Kiküldött tudósítónktól.)

Arad, augusztus 19.

A vesztőhely földjét ásta szomorú, hideg őszi napokon vagy félszáz kedvetlen munkás. Körülbelül két hónapig kotorták a földet eredménytelenül, aztán abba hagyták ezt a munkát. A nyomozást a vértanuk csontjai után azonban folytatták. Megkérdezték újból és újból a kivégzés szemtanuit: hol történt a szomorú aktus, kiváló szakértők mondtak véleményt arról, hol kell a kutatást folytatni. A csontokat azonban nem találták meg máig se.

Ekkor egy érdekes üzenetet kapott a szabadságharcú ereklyemúzeum egyik alkalmazottja. Egy aradmegyei parasztnő vállalkozott arra, hogy a vértanuk csontjait rövid időn belül felkutatja.

Az ajánlkozó Fülöp Anna az aradmegyei ternovai járásban Aranyágon lakó parasztnő volt. Aradon is ismerik a nevét, főleg a román lakosok. Fülöp Anna, vagy ahogy szerte ismerik, Nina asszony a leghíresebb jósnő az erdélyi részen. Messze földről keresik fel a betegek, szerelmesek és kíváncsiak. Nina asszony ugyanis gyógyít, a szerelmeseket összehozza és elmondja a jövőt.

Nina asszony, ki gyakrabban szokott belátogatni Aradra, megtudta, hogy a vértanuk csontjait keresik. Ez a vállalkozás, ugyilátszik, szerfölött felkeltette ambícióját s ezért megízente az említett múzeum-alkalmazottnak, hogy ne is folytassák az ástást azon a helyen, mert a vértanuk másfelé vannak eltemetve. Hanem, ha az urak vele kimennek a vesztőhelyre, rögtön megmutatja a helyet, ahol a vértanukat eltemették. Az isten neki olyan tudományt adott, hogy ezt könnyűszerrel megteheti.

Nina asszony erre az ajánlatára nem kapott választ és így nem is jelentkezett. Az Aradi Közlöny munkatársa tegnap felkereste az érdekes asszonyt, aki messze környék orvosa, tanácsadója. A faluja Aranyág, hegyek közé eldugott lészék. Nehezen megközelíthető: a legközelebbi vasutállomástól másfélórás kocsit kell megtenni odáig.

Fülöp Anna háza után nem sokat kell kérdezősködni. Ismerik őt a környéken nagyon jól s a szomszéd falubeli fuvarosom egyenesen odahajt a háza elé.

A ház a falu szélén, az Aranyág patak mellett van. Semmiben sem különbözik a többitől, alacsony, zsúfdeles.

A jósnőt a konyhában találtam, csirkét tisztított az ebédhez. Tőpörödött öregasszony a híres Fülöp Nina. Pupos is. Az orra egészen tömpe, alsóajkai előre állnak, kevés és rövid haja őszes. Bizalmatlanul nézett rám.

— Szeretnék valamit a jövőmből megtudni, én...

Nina asszony energikusan félbeszakított. Kellemetlen orrhangon beszélt, a szavát alig lehetett megérteni.

— Már rég nem foglalkoztam ilyesmivel! Hiába tetszett idejönni. Abbahagytam. Fáj a mejjem, beteg voltam, meg a csendőrök is eltiltottak, nem foglalkozom már vele!

Szóval a derék jósnő bizalmatlan volt. Félt, hogy talán „hivatalos ember” vagyok, aki besugja, hogy mi történt s még megbüntetik a végén. Erre el is voltam készülve.

— Ez igazán kár — szoltam szomorúan. — Pedig olyan nagy utat tettem meg Buda-

pesttől idáig. Most mégse tudok meg semmit. Én Kiss Ernő volt aradi, negyvenkilencediki tábornok rokona vagyok...

— A vértanué? Aztán miért tetszett jönni? — tudakolta élénken.

— Hát, hogy hallottam néném asszony hírét, gondoltam, megmondhatja nekem, hol vannak a vértanuk csontjai. Mert, hogy nagybátyámat tisztességesen el akarom temettetni. Nina asszony bizalmatlanul pislogott.

— Hát messziről tetszett jönni? Bizony kár, mert én nem mondhatok semmit. Már rég nem használom a tudományomat, mert tetszik tudni, árt a testemnek.

Reszketős kezével kiráncigálta a csirke beleit s macskája elé dobta. Még egyszer gyanakodva végignézett.

— Ugy, ugy. Hát a csontokat? Beizentem még a télen, hogy én megmutatom. De aztán beteg lettem. A mejjem fáj. Feküdtem, nem tudtam elutazni, pedig hát így már régen meglenne. Aztán rossz nap van ma. Péntek, ilyenkor nem lehet semmit se csinálni. Kedd és csütörtök a jó napok, akkor kellett volna jönni. Bizony pénteken bajos, de hát megpróbálom, hátha valamit meg lehetne tudni. Tessék csak egy kicsit várni, míg felteszem ezt a kis ebédet.

Felvezetett a felsőházba. A „tisztá szobában” leültetett egy karosszékre. A szoba zsúfolásig megrakva butorokkal: három ágy, karos székek, szekrények. Az asztalon egy óriási gramofon. A falon képek, Edward király és Mary királyné, Ferenc József Erzsébet királyné ravatalánál. Érdekes ez a kis olajnyomat, a királyné koporsóját angol gránátosok őrzik rajta. A koporsó mellett álló királyon választékos öltözet: barna redingót, sötét nadrág, csikos mellény. (A festő felfogása mindenestre eredeti.)

— Hát kérem, majd néhányat kérdezek — szól hozzám Fülöp Nina. — Azt tessék megmondani, hogy mikor kezdtek ásni, hányan ástak és merre?

Amennyire emlékeztem, megadtam az adatokat. Nina asszony elgondolkozott.

— Hát aztán nem hozott semmit arról a helyről? Egy kis földet, vagy vizet?

— Nem, arra nem gondoltam!

— Az nagy baj! De látom hogy igazán a tudományomat akarja, hát megmondom, amit lehet, mert kérem én mindenkinek a szívébe látok, ahogy idejön. Aki hamissággal jön, vagy ki akar engem csufolni, annak nem mondom semmit, még ha tíz háza is van tele arannyal. Hát most megpróbálom.

Az asztalról egy barna selyemkendőt vett fel s ráborította a fejemre. Nem látok semmit, csak hallom, hogy egy fiókot nyit ki. Motoszkál benne, kivessz valamit, visszajön hozzám. Mélyen lélegzik, nagyokat sóhajt és valamit mormol. Hozányul a fejemhez, valamit gyengén végighuz rajta, aztán lekapja a kendőt. Egy kis vizes pohár van a kezében annak a fenekén egy ujnyi vizes viztisza folyadék. Lóbálja a poharat s merőn nézi a folyadékot. Ugy tesz, mintha extázisban volna, folyton hőrög, de azért gyenge színész, az egészen erősen kiérzik az erőltettség. Leül egy zsámolyra a lábam elé. Megfogja a kezemet. Szinte undorodom deformált, hideg kezének érintésétől. Megszólal:

— Látom, hogy magának szerencse áll. A szerencse még soká fog bekövetkezni, de megtalálja a tárgyat, amit keres. Ha egy öreg ember segít, akkor hamarabb találja meg. Azt a tárgyat már sokan keresték ezelőtt, de nem találták meg. Nincs ott, ahol ástak utána, hanem attól a helytől, ahol ásni kezdtek,

balra. Ott egész balra van egy hegy... olyan halom... vagy domb az uthoz közel, az alatt van a tárgy. Egy öreg ember segítségével kutasson utána és megtalálja, mert szerencse áll magának.

A szerencsét, amely „áll” és az öreg embert, aki segít, nagyon hangsúlyozta. Esután utasításokat adott nekem.

— A szerencsét ki kell használni, kezden mindjárt hozzá. Legjobb, ha postával küld egy marék földet nekem onnan, akkor mindent meglátok és megrom pontosan hol kutasson.

— Honnan tudja mindezt, amit mondott?

— Látom lelkem magam előtt, mintha csak itt látnám a szobában!

— Hát ebbe a pohárba mi van néném asszony?

Különösen mosolygott.

— Azt nem lehet megmondani, az az én titkom!

— És mikor látta a jövőt először?

— Ó, az én tudományom már nagyon régi. Hét éves gyerek voltam és már akkor is megvolt.

— Nyomorék voltam a kezemre, meg a lábomra is, aztán csak úgy csuszam a földön. Egyszer kivitt anyám a szőlőbe, ott láttam egy oláh embert feküdni a földön. Mondtam neki, mit fekszik kend, inkább ássa fel a pincéjét, és vegye ki a kincset. Ezt csak úgy mondtam, de az oláh nem hallgatott rám, hanem eladta a házat. Aki megvette, lebontotta, ott a pincében két hordó aranyat talált! Hát már akkor láttam, de különösen, amióta azzal az öreg emberrel találkoztam. Az úgy volt, hogy otthon elaludtam és álomban találkoztam a mezőn egy őszszakálú emberrel. Megszólítottam, hogy adjon nekem valamit, ne legyek tovább nyomorék. Nem szolt semmit, csak három szál füvet mutatott nekem. Másnap megmondtam a falubeli gyerekeknek, hogy szedjenek össze mindenféle virágot a réten, kapnak érte cukrot. Hoztak is estére vagy két zsákkal, de az egészben csak három szál olyan volt, amelyet az öreg ember mutatott. Abból fürdőt csináltak nekem, aztán annak a gőze oly erős volt, hogy három napra meghaltam tőle. Ezalatt az öreg ember megmutatott nekem mindent, mindent, ami a világon van. Mindent láttam én, csak hogy nem szabad róla beszélni. Innen az én tudományom, láttam a kincseket, meg a füveket. Minden gyógyfüvet ismerek, azokat is, amik a patikában vannak, csak hogy azokat nem adják ki nekem. De az nem baj... van a hegyoldalon elég.

— Sokan járnak ide nénémasszonyhoz?

Megint gyanakodva nézett rám.

— Jártak, jártak de most már nem jönnek. Hát csak tessék a földet kiküldeni, majd akkor megmondom.

Látom, hogy véget akar vetni az audienciának. Induláskor egy öt koronást akartam a kezébe nyomni. Visszautasította.

— Nem fogadok el én semmit. Nem is szabad, megtiltották a csendőrök!

Kikisért a kapuba.

— Tetszett már reggelizni, tessék talán egy kis kávé! Ejoye, hát miért nem! Az én főztöm az híres. A multkor is két amerikai evett nálam. Messze országból jöttek, hogy kivigyenek engem Amerikába. Adtak az uramnak mindjárt száz pengőt, azt mondták, hogy ha visszajövök, kapok még ezret. Azok is kincset kerestek, meg is találták, de nem mertek hozányulni. Én merek, én nem félek, nem fog rajtam semmi. De hát nem mehettem ki, nagy az út, a természetem pedig gyenge.

A kapuban várta, amíg befordult a kocsim a másik utcába, nehogy visszamenjek az faluba és a boltostól kérdezősködjek utána. Így a boltossal nem beszélhettem eredeti tervem szerint, de utközben találkoztam a községi tanítóval, Obrován Györggyel.

— A Ninánál volt? Ne higgyen kérem semmit neki. Nem tud az semmit. Az itteni babonás nép vakon hisz benne. Kedden és csütörtökön „rendel”, akkor valóságos bucsujárás van hozzá. Még idegenek is jönnek, külföldiek, különösen Romániából. Vagy valami elveszett tárgyat keresnek, vagy gyógyulást. A Nina rendszeren valami flastromot ad nekik, elfordul az is, hogy egy-egy meggyógyul tőle. Különösen elmebetegeket hoznak hozzá. Emlékszem egyszer Borossebesről hoztak egy asszonyt megkötözve. Nina bevitte egy egész sötét szobába s ott hagyta. Aztán hirtelen bement hozzá és egy dézsa jeges vizet öntött az arcába. Az asszony, ugylátszik az ijedtségtől, mintha meggyógyult volna s értelmesen beszélt. Hogy aztán otthon mi történt vele, hogy javulása állandó volt-e, azt nem tudom. Ha valamit keresnek, akkor homályos feleletet ad. Egy csigérszöllősi ember két lovát kereste, ennek azt mondta, hogy a lovak tulmentek egy nagy vizen, amelyen tul már az ő hatalma nem terjed s így nem mondhatja meg, hol vannak. Aztán nagyon sok lány meglegény jár hozzá, akiknek a kedvesüket elbabanázza, hogy egymásé legyenek. Így nagy vagyont gyűjtött már. Földje van, meg pénze. Különböző összeget kap a „páciensektől”, hol 33, hol 99 krajcárt, gazdagabbaktól többet, 10—20 forintot. Lássá, azt a csuf vén banyát, kinek már három férje volt, a pénze kedvéért megint elvette egy fiatal román ember.

Hiába uram, a babonának nagy hatalma van! Nem használ itt semmi, se a felvilágosítás, se a csendőrök. A nép vakon tódul hozzá s Nina jövedelem tekintetében nem cserélne a írásorvossal. Szegény nagyon az itteni nép és mégis, lássa milyen primitív eszközök kellene csak ahhoz, hogy pénzüket vakon odaadják. A legtöbbször alig-alig kerül hus az asztalára és Ninának a kezei tele vannak gyűrűkkel...

Zj.

VÁROS ÉS MEGYE.

Rossz a gáji óvoda teteje. A mult esztendőben épített gáji óvoda tetőzetén becsorog a víz. Így jelenti ezt a gáji rendőrkapitány. A tetőzet kijavítására felszólították Mittner Józsefet, aki a cserepezőmunkát végeztette. Miután Mittner megtagadta a javítás elvégzését, a tanács ma arra utasította a mérnöki hivatalt, hogy Mittner költségére javíttassa ki az óvoda tetőzetét.

Elutasított kérelem. Az Edelspacher utca lakói azzal a kéréssel fordultak a város tanácsához, hogy az utcát rendezze, esatornát, világítást építtessen és rendőrszemélyt vezényeljen ki. A kérelmet a tanács fedezet hiányában elutasította.

A mezőgazdasági munkálakások céljára történt városi telekfelajánlást a belügyminisztérium tudvalevőleg jóváhagyta, a földművelésügyi minisztérium pedig kijelentette, hogy a kölcsön amortizációjához 2%-kal hozzájárul. A város tanácsa ennek következtében ma elhatározta, hogy a Libás-dűlőben levő Kristyóri bérletet, amely telken a házak épülni fognak, fölmondja; intézkedik, hogy a kereskedelmi bank a kölcsönt folyósítsa. Elhatározták továbbá, hogy az építendő száztizenny munkásház mindégységét évi 100 koronáért adják bérbe.

Az Óvár-tér rendezési terveit, amelyeket már részletesen ismertettünk, a mérnöki hivatal már előterjesztette a tanácsnak. A tanács kiadta a terveket a városrendezési bizottságnak, amely hétfőn délután tart ülést ebben a tárgyban.

Akik Aradot táplálják.

— Séta a piacokon. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

Amikor a város házain még mélyeséges álomra hunyottak az ablakszemek, amikor még a korán kelő munkásember is a fölkelés előtti negyed-órak ébredező álmát alussza, a piactereken már megkezdődik az élet. Csodálatos renddel és pontossággal jön, árad és hullámszik be Arad felé az élelmiszerek tömege, olyan öntudatosan, állandóan, mintha tudná, hogy elmaradása a legnagyobb zavart, éhínséget sziditná a város lakóira. Érdemes megfigyelni és kikutatni, hogy egy-egy ilyen kő és téglarengeteg, aminő Arad is, merre, hová, milyen távolságra nyújtja el élelemszerző láthatatlan csápjait. A bonyolult és gépiesen működő élet csodái közé tartozik, hogy este, éjféltől a közeli és távoli falvakban hogyan kelnek utra zöldséggel, gyümölcscsel, baromfival, tojással, kenyérral megrakodva a falusi emberek, parasztemyeeskék. A hajnali kofavonatok hetivásáros napokon százzámra öntik be a kosaras, puttonyos, batyas hadsereget és a csillagos éjszakák csöndes országutjain egymásután nyikorognak kenetlen kerékekkel, csilingelnek csengős lovakkal a kenyeres, dinnyés, zöldséges szekerek...

Mind odaigyekeznek, mind odaárad a város piactereire, amelyek nagy felszívó gyomorhoz hasonlatosan gyűjtik magukba hajnalig az élelmiszereket, hogy azután késő délelőttig szétosszák ezer és tizezer felé. Külön tanulmányozást érdemel az a sokágu, szövevényes mód, ahogyan Arad és más nagyobb városok táplálkoznak. A piac, a piacok sajtáságos és egyéni élete még igen kevés megfigyelőre talált, aminek talán abban található a magyarázata, hogy ehhez a megfigyeléshez nagyon korán kell kelni, vagy pedig — nagyon későn lefeküdni.

Arad piacterei közül a Szabadság-tér a legnagyobb, de élénk és forgalmas a Thököly-tér, meg a Ferenc-téri piac is. Mind a három piac már hajnali három óra tájban ébredni kezd. A Szabadság-szobor Hungáriájának védő karjai alatt olykor már éjjeltájban is meghúzódik egy-egy tulajdonos korán jött piaci árus. A kitergetett zsákokra szépen elrendezi zöldséppaprikáját, zöldségét, dinnyéjét, azután odafekszik a kis halom tövébe és jóízűen alszik hajnalig. Éjféltől háromkor azután már egymásután jönnek a piac urai. A legelső egy keservesen nyikorgó szekér. Zöldségfélét hoz rajta a gazdája. Ott áll meg az autobusz végállomás közelében. A kocsi fogott két szomorú, ványadt, pókoslábú gebe már ismeri pontosan a helyet és hajszálnyi egyformasággal áll meg egy és ugyanazon szegélykőnél mindennap. És amint megállnak, az egyik ló, egy nagyon elkeseredett és filozófus természetű állat, nyomban rákezd a köhécselésre. Szárazon, fájdalmasan köhécsel a kehes „paripa” óraszámra és rekedt, nehézkes, lidéronyomások köhögése már hozzátartozik a Szabadság-tér hajnalaihoz. Azután egyre-másra jönnek az újabb szekerek. A subákkal, szűrőkkel, pokrócokkal megágyazott ülésekből álmos szemű parasztlakók kecmeregnak elő és olyan fáradtan, dühösen dobják le a holmit a szekérről, hogy meglátszik rajtuk: épen nem lelkesíti őket az a tudat, hogy ők táplálhatják Arad hatvanezer emberét...

Hajnali négy órakor már itt van a vidék. Később csak az ujaradi némettség jön, akiknek nem olyan sietős, mert csak a hidon kell átjönniük. Meg azután az ujaradiak urak is. Jómóduak, nem

egyszer dús gazdagok azok a paraszti gunyáju, piszkosan egyszerű emberek, akik ott üldögélnek burgonyahegyek, zöldséppaprika ormok és zöldségdombok mellett. Nemcsak az ujaradiak, hanem a más vidékre valók is nagyjából módos parasztlakók. Mindennap ott ül például a szabadságtéri piacon egy zöldségárus. Kopott, kék mándli, agyonfoltosított és tíz esztendő óta mosatlannak látszó kék kötény van rajta. Kalapjából egy félkiló zsírt lehetne kifőzni, a csizmája pedig szürke az évtizedes portól, sártól. És ez az ember egyike Ujarad legvagyonosabb polgárainak. Százozrei vannak, így mondják a piacon. Azután mégis ott ül a piac aszfaltján és árulja a zöldséget háromért, meg ötért.

A „németek” mellett a piacrjáró aradi asszonyok még „szervánokat” is ösmer. Német: valamennyi falusi zöldségárus, ujaradi, meg máshevé váló egyaránt. Szerván pedig: a bolgár kertész. A többi piacrásus rossz szemmel nézi őket, bizonyos tekintetben káros is a gazdálkodási rendszerük: a földet nagyon kihasználják, a keresetükből pedig alig valami marad az országban, mert télire viszik a megtakarított százásokat haza Bulgáriába. De az kétségtelen, hogy az igénytelen életet élő, rendszeren drága napszamos-munka nélkül dolgozó bolgárkertész jóval olcsóbb, mint az ujaradi német zöldségárus. És a piacon vásárlók nem tartanak szem előtt nemzetgazdaságfilozófiai megfigyeléseket, hanem azt keresik, ami olcsóbb.

A piac képe persze hogy nem lehet tökéletes kofák nélkül. Kizárólag a termelők nem láthatják el a piaci kereskedelmet, szükség van a közvetítőre is. A kofák, az elővásárlási tilalom két év előtti elrendelése óta már nem akkora urak, mint azelőtt. Most kissé nehezebben megy az olyan mesterkedés, hogy nyolc-tíz nagy kofa összevásárol mindent a termelőktől és azután tetszése szerint diktálja az árakat. Viszont az is bizonyos, hogy az elővásárlási tilalom sem tett csodát. A szorgalmas kofák még a sötétség leple alatt kitekintenek a piacra és négykor, fél ötör, amikor komolyan virradni kezd, már megvették a falusiaktól, amit akartak. Akárhány ujaradi zöldséges már öt órakor hazafelé is indul: eladta a holmiját — elővásárlási tilalom ide, elővásárlási tilalom oda — a kofáknak. És bizony hajnali három-négy órakor nehéz a rendőrségnek ellenőrizni, hogy vásárolnak-e a kofák, vagy sem. Meg azután arról sem szabad elfeledkezni, hogy a piaci drágaságot nem egyedül a kofák csinálják. Az árak ugy szabályozódnak az aradi Szabadságtéren, akár a — budapestin. Amint méltóztatnak tudni: a pesti Szabadságtéren van a börze. A kereslet és kínálat viszonya szabályozza a börzei árakat és a piaciakat is. Ha a jó falusi parasztlakó hirtelenjében azt látja, hogy — miért, hogyan, miért nem — ma kevés baromfit, kevés cseresnyét, kevés tojást hoztak be Aradra a szomszéd falukból: egyszerre felszökik a baromfi, a tojás, a cseresnye ára. Szerdán olcsó volt, pénteken megint olcsó lesz, de csütörtökön, amikor keveset látnak egymásnál, olyan kiterőn, rendületlenül ragaszkodnak a drágább árhoz a parasztlakók, mintha kartellben állának. És van is valami kartell-féle: kinézik a piacról azt, aki olcsóbban akar árulni, mint a többiek.

Igy előkészülve, megállapodva, elszánva várakoznak a piacon termelők és kofák — az utóbbiak nagyjából a jellegzetes széles, töredezett, piszkos és a fejkendő fölül erősített szalmakalapban az aldozatra: az első vevőre. Fél hatig, hétig tart a várakozás: ekkor már seregeseen jönnek kosárral, „cekkerrel”, táskával az asszonyok. Előbb az egyszerűek, azután a cselédek, később pedig a „kalapos nagyságok” is, akikkel — isten tudja miért — még a szintén „kalapos” kofák sem szinpatizálnak és csak azért is drágábban adnak mindent nekik.

Ilyen a Szabadságtéri piaci élet és kisebb arányokban hasonló a Ferenc-téri is. A Thökölytérnek speciális jellege van a kenyérforgató szerek révén. Hosszu sorban állnak a sátoros szerek kisebb-nagyobb elárusító asztalokkal, többékevésbé bizalmat gerjesztő kenyerekkel a tér egyik oldalán. A pécskai kenyérnek megvan a maga rendez vevőközönsége, amelynek itt — miután a kenyeret nem súly szerint mérik ki — megvan az a gyönyörűsége is, amit ugyan pékboltban hiába keres: alkudozhat a kenyérré. De itt a Thököly-téren azt is meg lehet állapítani, hogy a rendőrségnek van valamelyes igazsága, a mikor nagyobb tisztaságot akar látni a pécskai kenyér árusításánál. A nem épen skatulyából kivett csizmak a beléje tartozó lábakkal együtt veszedelmes és nem gusztusos közelségben vannak a kenyerekhez kora hajnalban és késő délelőtt, amikor a jó pécskai atyafi ráér szundítani egyet a sátoros kocsiiban.

A tisztaságról egyáltalán sokat lehetne beszélni. Az aszfalt sima, ha jól lesürolják tiszta is lehet, hanem azért mégsem egészen étvágygerjesztő, hogy a zöldség, paprika, burgonya, gyümölcsféle ott hever összehalmozva a Szabadságtér aszfaltján, vagy a falusiak zsákjain, amelyek bizony sokszor még az aszfaltnál is bizalmatlanságra érdemesebbek. És piac után! Amint nem ajánlatos és nem gyönyörködtető látvány az ebéd előtti ételmaradványokkal megrakottan látni ebéd után, épugy nem ajánlatos a Szabadságtér meg nézni déltájban, amikor dinnyehéj, zöldség hulladék káposztalevél és miriád apró, oszposz dinnyemag hinti tarkára az aszfaltot. A dinnyemag a legrejtelmesebb dolog: telistele van vele a tér; ott is, ahol dinnyét árulnak, de ott is, ahol a baromfi-árusok, a zöldpaprikás bolgárok tanyáztak. Szinte úgy látszik, hogy a piacon még a paprikának is dinnyemagja van.

Ez persze a nyári piac külső képe. Arról, hogy milyen a piac a havas, fagyos télen, amikor a kofák, falusiak kávémérések és kis koromák meleg gőzébe burkolóznak, époly sokat lehetne még elmondani, aminthogy külön fejezeteket érdemel a piaci vevőközönség lélektanának és természetrajzának tanulmányozása.

TANÜGY.

(—) Az Aradi Zenedében (Weitzer János-utca) a beiratások szeptember 1., 2. és 4-ik napján, mindig délután 4—5 óráig eszközöltetnek. Beiratási díj 10 korona, évi tandíj 60 korona. Tanszakok: zongora, hegedű, brácsa, gordonka, cimbalom, fuvola, Klárinett, oboa, trombita, kürt és a többi fuvóhangszer. Továbbá magánének, karének és zeneelmélet. Aki két hangszert tanul, a másodikért a tandíj felét fizeti. Felnőttek részére, ha kellő számban jelentkeznek, bármelyik tanszaktól estélyi tanfolyam is rendeztetik. Aradon, 1911. augusztus 19-én. Krispin József, a zenede igazgatója.

(—) Az aradi zenekonzervatóriumban (Szabadság-tér 21.) a beiratások szeptember hó 1-től naponta 9—12 óráig, és délután 3—6-ig tartanak. Taníttatnak zongora, hegedű, gordonka, magán és karének, zeneelmélet és összhangzat, az orsz. m. kir. zeneakadémia tananyaga szerint. A hegedű tanszak új vezetője Karbanek Ferenc a prágai konzervatórium és a híres Sefcik mester-iskola végzett művésze. Müttermüller igazgató. 3886

AZ ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 357
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	— 151
Kiadóhivatal és hírdetési osztály	— 151
Hyomda	— 151

Mi az oka a Dévai Hitelbank válságának?

— Kiküldött tudósítónktól. —

Déva, augusztus 19.

Egész Erdélyben kinos föltűnést keltett a Dévai Hitelbanknak válságos helyzetbe jutása. A föltűnés annál nagyobb, mert hiszen a viszonyokkal ismerős egyének tudták, hogy a Dévai Hitelbank jól megalapozott pénzügyi volt és csak az utóbbi évek elhamarkodott vállalkozásai és a be nem vált remények ingatták meg az intézet alapját.

A Dévai Hitelbank az évtizedek óta fenállott Dévai Hitelszövetkezet-ből vedlett át részvénytársasággá. Ennek a kis keretek között működött intézetnek kitűnő renoméja volt és Szőlősy Jenő nyugalmazott tanítóképzési tanár, meg Nagy Béla dr. gyógyszerész, akik a hitelszövetkezet élén álltak, szilárd kézzel és nagy hozzáértéssel irányították a vállalatot úgy, hogy a szintén szilárd alapokon nyugvó Dévai Takarékpénztárral sikeresen versenyezhetett. A dévai villamosműveket ez a hitelszövetkezet finanszírozta és ez a vállalkozás tekintélyes nyereséggel szerepelt a szövetkezet mérlegeiben.

Közben azonban meghalt Szőlősy és Nagy Béla. A pénzügyi ideiglenes vezetősége úgy határozott, hogy a fővárosból hozatnak le valami agilis ifju erőt, aki a pénzügyi modern alapokra helyezze. A választás Bors Emilre esett, akit rendkívül szimpatikus férfúnak találtak Déván. A hitelszövetkezetből az új vezérigazgató hamarosan részvénytársaságot formált. A részvények nagy része dévai gazdag kereskedő-családok birtokában van. Ezek a familiák, minthogy egynek egynek sok részvény van a kezeikben, most súlyosan megérik a pénzügyi válságát.

A pénzügyi új vezetőjének az volt a célja, hogy a környéken lévő erdősegeket kihasználják s általában a faipari vállalkozásokat tartotta jövedelmezőknek. A villamvállalatot kiegészítette a pénzügyi üzletköréből, s egészen a faüzletre bázisozta a takarékpénztárt. Megvett a Hitelbank egy nagyobb erdőt, amelybe több százezer koronával iparvasutat épített. A pénzügyi intézet általában olyan nagy kényelemmel rendezték be, olyan rezszivel dolgoztak, mintha nem félmillió, hanem legalább is tíz millió korona lett volna az alaptőke. A vezérigazgató üzleti ügyekben sokat utazott, automobilt tartott és ezeket az üzleti kirándulásokat persze nem bírta el a kis alaptőkéjű intézet. A megvásárolt erdő kihasználására Faipari Részvénytársaságot alapítottak, amelynek vezetőségében természetesen a Hitelbank exponensei állottak.

Bors Emil vezérigazgató a koalíciós kormányval szoros nexusat tartott fenn és az akkori kereskedelmi miniszternél sikerült kieszakolni, hogy a Faipari Részvénytársaság által kitermelt faanyagot a vasutak és egyéb állami építkezések számára megvásárolták. Amíg a koalíciós kormány uralmon volt, addig nem is billent roszra a Faipari Részvénytársaság és így a Hitelbank mérlege. Azonban az új kormányval nem sok szerencsével próbálkozott Bors Emil, habár mindent sikeresen követelt, hogy a pénzügyi üzleti összeköttetése fönmaradjon a kereskedelmi kormányval. Diszkrét ambícióval exponálta magát a dévai ellenség ellen Mara László főispán érdekében. Hieronymi Károly elhunyt kereskedelmi minisztert sikerült végre meggyőznie arról, hogy a kereskedelmi kormány hasznos üzleti politikát követ, ha megtartja a nexus a Faipari Részvénytársasággal. Rövid ideig kapott is rendelést a kormánytól. Közben meghalt Hieronymi és jött Lukács László. Ő minden oldalról informál-

tatta magát és miután egyébként se volt sürgős a fajsállítás, kijelentette, hogy nem reflektál a dévai ajánlatra. A kitermelt fát így nehezen tudták értékesíteni és a Faipari Részvénytársaság válságba jutott. Az iparvasutat, a drága befektetést lomtárba lehetett tenni. A Faipari Részvénytársaság válsága természetesen magával rántotta a Hitelbankot is. A betevők bizalmatlanul nézték ezeket az ipari gründolásokat és már akkor siettek a pénzügyi kivenni. Bors Emil ekkor a Dévai Takarékpénztár vezérigazgatója, Hajducky József segítségével igyekezett a pénzügyi intézet erősen zilált ügyeit szanálni. A Dévai Takarékpénztár, amely közel háromezrezer koronáig szintén érdekelve volt a Faipari Részvénytársaságnál, eleinte hajlandónak mutatkozott arra, hogy magába olvassza a Hitelbankot. Később azonban meggyőződtek róla, hogy ez a fuzió nem volna előnyös a Takarékra. Ezért lemondtak erről a gondolatról és így a Hitelbank minden támasz nélkül a végső eszközt, a felszámolást választotta.

A pápai zászló és az aradi katolikus kör.

— A rendőrbíró intézkedése. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

Elénk föltűnést keltett ma az a levél, amelyet Nikolits Döme aradi ügyvéd intézett az Aradi Közlöny-höz s amelyben az Aradi Autonom Katolikus Kör házán lógó pápai zászló ellen tett észrevételeket. Joó Béla aradi rendőrbíró a nyilvános panasz alapján tanácskozott Reichel Károlyval, Aradváros tiszti főügyészével és az ő jogi véleményét kérte ki, vajjon megindíthatja-e a kihágási eljárást a Kör ellen a pápai zászló használata miatt. A tiszti főügyész kikérte a megfelelő törvényt: az 1879. évi 40. törvény cikk 36 szakaszát, amely szerint nemcsak idegen állam zászlóját, hanem idegen nemzet színeit és jelvényeit is tilos használni. Ez alapon, minthogy a rendőrbíró véleménye szerint annak elbírálása, vajjon ez kihágást jelent-e, a büntető járásbírósnak illetékes, tehát Nikolits Döme nyílt levelét aktszerűleg áttette a büntető járásbírósnak. Annak, illetve az ügyészi megbízottnak, lesz most már a feladata megállapítani, hogy kihágás-e a pápai zászló használata?

Ez ügyre vonatkozólag egyébként a következő sorok közlésére kértek föl bennünket: Tekintetes Szerkesztő Ur! Az Aradi Közlöny mai számában Nikolits Döme kifogást tett a katolikus kör házán kifüggesztett sárgafehér zászló ellen s azt idegen „hatalom” zászlójának, pápai zászlónak minősíti. Félreértések elkerülése végett fölvilágosítom Nikolits Döme urat, hogy ezen zászló nálunk nem mint a régi pápai királyság jelvénye, hanem mint a katolikus egyház zászlója szerepel, amely egyháznak épen úgy vannak külön színei, mint bármely megyének, városnak vagy egyletnek. A katolikus egyháznak ezen színei egyuttal az „Aradi Autonom Katolikus Körnek” színei is. Idegen állam színeit használni s ezzel a magyar nemzeti állam ellen tüntetni, természetesen nem szabad, de vajjon ki minősítheti nemzet elleni tüntetésnek azt, amidőn egy katolikus intézmény, a nemzeti zászlón kívül, saját színeivel is hódol Magyarországnak megkoronázott királyának, mint a katolikus egyház legfőbb kegyurának. A francia példa nem találó, mert ott az állam és a katolikus egyház harcban állanak egymással s ott az állam államellenesnek minősítheti a katolikus színekkel való tüntetést. Hogy igaza van-e, vagy nem, az nem tartozik ide. Nálunk azonban magát a koronázás tényét a nemzet és a katolikus egyház

végzi s a koronázási menetben a nemzeti zászló mellett ott szerepel a sárga-fehér katolikus zászló is. E színeket tényleg a pápai színekből vettük át, épúgy, ahogy a magyar nemzet az Anjouk alatti olasz befolyás alatt, az olasz színeket vette be zászlajába, vagy ahogyan Ragusa városa, magyar befolyás alatt, a magyar nemzeti pólóval emelt ki magát. A sárga-fehér zászlón tehát nincs semmi megütőközi valóok s ne keressük egymás ténykedéseiben mindig a széthuzás gondolatát, hanem minden felekezeti tartson össze a nemzeti és morális célok szolgálatában. Maradok a tekintetes szerkesztő urnak tisztelő híve: Nagy Orbán dr., az „Aradi Autonom Katolikus Kör” háznagya.

Kié lesz a kulturpalota?

— Megoldásra váró problémák. — Négy nyilatkozat.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 19.

Szeptember hónapban tető alatt kell állnia a kulturpalotának. Az építkezés most már akadálytalanul halad előre és a vállalkozó be tudja tartani a terminusokat. A nyers épület azonban még nem jelent kulturpalotát és a kulturpalota létezése még nem jelent kulturát. A város közönsége, mely igen nagy áldozattal tudta csak ezt a „bagoly várat” megteremteni, méltán kíváncsi arra, hogy milyen szerepe lesz ennek a háznak, kié lesz tulajdonképpen, ki él benne, miként működik és milyen módon szolgálja azt a célt, melyről eddig a publikum csak nagy általánosságban hallott annyit, hogy az — kultúra. Mert mi törés-tagadás, az aradi kulturpalota most még nem egyéb, mint az a bizonyos gomb, melyhez majd ezután készül el a kabát. Aradon csak kultúr-törekvések, aspirációk és sóhajok lehetnek, de eleven kulturális élet, — élet, melyet a nagy közönség maga növelne a munkásságával, — nincs. És mért ez az igazság, azért a kulturpalotának a szerepét, a hivatását, a mindennapi életbe leendő beállítását olyképp kell már most megszabni, hogy amit a közönség tökéletesen vár, azt nyújthassa is. Mert, ha amolyan városi dísznek készül, amelynek a közönség csak az ablakán át tekinthet be, mert a hétköznapi hangulatai elől az ajtókat zárva tartják, akkor az a hatalmas épület csak *alkulturpalota* lesz, aminthogy Magyarországon sok minden létesült már csak azért, hogy kirakatba tegyék, eldicsekedjünk vele az idevetődő idegen előtt. Azt akarjuk, hogy a kulturpalotának ne csak a díszelődésükön jusson szerep.

Erdemesnek tartottuk, hogy a kulturpalota körül felvetődő problémák némelyikére Varjassy Lajos polgármester, Löcs Rezső és Kovács Vince tanácsnokok véleményét megkérdezzük, mert tájékoztatni kell a közönséget, amely eddig még nem sokat tud arról, hogy az építkezés befejeztével tulajdonképpen, mint lesz, hogy lesz a kulturpalotában az élet folyása.

A legelső és legéletbevágóbb kérdés: *kié és hogyan adminisztrálják* mindazokat az ügyeket, melyek a kulturpalota építését szükségessé tették? Mert azzal, hogy az ereklye-muzeum, a régiségtár, az etnográfiai gyűjtemény, a könyvtárak beköltöznek az épületbe, még csak az első lépést tesszük meg. Azokat azért helyezzük itt el, hogy abból a közönségnek haszna legyen, hogy a nagy publikum be is szokják a díszes csarnokokba és főleg, hogy tudja: miért keresi fel és mit kell itt keresnie?

Varjassy Lajos polgármester

ezekre a kérdésekre így felelt:

— Ha igazán, komolyan hasznosítani akar-

juk a kulturpalotát és az ott elhelyezendő gyűjteményeket, ha nemcsak a látogatás kedvéért építettük meg a műveltség templomát, akkor csak egy út van, amelyen a hozzáfűzött reményeket meg is valósíthatjuk. *Országos jellegűt kell adni az egész intézménynek.* Ha befejeztük az építkezést, felszereltük és berendeztük a műveltség házát, a vallás és közoktatásügyi miniszterhez fordulunk és azt mondjuk neki: Eddig bírták a mi *terdink*, tovább nem. A palotában elhelyezett gyűjtemények gondozására, hasznosítására, kiváltképp fejlesztésére Aradon szakemberek nincsenek. Az *állam kötelessége*, hogy a nemzet közkincesit gondozza és ezért a kultuskormány feladata, hogy ide a muzeumok örét és a megkívántató segéd személyzetet kinevezze és fizesse. A kultúra nem közigazgatás, nem akta, melyet törvényekkel és rendeletekkel el lehet intézni. Olyan embert kell az élére állítani, aki tudással, széles látókörrrel, agitatorius készséggel és erővel rendelkezik. Azt akarom és azt hiszem, az egész közönség is azt akarja, hogy a gyűjtemények ne holt anyag gyanánt, szépen leltárba szedve és csak gondosan tisztogatva, a polcokat töltsek ki. Eleven, léltető, az élettel kontaktusban álló kulturmissziót teljesítsen ez intézmény és ehhez megfelelő vezetőség kell. A város a maga részéről eleget tesz majd kötelességének azzal, hogy a palota gazdasági ügyeit ellátja. Jókarban tartjuk az épületet, fűtjük, világítjuk, de életet teremtsen benne az állam és csak ő adhat ehhez szellemi és anyagi erőket. Az aradi társadalom kulturális törekvéseit irányítani: ez az intézmény egyik legfőbb hivatása. Hogy ez lehetséges legyen, annak garanciáját abban találom meg, ha valamely országos tekintélynek örvendő, komoly és arra teremtett szakember kezébe teszi le az állam a vezetését.

Egy másik, igen súlyos probléma, amelyet már a közeli hetekben meg kell oldani: a *palota belső berendezése*. Ismeretes, hogy már az eddigi építkezéseknél is túllépték a hitelt, mert az 592 ezer korona nem futja. Mi lesz a berendezés költségeivel, melyek ebben az *országban fel sincsenek véve*?

A dolog tudniillik úgy áll, hogy a költség-előirányzat elkészítésénél teljesen mellőzték annak megállapítását, miként butorozzák be, szerezjék fel az egyes helyiségeket. Azért történt ez, mert még ma sem tudja pontosan megmondani senki: mi is lesz a kulturpalotában? Nincs részletesen kidolgozott program és ezért például a szutterén hatalmas és gyönyörű helyiségének rendeltetését illetőleg csak ezután fognak határozni. Általánosságban beszéltek arról, hogy 60—70 ezer korona elég lesz a berendezésre. De hallgassuk csak meg

Löcs Rezső tanácsnokot,

mit mond ő:

— Ha őszinte akarok lenni, akkor azt kell mondanom, hogy *sejtelmem sincs* arról, miként rendezzük be a palota egyes helyiségeit. En azt hiszem, hogy a külső dísznek és az intézmény céljainak megfelelő kiállítás költségei messze felülmúlják a csak úgy hozzávetőlegesen megállapított és nem is részletes tervek alapján kiszámított hatvan ezer koronát. Nem is mondhatjuk meg előre, hogy mit akarunk. Igen sok függ attól, vajjon az állam átveszi-e a maga kezelésébe a gyűjteményeket és ha igen, miként kívánja ő azokat elhelyezni? Annyi bizonyos, hogy a muzeumok, képtárak és könyvtárak részére díszes és méltó berendezés szükséges, mert különben céljuknak egyáltalában nem felelnek meg. Igen nagy különbséget okoz a költségekre nézve például csak az az egy dolog, hogy a nagyteremnek milyen rendeltetését szánunk. Ha csak azt akarjuk, hogy kizárólag koncerteket és felolvasásokat tartsanak ott, akkor egész más butorzat kell, mintha például tanévigalmak és egyéb célokra is bérbe adjuk. Ez utóbbi esetben úgy kell butorozni, hogy a butor bármikor eltávolítható legyen. Ami a bérbeadásról illeti, erre nézve sem alakult ki egységes felfogás. Itt felelnek ugyan Szendrey Mihály ajánlata, de nincs mellette kaució és így az igazgató bármikor vissza is vonhatja.

— Ha a magam részéről legelőszérűbbnek látnám, ha az első évben a tanács maga gondoskodnék a bérbeadásról és az így nyert tapasztalatot hasznosítaná a jövőre. A nagy terem berendezésének költségeit lényegesen befolyásolja az is, vajjon felállítunk-e benne orgonát, vagy nem? A szutterén helyiségek hasznosítására sincsenek még terveink. Gondoltunk arra, hogy Uránia előadásokat tartunk ott, volt aki azt ajánlotta, csináljunk „Rathauskellert”, vagy adjuk bérbe vendéglőnek, természetesen úgy, hogy csak akkor használható-e célra, mikor a nagyteremben tánc, vagy hangverseny van. Szóval a berendezés kérdését illetőleg, noha sürgősen aktuális, még mindig teljes háttératlanság uralkodik. Annyi bizonyos, hogy a tervezett összeget ötven százalékkal emelni kell.

Igen érdekesen nyilatkozott

Kovács Vince kultúr tanácsnok,

akinek érdemei vannak a kulturpalota létesítése körül:

— Bizonyos, hogy a vallás- és közoktatásügyi kormányzat is az az intenciója, hogy a maga kezelésébe vegye az aradi közművelődési házat. K. Lippich Elek miniszteri tanácsos annyi jóakarattal és buzgósággal segített bennünket, Jancsó Benedek, annyi lelkesedéssel hártotta el az akadályokat, hogy a mű befejeztével ők lesznek most is szószólóink Molnár Viktor államtitkárnál, aki szívében viseli a kulturpalotának ügyét. De nemcsak ez irányban remélhetünk támogatást. Nagy jelentőségű intézmény elnyerését is kilátásba helyezték részünkre. A kormány a Szabadoktatás kiterjesztését programjába vette és mint ezt az Aradi Közlöny megírta, kulturközpontok létesítését tervezi. Egyetemi tanárok járják be az országot és tartanak majd előadásokat. Ezek a szervezetek egy-egy nagyobb városban központosítottak és a magasabb oktatásnak ezt az intézményét innen fejlesztik. Két-három állandó exponens letelepedése igen sokat jelelt. Lippich miniszteri tanácsos jóakarata számíthatunk a képtárak bővítésénél is. Az állam tulajdonát alkotó tárlatokból igen értékes művezi becsü anyagot kap muzeumunk, mely rövid idő alatt fog tökéletesedni.

A megoldásra váró kérdéseknek egy egész tömegét azonban csak épen érintettük azokkal a férfakkal folytatott beszélgetések során, akik a kulturpalota életképessé tételén oszondban és névtelenül akarnak fáradozni a jövőben is. Ide tartozik a *Kölcsey egyesület* kiváló tisztikara. Ez az egyesület egyedül, a saját erejéből volt az egyetlen faktor, mely mindannak alapját megvetette, amire a kulturpalota teszi fel a koronát. Ezért nem lenne teljes ez a referáda, ha

Kraner Miklós dr.

az egyesület alelnökének véleményét nem ismeretnők meg a közönséggel:

— A legfontosabb teendő — mondta Kraner dr. — a gyűjtemények kiegészítése. Ez csak úgy történhetik meg, ha ehhez a nagyközönség is hozzájárul. A külföldön egy-egy muzeum székhelyén és a környéken mindenki munkatársul szegődik a gyűjtésben. A közgazgatásnak meg van a maga apparátusa, melyet mozgásba hozhat és a vidéki közegekben felkelti a muzeumok iránti érdeklődést. Az ereklye muzeum, gazdag anyaga ellenére, nem teljes. Az országban szétszórva, magánosoknál és muzeumokban, igen sok 48-as emlék található és ezeknek Aradon lenne a helyük. Kolozsváron van egy kis ereklye muzeum, a budapesti Nemzeti Muzeumnak Kossuth-könyvtára, gyűjteménye, mind ide tartoznának tulajdonképpen. Itt van Aradon a híres *Dömötör-féle* gyűjtemény, melynek egy részére a multkor itt időzött Radisich Jenő azt mondta, hogy megszerzendő lenne. Családi oklevelek, régiségek letéti helyévé kell válnia az aradi kulturpalotának. Mindezek mellett egyik legnagyobb probléma a könyvtárkérdés. A Kölcsey egyesület Atzél könyvtára mellé okvetlenül megszerzendő a főgimnáziumban őrzött és 23.293 darabból álló Orczy- és Vásárhelyi könyvtárak is. Nagy és erős kulturát teremteni a gazdag emberek a nagyközönség áldozatkészsége nélkül nem lehet.

Az arra hivatottak érdeklődésének felkeltése, a segítő erők szervezése, egyik sorsdöntő momentum a kulturpalota életében. Minden probléma megoldása ennek a legnehezebb problémának szerencsés megoldásától függ.

A miniszterelnök nyilatkozata.

(A király Budapestre jön. — Ki lesz az új kereskedelmi miniszter? — Az argentinai hus.)

— Fővárosi tudósítónktól. —

Budapest, augusztus 19.

Feltűnést kelt a miniszterelnök egy interjúja, melyben azt mondja, hogy a kormánynak semmi oka változtatni a taktikáját, amíg az ellenzék se változtatja a magáét. Megcáfolta a miniszterelnök még egyszer az ischli utjáról terjesztett híreket. Ilyen utra most semmi ok nincsen, majd az ősszel Bécsben fog a király elé járulni, aki különben októberben hosszabb tartózkodásra Budapestre [érkezik. Az argentinai husbehozatalra nézve azt mondja a miniszterelnök, hogy amit Ausztria meg akar nekünk adni, az úgy is jár a kiegyezés értelmében, mi a kiegyezés jegi alapján állunk és így semmitől sem kell tartanunk.

A nyilatkozat különben így szól:

— A politikai helyzetről tulajdonképpen nem sok újat mondhatok önnek, — mondta a miniszterelnök. — És erre vonatkozólag még az ellenzéki vitarendező-bizottságtól sem merithetnek valami újdonságot, amennyiben ennek legutóbbi határozatából sem lehet a parlamenti viszonyok valamelyes újdonságára következtetni.

A törvényhozás jelenlegi munkaképtelenségéért a kormány és a munkapártot nem terheli a felelősség; mi a parlamentet elláttuk munkával, sőt a véderőjavaslatok elintézése utánra tovább áldásos törvényalkotási munkát készítettünk elő. Amíg tehát az ellenzék jelenlegi taktikájától elállani nem fog, mi sem fogunk eltérni az eddig követett utról. Várhatunk! Van időnk és bennünket senki sem szorongat és senki sem sűrgöt. A kisebbség ügyeit tehát teljes lelki nyugodalommal szemlélhetjük. Hogy meddig? Annak az időpontnak a megítélése az én elhatározásomtól függ. Talán addig, amíg a kisebbség be fogja látni, hogy a többség törvényes akaratának kell megvalósulnia.

— Ilyen körülmények közt, — kérdezte a lap tudósító, — excellenciád nem tartja szükségesnek, hogy ő felségének a helyzetre vonatkozólag jelentést tegyen?

— Semmiképpen. Ő felsége szeptember hó közepéig Ischiben szándékozik maradni. Talán csak Bécsben fogok ő felségénél kihallgatásra jelentkezni, miután a király csak október havában szándékozik a magyar fővárosban tartózkodni és addigra a királyt a helyzetről mégis informálni tartozom. A többek közt az új kereskedelmi miniszter kinevezése is alkalmul szolgálhatna nekem arra, hogy ő felségénél jelentkezzem, de ez a kérdés sem érett még annyira, hogy előterjesztést tehessek.

— És az argentinai husbehozatal ügyében az osztrák kormányval folyó tárgyalások sincsenek kihatással a kormány helyzetére? — kérdezte a lap szerkesztő.

— Éppnéggel nem. A tárgyalások folynak és még huzamosabb ideig el fognak tartani. Itt sincsen ok az elhamarkodásra. Az osztrák kormány megbízottai visszautaztak Bécsbe, hogy újabb instrukciókat szerezzenek a magyar földművelési kormány követelményei és feltételeire vonatkozólag. Az osztrák kor-

mány által nyújtani kívánt rekompenciák csak olyanok, amelyekhez különben is jogunk van. Az osztrák megbízottak abban a tévhitben voltak, hogy mi már annyira meg vagyunk főzve, hogy minden prozódiumukat el fogjuk fogadni. Ebben pedig csalatkoztak. A husbehozatal kérdését nem lehet az elintézetlen ügyek komplexumából kicsatolni. Ha tőlünk koncessziókat kívánnak, akkor régtől fogva jogos igényeinket ki kell elégíteniök. Meggyőződésem, hogy az osztrák kormány a kockára vetett nagyjelentőségű érdekeire való tekintetből javaslataink és feltételeikkel szemben a kívánt előzékenységgel és készséggel fog eljárni. A magyar kormány a kiegyezésben biztosított jogai alapján áll és ezen eredményre is fog jutni.

A legnagyobb sztrájk.

— Anglia megbénult. — Szuronyerdő a sinek mentén. —

Távirati tudósítás.

London, augusztus 19.

A sztrájkok sztrájkja felé néz most a világ. Nagybritannia összes vasuti munkásai az éjszaka proklamálták az általános vasuti sztrájkot. Piroskabátos dzsidás-katonák táboroznak a pályaudvarok körül, Liverpool elé három hadihajót vezényeltek és Glasgow utcáin ágyuk robognak a kövezeten. Keir Hardie, a legtöbbet emlegetett angol munkásvezér ujjongva hirdeti a zürzavar és pokoli pánik láttára:

— A kapitalizmus végórája ütött!

Angliában ugyanis nem az állam kezében vannak a vasutak. Négy hatalmas részvénytársaság uralja a beláthatatlan sínpárokat és nem éri őket, hogy e társaságok fő részvényesei éppen azok a lordok, akiket ma egy hete tiport el a liberális többség élén Asquith miniszterelnök. A munkások véres izzadságából milliárdokat sajtoltak ki és most gögősen visszautasították a munkásvezérek összes követeléseit. A világ egy országára sem olyan végzetes egy általános sztrájk fenyegető réme, mint Angliára. Nagybritannia rengeteg gyomra korogni kezd az éhségtől, ott minden város napról-napra táplálkozik. Ezért győztek a dokkmunkások és ezért fogják kivívni követeléseiket a vasutasok is.

Távirataink ezek:

London, augusztus 19. A vasutasok egyesült társasága az éjszaka proklamálta a sztrájkot. Egész Angliában pánik tört ki erre a hírre. Délután Asquith miniszterelnök magához hívatta a munkaadókat és a munkások vezéreit. Királyi bizettségöt ajánlott fel, amely mind a két fél meghallgatása után végérvényesen döntsön. A munkások a miniszterelnök ajánlata fölött napirendre tértek. Ezzel eldőlt a kocka! Ugyanebben az időben a Trafalgar-squaren nagygyűlés volt, amelyen százötvenezer ember vett részt. A munkások szónoka Keir Hardie szocialista képviselő ezzel kezdte beszédét:

Adjunk hálát az istennek, hogy e nagy esemény kortársai lehetünk. Ma éjszaka út a kapitalizmus végórája!

A tömeg egy órahosszat hurrázott. A melékutacákat a Gordon-Highland-ezredek állották el. A gyűlés végén a külvárosokban véres tüntetések voltak. Ötszáz embert tartóztattak le, akik majdnem kivétel nélkül munkátlan osavargók, semmi közülük a vasutasok mozgalmaához.

Liverpool, augusztus 19. A kikötésben három esatahajó: Antrim, Bristol és Triton vett horgonyt. A tömeg a Midland-vasutak

jelzőkészülékeit lerombolta, csak hatszori huszárroham után tisztult meg a vasuti átlomások környéke. Ma reggel a sztrájkolók ötszáz számon járták be az utcákat. Minden számárra egy fából készült huszárt ültettek. A menetet ezer rongyokba öltözött, gyászfátyolos asszony kísérte. Az üzleteket lezárták. A Scotland Roadon a tömeg egyszerre kövekkel kezdte bombázni a Midland Railway palotáját. A rendőrség csak órák múlva tudott rendet teremteni.

London, augusztus 19. A sztrájk helyzete este rosszabbodott. Az Írországra és Skóciára rendelt postai küldeményeket katonai őrizet mellett továbbítják. Marylebone állomásról nem indultak vonatok északra; a pályaudvar délután öt óra óta sötétségbe van burkolva. A földalatti vonalakon csak kevés vonat közlekedik. A Victoria és Kristály-palota állomások között a kocsik ablakait kövekkel bezárták. A Hoek van Hollandba rendelt vonat menetrendszerűen Liverpool-Street állomásra érkezett. A Custon állomás bejáratait szuronyos katonák őrzik. A legtöbb utvonalon, főleg a kontinens felől érkező vonatok sínvonalán szuronyos katonák cirkálnak.

London, augusztus 19. Anglia északi részében és Dél-Walesben teljes a sztrájk, a többi részeken pedig elég nagy arra, hogy a vonatoknak legalább is a felét szünetelésre kényszerítse. Yorkban a sztrájkolók megkísérelték, hogy egy vonatot kisiklassanak. A szállítómunkások általános sztrájkja ama tárgyalások révén, melyeket Churchill miniszter John Burns munkásvezérrel folytatott, el van hártva. Skóciában azonban a bányászok követelik az általános sztrájkot, tüntetésül az ellen, hogy katonaságot alkalmaztak.

Liverpool víz és közlekedési eszközök nélkül van. Az élelmiszer már csak három napra elég. Az ipar és kereskedelem kára óriási. Írországra ma hirdették ki a vasutasok általános sztrájkját.

London, augusztus 19. Eddig tizenöt pályaudvart kellett bezárni. A helyzet tegnap óta nem változott, a tárgyalások még mindig folynak. A sztrájkoló munkások számát 25,000-re becsülik. Az a kár, amit a vasutársaságok szenvednek naponta körülbelül százhuszezer font és az a kár, amely a munkások bérelméréséből állott elő 80-100000 korona. A helyzet különösen Edinboughban igen komoly, míg Liverpoolban javultak a viszonyok. Több vidéki városban a távirat és telefondrótokat elvágták, úgy, hogy ezek a városok ugyaszólván el vannak zárva a világtól.

SPORT.

+ Az Aradi Testgyakorlók Köre vidéki szereplései. Sportéletünk örvendetes fejlődéséről tesz tanuságot azon tény, hogy e hó 20-án, az Aradi Testgyakorlók Köre egy a Nagykikindán megtartandó atletikai versenyen atlétáit, valamint Nagyváradon az ugyanaz napon tartandó football mérkőzésen csapatát szerepelteti. Két helyre kiküldött embereinek sikeres szereplése elé annál is inkább várakozással tekinthet a sportkedvelő közönség, mert úgy az atléták, mint a footballisták kiváló formában vannak és a győzelem biztos tudatában utaznak el.

+ Aradi ifju sikere. Az ótátrafüredi teniszversenyen a juniorok díját Schor László, Schor Lajos A. cs. e. v. főmérnök fia nyerte meg. A fiatal aradi sportszment az előkelő közönség melegen ünnepelte.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Kornay Berta a Heltai kabaróban. Heltai Jenő több esti vendégszereplésre horribilis fellépti díjak mellett megnyerte Kornay Bertát, az ismert nevű fővárosi színésznőt. A művész a jövő héten kezdi meg vendégszereplését s a társulat addig is új attrakciókkal s teljesen eredeti, Aradon még sohasem hallott kabaré-számokkal mulattatja a közönséget. Az orosz Ballalajka csoport produkciói világszenzáció számba megy, ugyszintén a néger trió is. Ottó Ottó, Szóke Szakáll, Pásztor Zoltán s a többi férfiszereplő elsőrangú nyújt, a nők közül pedig Váradi Elza, Röser Mici aratnak nagy sikereket. A vasárnapi előadásra meglepetéseket tartogat. Hétfőn új műsor kerül bemutatásra.

* Pesti erkölcsök a címe a Magyar Könyvtár nemrég megjelent egyik kötetének, amely Molnár Ferenc pompás karcolatait foglalja magába. A külföldön is zseniálisnak elismert magyar író a városi élet apró furcsaságait rajzolta meg ebben a kis könyvben olyan markáns vonásokkal, amelyek Molnár Ferenc minden írását kiválóan jellemzik. A kötetből „A borbélynál” című karcolatot közöljük mai számunkban.

* Az arab csoport. Ma mutatkozott be a Nyári színházban a hatvan tagú egyiptomi csoport. A közönség egészen megtöltötte a nagy színházat és érdeklődve nézte a beduinokat és arabokat, kik nemzeti szokásaikat, táncukat mutatták be.

* Borzalma dráma az élőhalottak birodalmából. (Világszenzáció az Apollóban.) Az összes eddig megjelent mozgóképek eltörpülnek mellett a világszenzációjú dráma mellett, amelyet az aradi Apolló-színház mutat be vasárnapról kezdve. Az ország összes mozgósínházait megelőzi ezzel a képpel az Apolló, amelynek napi 500 koronájába kerül, hogy a világ legérdekesebb mozgóképét Magyarországon elsőnek megszerzte. A dráma az örültek házában játszódik le, ahová egy nagyobb társaság megy be a betegeket meglátogatni. Az egyik örült, aki azért került az élőhalottak birodalmába, mert féltékenységből megfojtotta a feleségét s aztán a fájdalomtól elvesztette agyának világosságát, a látogatók között lévő fiatalasszonyban feleségét véli felismerni, utána rohan a fiatalasszonynak, hogy elfogja. A szája tájkot vet s már-már eléri a kétségbeesett nő, amikor az egyik ápoló közbeveti magát és megmenti a fiatalasszonyt. Az Apolló rendes helyárok mellett mutatja be ezt a világszenzációt. 177

* Az Uránia detektív műsora. (A borzalmak háza.) Világszerte ismert és szenzációs nyomozásai révén a legelső a newyorki Pinckerton detektív iroda. Ennek alkalmazottai előtt nincs lehetetlenség. Az Uránia-színház detektív műsorának negyedik ciklusa ismét bemutat egy nagyszerű Pinckerton nyomozót. Newyork egyik előkelő utcájában lakást bérel egy fiatal pár. A háziurat névtelen levél figyelmezteti, nehogy kiadja az új párnak a lakást, mert ezeket már az első éjjel szerencsétlenség éri. A figyelmeztetés dacára kiadja a lakást és az ifjú pár beköltözik. Tényleg megrohanják a házaspárt és valami erős kábítószerrel elkábítják őket, de életrekelte sem tudnak felvilágosítást adni. A rendőrség a Pinckerton-céghez folyamodik. Pinckerton elhelyezkedik a szobában, míg társai a szomszédos szobákban várják a jeladást. Az éj beálltával zajtalanul kinyílik egy titkos tapétaajtó és azon egyenként lépnek

be a gonosztevők és ovatosan keresnek áldozat után. Ekkor hirtelen szorító kezek — Pinckerton és társai — fogják le a gonosztevőket, akikről kistül, hogy veszedelmes betörők és pénzhamisítók, akik a veszedelmes ház pin-céiben rendezték be bűntanyájukat. A kép egyike a legizgalmasabb detektívdrámáknak. 175

A mester.

A hajvágás összes keszerei eszembe jutnak, — most, hogy Gruber bácsi kezében azt a hatalmas ollót meglátom. Isten látja lelkemet, hogy én, ha tőlem függne, sohasé vágatnám le a hajamat. De mikor bemegyek az üzletébe és ő azt mondja, hogy „a haját stutcolni kell”, akkor nem merek ellent mondani. Azt hiszem, a szakálla imponál nekem, borotvált embernek oly szörnyű mód. Egyidőben szörnyű problémán törtem a fejemet: vajjon, mikor aludni megy, akkor a paplan alá teszi-e a szakállát, vagy pedig fölé. A kinos töprengésbe majd beleőrültem, míg végre ő maga világosított fel: a szakállát páratlan napokon a paplan fölé teszi, a párosokon pedig alá. Különbön ez a szakáll csak rekvizitum: Gruber bácsi így akarja magát félelmetesebbé tenni, holott ő a világ legszelidebb embere. Ő, a mester, Arad legnagyobb politikusa és eleven újságja. Minden helyi újdonságról rögtön értesül s legnagyobb öröme, ha vendégeinek újságot hozhat valamit.

— A borbélynak nincs nagyobb boszúsága — mondogatja — mintha a vendég borotválkozás közben újságot tart a kezében és azt idegesen forgatja. De viszont újság nélkül nem tud megenni a vendég. Azért én, a hírek eleven terjesztője, nélkülözhetővé akarom tenni az újságot borotválás közben.

Ez egészen helyes megoldás. A módszer föltalálójának azt kívánjuk, hogy Allah növesse olyan hosszúra a szakállát, amilyen hosszú lesz a holnap megkezdődő borbélykongresszus tanácskozása.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A Kőlcsey egyesület könyvtára holnap aug. 21-én délután ismét megnyílik.

Betiltották

A Nap utcai árusítását.

— A budapesti polgármester a sajtószabadság ellen. —

(Saját tudósítók telefonjelentése.)

Budapest, augusztus 19.

A Nap tegnap esti számának elkobzása mára talán már elfeledett esemény volna, ha az a meglepő fordulat nem történik, hogy a főváros polgármestere és rendőrkapitánya megvonták A Nap-tól az utcai elárusítás jogát.

Kétségtelen, hogy A Nap inkriminált közleményei megérdemelték az elkobzást. Magyarország uralkodójáról olyan hangon, olyan brutális megbántással még abban az időben sem irt senki, amikor a közhangulat valóban elkecsereedett volt. Az agg uralkodót éppen egy szép ünnepnap alkalmából megtámadni nagyfokú izléstelenség volt. Erre az izléstelenségre, amely törvénybeütköző is volt, megfelelt az ügyesség rendelkezése, amidőn a lapot elkoboztatta és a közlemények szerzője ellen felség sértés miatt a bünvádi eljárást folyamatba tette. De megfelelt a közvélemény is, amely határozottan elítélte A Nap-nak nemcsak tegnapi cikkét, hanem egyáltalán nem azonosította magát azzal az objektivitással és jóízűséggel nélküli hanggal sem, a mellyel ez a bulvárlap a kormányt már hónapok óta támadta.

A törvénynek is, a jogrendnek is eleget tettek akkor, amikor a lap tegnapi számát elkobozták. Az utcai elárusítás jogának megvonása azonban már olyan túlzás, olyan elhamarkodott lépés, amelyet senki sem helyeselhet. Boda főkapitány és Bárczy István polgármester ezzel a sajtószabadság ellen irányuló lépéssel nem tettek jó szolgálatot. Ez az elárusítási jog elvonás, olyan kizárólag kolportárs-lappal szemben, mint A Nap, egyenesen megfojtási kísérlet, amelyet mindenki elítél.

Az elkobzásról és az ezzel kapcsolatos intézkedésekről szóló tudósítás itt következik:

A királyi ügyészség indítványára tegnap a soros vizsgálóbíró elkoboztatta A Nap című estilapot, mert Véres emlékek című vezércikkében és egy másik kisebb közleményében királysértést látott. Ennek az intézkedésnek az lett a következménye, hogy a főváros polgármestere a nevezett újságnak kiadott kolportárs-engedelmet ma visszavonta. A polgármester végzése így szól:

A budapesti királyi büntető törvényszék vizsgálóbírájának végzése szerint A Nap című politikai napilap 1911. augusztus 18-án kiadott 198. számában Véres emlékek és Elmaradt esemény cím alatt közölt cikkben a királysértés vétségének jelentőségét látván főforogni, elrendelte a lap vonatkozó példányainak országos lefoglalását, ennél fogva nem tartom méltónak e lapot arra, hogy az utcai árusítással annak terjesztését elősegítsem, miért is A Nap című lap utcai elárusítását már a mai naptól kezdve betiltom, illetve ez évi május 18-án kelt 48696—I. trv. sz. véghatározattal ez évi augusztus 31-ig az ezt meghosszabbító ez évi augusztus 18-án kelt 8906—5. trv. számú véghatározatokkal már engedelmessé utcai elárusítást ezennel visszavonom. Eme véghatározatom ellen ennek kézbesítésétől számított 15 nap alatt hivatalomnál a magyar királyi belügyminiszterhez fellebbezés nyújtható be. Budapest, 1911. augusztus 19. Vasziljevics helyettes polgármester.

Boda Dezső dr. rendőrfőkapitány nyomban a polgármester átiratának vétele után értesítette a rendőrfőparancsnokságot A Nap utcai elárusításának visszavonására vonatkozó rendelkezéséről. Telefon intézkedés történt azonkívül minden kerületi kapitányságnál is. Lickl Géza rendőrfőparancsnok sürgős napiparancsot adott ki a rendőrség számára, s ebben utasítás foglaltatik, hogyha A Nap utcai elárusítását a

véghatározat ellenére megkísérlenék, az újság-árusítót azonnal állítsák elő a lapot pedig kobozzák el, hogy az eljárást úgy az elárulást megkísérli rikkancs, mint a lapkiadó ellen megindíthassák.

A rendőrség beavatkozására azonban nem került sor, mert ma délután a rikkancsok csak a többi estilapot árulták, A Napot pedig csak trafikokban lehetett kapni. A Nap azonban délután ingyen röpcédulát osztogatott s ebben heves hangon kelt ki a kolportárs megvonása ellen. Egyébiránt a lap vezetőikre és több más közleménye is erősen támadja úgy az ügyességet, mint különösen a polgármestert.

A hatóság támadása cselekvésre szelította az újságírókat is. A Budapesti Újságírók Egyesületének választmányja ma este 9 órakor tartotta meg A Nap elkobzása ügyében ülését Herczeg Ferenc elnöke alatt. A választmány a következő határozatot hozta:

„A Budapesti Újságírók Egyesületének választmányja sérelmesnek tartja a közigazgatási hatóság határozatát, fölhatalmazza az elnökséget, hogy a sérelem orvoslása végett a kellő lépéseket a legerélyesebben tegye meg.”

A választmány határozatának végrehajtásával Herczeg Ferencet, Márkus Miksát és Purjesz Lajost bízták meg, akik a hétfőn délután 4 órára összehívott ülésen tesznek jelentést eljárásuk eredményéről. A választmány ennek alapján hozza majd meg végleges határozatát.

A főreáliskola új igazgatója.

— A kultuszminiszter fölterjesztése a kabinetirodában. —

Fővárosi tudósítónktól.

Budapest, augusztus 19.

Mint teljesen beavatott helyről — a kultuszminisztériumban — értesülök a vallás és közoktatásügyi minisztérium már fölterjesztette a királyhoz kinevezésre az aradi főreáliskola igazgatóját. Több, mint valószínű, hogy Zieby János kultuszminiszter Jancsovits Ferenc aradi főreáliskolai tanárt hozta javaslatba a felségnek. Az ügyirat, forrásom szerint, már az uralkodó kabinet irodájában van és hihetőleg a legfelső aláírással ellátva rövid időn belül megjelenik a kinevezési kézirat a hivatalos lapban.

Jancsovits kinevezésével úgy az aradi közönség, mint a főreáliskola óhaját teljesíti a vallás és közoktatásügyi miniszter, aki most eltekintett attól, hogy előbb egy évre szóló igazgatói megbízatást adjon az igazgatói állásra kijelölt tanárnak és csak ez év leteltével terjessze fel kinevezetésre. Az új igazgató már egy esztendő óta önállóan vezette és adminisztrálta a főreáliskolát, de nem miniszteri, hanem csak főigazgatói megbízással.

Az intézet nagynevű igazgatójának, Boros Vidának a vezetéstől történt visszalépésekor, a múlt esztendő június havában vette át Jancsovits az igazgatói teendőket. Megelégedéssel vette tudomásul mindenki, hogy ez a kiváló tanár és pedagógus készül azt a helyet elfoglalni, melyet Boros Vida hosszú évtizedek nagyszerű munkájával mindenki által tisztelté avatott.

Jancsovits Ferenc tizenöt esztendeje kiváló tagja az aradi főreáliskola tanári karának. Már az egyetemen is egyik legkedvesebb tanítványa volt Alexander Bernátnak, aki a nagy képességeket és szorgalmat tanúsító ifjút barátságával tüntette ki. Az aradi főreáliskolában a magyar és német nyelvet, továbbá a filozófiát tanította és már évek óta segédkezett Boros Vidának az igazgatói teendők ellátásában. Tanártársai tiszteltetését és becsülését, tanítványainak ragaszkodását és szeretetét sikerült tudá-

sával, nevelési módjával, liberális felfogásával és határozott konciliáns egyéniségével megszerezni. A filozófiai irodalomnak jónévű munkása és rövid időn belül egy önálló kötettel fogja gazdagítani a Filozófiai Írók Tárat.

Nemzet és király . . .

★

Szent István király ünnepe alkalmából Magyarország minden igaz polgárának szívét nagy és felemelő érzés hatja át. Magasba szárnyal a lélek. A gondolat a messze múlt emlékein megreng. A magyar állam épületének nagy megalkotóját, a magyar alkotmány apostoli lelkű, erős kezű, bölcs elméjű megteremtőjét: Szent István királyt ünnepelevén: a korona és a nemzet egységéből, egyetértéséből fakadó boldog és nagy korszak lebegnek szemünk előtt.

Nagy és hatalmas; gazdag és boldog mindig csak úgy és mindig csak akkor volt Magyarország és a magyar nemzet, ha egymás között békében, királyával a legbensőbb egyetértésben élt. Nagyságát és hatalmát ilyenkor nem döntötte meg semmiféle háború, semmiféle vész. Nemzeti életünk leggyászosabb emlékei mindig a belső viszálykodás, a nemzet és a korona közötti meghasonlás idejére esnek. Jól tudták ezt nemzetünk korszakalkotó vezetői, azért mindig arra törekedtek, hogy a korona és nemzet közötti békés harmonia bensőségteljes és állandó legyen. Ez volt a haza bölcsének: Deák Ferencnek törekvése a hatvanhetes kiegyezésben. Ez vezette az óta is az ország és a nemzet minden nagy és hű fiát. Ez volt a célja Khuen-Héderváry Károly grófnak és társainak is, kikkel kormányalakításra vállalkozott.

A nemzet értelmisége, az elmúlt választások alkalmával, teljesen megértette a miniszterelnöknek és társainak nagy és nemes törekvéseit — imponáló többséggel választotta be az ő vezetésük alatt álló nemzeti munkapárt tagjait a képviselőházba. A munka, — mely a nemzet és a király — Szent István koronájának viselője — közötti legteltesebb egyetértést és a nemzet javára szolgáló békés és közös együtt működést célozza, meg is indult és zavartalanul haladt is jó ideig. Egyszerre aztán minden látható és komoly ok nélkül, a technikai obstrukcióra virradtunk. A képviselőházban öt hét óta minden komoly munka csaknem teljesen szünetel. Végnélkül folynak a névszerinti szavazások a legképtelenebb ürügyek alatt. A vármegyék és városok törvényhatóságai egyre másra küldik fölirataikat, melyekben elítélik az obstrukciót és annak abban hagyására szólítják fel az ellenzéket. Mindhiába! Vajha Szent István első magyar királynak nagy ünnepén az ő nagy szelleme és az ő követőinek példája hatná át az obstrukció vészös utvesztőibe tévedt ellenzéket és magukba szálva, maguk térnének le a veszedelmes örvényről, mielőtt a nemzet haragja elemi erővel föltámadva teljesen elsöpörné őket a politikai élet szinteréről.

VIDÉK.

Az aradmegyei tűzoltók versenye. A vármegyei tűzoltószövetség szeptember 8 án, Kisasszony napján Kisjenőn tűzoltóversenyt rendez, amelyen a vármegye összes tűzoltóegyletei résztvesznek. A múlt évi versenyt Borosjenőn tartották meg, amely alkalommal az első u. n. vándordíjat a kisjenői tűzoltóegylet bravuros mutatóványai által nyerte el. Az ez évi versenyben a kisjenői tűzoltóegylet is részt vesz ugyan, de a vándordíjra nem pályázhatik, mivel azt ugyanazon egyletnek — szabály szerint — kiadni nem szabad. A verseny elé nagy érdeklődéssel néznek.

Az edelényi vérengzés.

— Regula nyugodt. —

Távirati tudósítás.

Miskolc, augusztus 19.

Regula Ede, az edelényi vérengzés tettese tudvalevőleg beismerte bűnét. Eddig a vizsgálat érdekében nem vitték még be a miskolci ügyészség fogházába, hanem, kint tartották Edelenyben, ahová Bulyovszky Gusztáv főügyész tegnap délután Kalocsay Kálmán központi vizsgálóbíróval kiment és jegyzőkönyvbe vette Regula vallomását.

Miután a jegyzőkönyvet felvették s azt Regula aláírta, elvezették őt a gyilkosság helyére, a Czeisleirék esárdjába, ahol elmondta és megmutatta, mint jutott be a házba, hogyan követte el a tettet és miként távozott. Vallomása megegyezik azzal, melyet Daróczy János rásörmester előtt tett, miskolci útjára és Edelenybe való visszatérésére vonatkozóan azonban nem akar világosan vallani. A nyomozás most ebben az irányban folyik.

Mikor Regula a községházán ismételte beismert vallomását és aláírta az erről felvett jegyzőkönyvet, megkérdezték tőle:

— No, hogy alszik mostanában, Regula?
— Nyugodtan alszom, nincs már rémlátásom.

— Álmodik-e sokat?

— Igen, tegnapelőtt akasztásról álmodtam. Elmondta még ezután, hogy a csendőrök jól bántak vele, különösen az utolsó két napban.

A gyíkoston meglátszik, hogy mióta könynyitett a lelkiismeretén, nyugodtabb lett. Azt hiszi, hogy nem fog többet kapni öt-hat esztendőnél, a börtönben dolgozni fog s azután még időnek előtte kieresztik.

Tegnap papirost és íróeszközt kért. Adtak neki levelet irt szüleinek, keresztanyjának és testvéröccsének. Szüleitől és keresztanyjától bocsánatot kért. „Elvette az Isten eszemet, írja, mikor ezt a bűnt elkövettem.” Menyasszonyát arra kéri, várjon öt évet, aztán elveszi. Öccsének meghagyja, hogy legyen szorgalmas. Végrendeletet is csinált. Nyakkendőit, esetjét, festékjeit és ruháit öccsének, nyakkendőjét menyasszonyának ajándékozza azzal, hogy belőle gyűrűt csináltasson. A törvényszéknek is irt levelet, melyben kéri, hogy védőjét hivatalból rendeljék ki. E levelet így írta alá Ifjú Regula Ede tettes.

Amikor Regulát a községházára vezették, az egész község ott volt és mindenki látni akarta. Csendőrök tartották vissza a népet. Regula anyja és testvérhuga is ott volt a tömegben s látni kívánták Regulát. A főügyész helyettes megengedte, hogy beszélhessenek vele. Mindketten zokogva borultak Regulára.

— Miért tetted? Miért tetted? — szölt sírva az anyja.

Regula megölelte anyját, de nem felelt és nem sirt, bár nagyon meghatottan látszott.

Regulát ezután vonatra ültették és három csendőr őrizete alatt Miskolcra szállították. A főügyész helyettes, hogy Miskolcon a várható nagy tumultust elkerülje, úgy intézkedett, hogy már Sajóecsegen várjon egy miskolci bérkocsis. Regulát tehát Sajóecsegen leszállították a vonatról s kocsin vitték be Miskolcra az ügyészségi fogházba.

Este nyolc órakor érkezett a kocsis a fogház elé, amely előtt nagy néptömeg várakozott. Göbolyós Sándor fogházfelügyelő a népszitkozódása közben vette át a csendőröktől a gyilkost, akit az első emelet egyik cellájába zárt.

Edelenyben helyreállt a nyugalom s most

ÉRTESETÉS!

Van szerencsem a n. é. uri közönség becses tudására hozni hogy a közelgő

Őszi és téli idény

hazai, angol és francia küi ötlegetes újdonságai nagy választékban már raktáromra érkeztek. Elegáns szabásról, jó munkáról és szolid kiszolgálásról cégem régi jó hírneve kezeskedik, mért is tisztelettel kérem, sziveskedjék b. megbízásaival megvizsgálni. B. kívánságra dus választékú mintáimat készséggel be fogom mutatni. 3357

Telefon 208. Alapított 1896.

Kiváló tisztelettel:

SHÄFFER HENRIK

ARAD, Andrássy-tér (Bing-ház.)

91-1911.

Hirdetmény.

A kedvezményes boritaladó fizetésére igényt tartó szőlősgazdák ezennel figyelmeztetnek, miszerint a házi fogyasztásra szánt évi szükségletüket az 1892. XV. t. cz. 8. §-ra való hivatkozással folyó évi szeptember hó 15-ig a fogyasztási adófelügyelőségnek bejelenteni el ne mulasszák.

Lős Rezső,
v. tanácsos.

Arad sz. kir. város iskolaszékétől.
856-1911. szám.

Pályázati hirdetés.

Arad sz. kir. város községi iskolaszéke elhalálozás, illetőleg nyugdíjazás folytán közs. elemi iskoláinál megüresedett két rendes tanítói és egy tanítónői állásra pályázatot hirdet.

Ezen állásokkal évi 1400 korona alapfizetés, az 1907. évi XXVII. t. c. biztosította korpótlékok, a tanítónőnek 420 korona, a férfi tanítók közül az egyiknek 500 korona lakáspénz, a tanyai iskolához megválasztandó tanítónak természetbeni lakás jár.

A két tanítói állás közül az egyik egy tanyai közs. osztatlan elemi iskolai állás, melyre oly tanító fog megválasztatni, aki a gazdasági ismeretek valamelyik ágából tanfolyamot végzett, illetve a kertmívelés, fa- és baromfitegyezésben okmányokkal igazolt jártassággal bír.

A fent részletezett javadalmasítás fejében kötelesek a megválasztandó tanítók, tanítónő az összes tantárgyakat az utasítás és tantervben előírt heti óraszámokban tanítani.

Felhívtnak tehát azon okleveles elemi iskolai tanítók, tanítónők, kik a 40-ik életévet még túl nem haladták s a fent jelzett állások egyikét elnyerni óhajtják, hogy kellő bélélygel ellátott pályázati kérvényüket f. évi augusztus hó 25-ig bezárólag Arad sz. kir. város községi iskolaszékéhez küldjék be. A kérvényhez melléklendők a tanítói oklevél, születési bizonyítvány, működési bizonyítványok. A tanyai állásért folyamodók kötelesek kérvényükben kijelenteni, hogy ezen állásra pályáznak s gazdasági ismereteiket okmányokkal igazolni.

Az állások f. évi szeptember hó 1-én elfoglalandók.

Arad, 1911. augusztus hó 15-én.

Varjassy Lajos,
iskolaszéki elnök.

1685-1911.

Kislenő község előljárósága.

Hirdetmény.

Kettő, még pedig köztenyosztásra alkalmas ménló állami fedezettési állomás szervezése indokából folyó évi augusztus hó 29 ik napján délelőtti 10 óraker a községháza udvarán, árverésen eladatni fog.

Kisjenő, 1911. évi augusztus hó 17-én.

3894

Községi Előljáróság.

Nagymennyiségű

maculatura
jutányos áron eladó.

28060/1911. jg. számához.

Versenytagyalási hirdetmény.

Az aradi m. kir. jószágigazgatóság nyilvános írásbell versenytagyalást hirdet a következő munkálatokra:

Tételszám	Megnevezés	A kincstár által engedélyezett összeg		A hitközség által fizetendő összeg a kézi és írás napzámokra	
		Korona	Hil.	Korona	Hil.
A) Temesvármegyében.					
1	Kisbecskereki róm. kath. templom és lelkészlak javítása	2053	44	108	38
2	Temesrékason, a volt erdőlisztilak-épület kijavitása	2626	37	—	—
B) Krassószörény vármegyében.					
3	Eibenthali róm. kath. lelkészlak javítása	668	60	47	19
C) Bácsbodrog vármegyében.					
4	Apatini róm. kath. templom és lelkészlak javítása	6679	81	627	74
5	Apatini kincstári telepkezelői lak és melléképületeinek helyreállítása	7187	89	—	—
6	Kerényi lelkészlak javítása	675	12	38	76
D) Csanád vármegyében.					
7	Nagybánhegyesi állami iskola és melléképületeinek felépítése	24860	91	—	—
8	Beka községben az állami iskola helyreállítása	2866	69	—	—

Az írásbell zárt ajánlati versenytagyalás Aradon, a kir jószágigazgatóság hivatalos helyiségében 1911. évi szeptember hó 9-ik napjának délelőtti 9 óraker fog megtartatni, mely időpontig a zárt írásbell ajánlatok ugyanott adandók be.

Az ajánlat minden egyes munkára külön-külön teendő. Ajánlattevő tartozik az általa megajánlott összeg 5%-át minden egyes munkára külön-külön valamely kir. adóhivatalnál készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban letenni és az adóhivatal által kiállított letéti nyugtát ajánlatához csatolni.

Készpénzt vagy értékpapírt az ajánlathoz csatolni nem szabad. Az ajánlatban a megajánlott összeg számokkal és betűkkel világosan kiírandó.

Az ajánlatok lepecsételt borítékban nyujtandók be és a borítékra ráírandó, hogy mely munkára vonatkozik.

A költségvetés és a tervezet, valamint a feltételek az összes munkákra Aradon a jószágigazgatóság műszaki osztályában, az apatini róm. kath. templom és lelkészlak, valamint a kincstári telepkezelői lak javítási munkákra pedig az apatini m. kir. kincstári telepkezelőség-nél is a rendes hivatalos órák alatt (délelőtti 8-2 óráig) megtekinthetők.

Elkésett vagy utóajánlatok, valamint táviratilag bejelentett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A beadott ajánlatok 1911. évi szeptember hó 9-én délelőtti 9 óraker felbontatnak, mely eljárásnál vállalkozók jelen lehetnek és ajánlataikért 30 napi kötelezettségben maradnak.

Az aradi m. kir. jószágigazgatóság fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül, azok összegére való tekintet nélkül szabadon választhasson.

Kelt Aradon, 1911. évi augusztus hó 12-én.

8889

Magyar Királyi Állami Jószágigazgatóság.

Utánnomás nem díjaztatik.

561-1911. g. sr.

Versenytagyalási hirdetmény.

Arad szab. kir. város gazdasági széke az Erzsébet-utcában létesítendő esőviz csatorna elkészítése iránt f. évi augusztus 28-án d. e. 10 óraker zárt írásbell versenytagyalást tart.

1. A versenytagyaláson minden hazai iparos részt vehet, k. ipara gyakorlására engedéllyel bír. Azon pályázók, kik a szóban levő munkálatok teljesítésére hatóságilag engedéllyel nem bírnak, kötelesek ajánlatukban ily képesítéssel bíró megbízottat megnevezni és képesítését okmányilag igazolni. Azon ajánlattevők, kik Arad szab. kir. város közönségével üzleti összeköttetésben nem állottak, tartoznak megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonyítványával igazolni, melyhez vállalatuk telepe tartozik.

2. Az ajánlatok pecséttel lezárt borítékban egy koronás bélyeggel ellátva a fenti nap d. e. 10 órájáig nyujtandók be. Az elkésett, vagy szabálytalan ajánlatok nem vétetnek figyelembe.

3. Az ajánlatok a városi mérnöki hivatalban 1 koronáért kapható, miután az egységárak és végösszegek pontos beírása és a végeredmények számokkal és szavakkal való pontos feltüntetésével adandók be.

4. Az ajánlathoz 5% bánom-pénznek a városi pénztárba való letételét igazoló nyugta csatolandó.

5. A munkálathoz kizárólag hazai anyag használható és honi munkások alkalmazhatók. Ez irányban vállalkozó a városi mérnöki hivatal közgei ellenőrzésének veti magát alá.

6. A munkát elnyerő vállalkozó tartozik az 5% bánom-pénzt 10% biztosítékra kiegészíteni.

7. Fenntartjuk azon jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül az ajánlott árakra tekintet nélkül szabadon válasszunk.

8. Ajánlattevő ajánlatukkal a végleges döntésig kötelezettségben maradnak.

9. Ha vállalkozó a munka feltételeknek részben, vagy egészben eleget nem tenne: jogunk van őt a vállalatól minden további beavatkozás nélkül elmozdítani és a munkát kárára és veszélyére másoknak kiadni.

10. Amennyiben többen együttesen tesznek ajánlatot, már az ajánlatban megnevezendő azon egyén, a ki a munkálatokat vezetni fogja társai nevében, a munkálatokra vonatkozó rendelkezéseket és utasításokat átveszi s a folyósított járandóságokat felveheti. Nyilatkozatban kiteendő az is, hogy az ajánlat tekintetében az ajánlattevők egyetemlegesen felelősek.

11. Az ajánlatban világosan és határozottan kiteendő, hogy az ajánlattevő a feltételeket ismeri és elfogadja.

12. A versenytagyalás a fent jelölt napon és időpontban az ajánlatok felbontásával veszi kezdetét. Az ajánlatok felbontásánál az ajánlattevők, vagy igazolt képviselői jelen lehetnek.

13. Az ajánlatok felett Arad szab. kir. város törvényhatósági bizottsága dönt.

14. Táviratilag beadott ajánlatokat figyelembe nem vesszük, nemkülömben pótajánlatokat sem.

Arad, 1911. évi július hó 31-én.

A gazdasági szék.

Egy éves önkéntes uraknak

figyelmébe ajánlja dusan felszerelt
egyenruha raktárát.

Készít bármely fegyvernemhez tartozó teljes felszere-

lést a legjobb és legfinomabb kivitelben **jutányos árban.**

Karácsonyi Márton

katona és polgári szabó-üzlet

Arad, Weitzer János-utca 8. sz.

3535

Költözők figyelmébe!

— Telefon 250. szám. —

Értesítem a t. szállító közönséget, hogy hosszú évek óta a Petőfi-utcában volt butorszállítási üzletemet 1911. évi augusztus 1-ével Deák Ferenc-utca 36. szám alá, Mairovitz házába helyeztem át.

Ajánlom ezuttal 6, 8 és 10 méter hosszú zárt, belül kárpitozott tiszta butorszállító kocsijaimat egy helybeli, mint a legtávolabb eső vidékre történendő költözéseknél. Vállalok mindennemű fuvarozást és átköltöztetést a vasutra és vidékre, nyitott, ruganyos kocsikon is teljes jótállás mellett.

Kérve a t. közönség további támogatását, kiváló tisztelettel

Éliás Lipót Fia

butorszállító

3278

Deák Ferenc-utca 36. szám.

295—1911. végr. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a budapesti VI. ker. kir. járásbíróságnak 1911. évi Sp. IX. 1256/3. számú végzése következtében dr. Körmendi Gyula ügyvéd által képviselt Kosmos Irodalmi intézet Herzig Miksa javára 42 K. 19 fill. s jár. erejéig 1911. évi július hó 4-én foganatosított kielégítési végrehajtás útján le- és felülfoglalt és 660 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 1 pénzszekrény és egy könyvszekrény nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a pécskai kir. járásbíróság 1911. évi V. 161/2. sz. végzése folytán 42 korona 19 fill. tőkekövetelés, ennek 1907. évi december hó 1-ső napjától járó

5% kamatai és eddig összesen 26 kor. 60 fillérben biróilag már megállapított költségek erejéig, Magyarpécskán végrehajtást szenvedő lakásin leendő megtartására 1911. évi augusztus hó 23-ik napjának d. e. 9 órája határidőül kitzetnek és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. c. 120 §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Mpécska, 1911. augusztus hó 11. napján.

3893 Szabó Imre,
kir. bir végrehajtó.

Értesítés.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy a Szent Pál-utca 2. szám alatti

kóser vendéglőt

átvettem és azt **orthodox kóserre** rendeztem be. Főtörök-vegem, hogy igen tisztelt vendégeimet izletes jó házikosztommal és elsőrendű italaimmal legjobban kielégítek. — Abonnenseket házon kívülre is elfogadok. — Vidéki vendégeimnek csinos, tiszta szobával szolgálhatok. 3837

Szives pártfogást kérve, maradok kitűnő tisztelettel

Rosner Zsigmond.

40.467—IV. 911.

H i r d e t m é n y.

Miadazok a személyek, kik az 1911. évi szeptember hó 1-ső napján a szabad forgalomba már átment, vagyis az 1899. évi XX. t. cz. szerinti szeszadóval és az 1899. évi XXIV. t. cz. szerinti szeszadópótlékkal is már megadóztatott olyan égetett szesz folyadékok készletével bírnak, mely összesen 10, illetőleg 5 liternél több alkoholt tartalmaz, az 1911. évi XIV. t. cz. 8. §-ának második bekezdése értelmében kötelesek legkésőbb az 1911. évi szeptember hó 3-ik napjáig a folyadék mennyiségét és annak alkohol tartalmát, valamint azon községet és helyiséget, melyben az a folyadék tartatik, az illető készletek tartási helyére nézve illetékes pénzügyőri szakasznál írásban két példányban bejelenteni, tekintet nélkül arra, hogy ezek a készletek saját vagy idegen helyiségekben vannak-e elhelyezve.

Ha az égetett szesz folyadékok összes készlete az 1899. évi XXV. t. cz. szerinti elárusításra vagy kimérésre jogosultsággal bíró személyek birtokában 10 liter, más háztartásokban pedig a családfő birtokában 5 liter tiszta alkoholt meg nem halad, ezt nem kell bejelenteni. Minden más esetben a szabad forgalomba már átment összes készlet, ide értve a pótdó alá nem eső 10, illetve 5 liternyi mennyiséget is, bejelentendő.

A kis tartályokban lévő illatszerek, ha súlyuk 1 kilogramnál nem tesz többet, nem esnek a bejelentés kötelezettsége alá.

A bejelentések az ide csatolt minta szerint szerkesztendők.

A bejelentéshez szükséges űrlapok az előállítási költségek megtérítése mellett minden pénzügyőri szakasznál kaphatók.

A készletek bejelentése és a készletek után esedékes pótdónak lefizetése a birtokosnak képezi köteleességét.

Az egy ugyanazon fél birtokában ugyanabban a községben (városban), habár különböző helyiségekben lévő folyadékok egy bejelentésbe foglalhatók, de az ugyanazon fél birtokában különböző községekben (városokban) levő égetett szesz folyadékokról községenként külön-külön bejelentések teendők.

Zárt palaczkokban lévő égetett szesz folyadékoknál, továbbá likőröknél, vagyis olyan égetett szesz folyadékoknál, melyeknél a cukortartalom egy hektoliter folyadékban legalább 10 kilogramot tesz, valamint édesített pálinkáknál, vagyis olyan égetett szesz folyadékoknál, melyeknél a cukortartalom egy hektoliter folyadékban egy kilogramot meghalad, de 10 kilogramnál csekélyebb, az alkohol tartalmát nem kell bejelenteni. A pótdó alá eső bármilyen esszenciáknál, illatszereknek, kozmetikus cikkeknek, gyógyszereknek és gyógyászati készítményeknek, azok alkohol tartalmának bejelentése szintén mellőzhető.

Midőn a bejelentés kötelezettsége alá eső égetett szesz folyadékok az 1911. évi szeptember hó három első napján szállítás alatt állanak, a nélkül, hogy már bejelentve és pótdóval megadóztatva lennének, a bejelentés megtétele és a pótdó befizetése az áru átvevőjének képezi köteleességét, ki a bejelentést a szesz megérkezésétől számítva legkésőbb 48 óra alatt megtenni köteles.

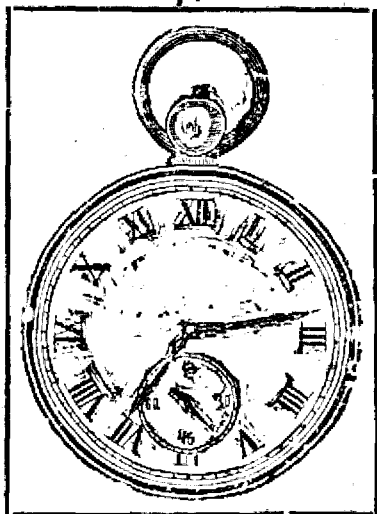
Ha az 1911. évi szeptember hó 1-én meglévő égetett szesz folyadékok készletének a fentiek szerinti bejelentése, illetőleg az 1911. évi szeptember hó három első napján szállítás alatt volt égetett szesz folyadékoknak a szesz megérkezésétől számított 48 óra alatti bejelentése elmulasztatik, vagy ha a bejelentett alkoholemennyiség 10 százalékkal csekélyebb annál a mennyiségnél, mely a hivatalos felvételnél megállapították: az 1908. évi XXVIII. t. c. 121. §-a értelmében az így megrövidített, vagy a megrövidítés veszélyének kitétt pótdó négyszeres összegétől annak 8-szoros összegéig terjedhető pénzbüntetés alkalmaztatik.

A bejelentésben foglalt másnemű valótlanosságok, melyek nem az alkohol mennyiségére vonatkoznak, 10 koronától 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel fenytetnek.

Azok az alkoholemennyiségek, melyek a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok, illetőleg Bosznia vagy Herzegovina területéről az 1894. évi XV. t. cikk, illetőleg az ezt módosító 1899. évi XVII. t. cz. szerinti szabályszerű eljárás mellett még az 1911. évi szeptember hó 1-ső napját megelőző időben utaltattak át a magyar szent korona országainak területére, ide azonban csak folyó évi szeptember hó 1-ső napján vagy azután érkeznek be, a most hivatkozott törvényekben körülírt eljárásán kívül további jelentési kötelezettség alá nem esnek.

Arad, 1911. év augusztus hó 14-én.

M. kir. pénzügyigazgatóság.

ALAPITVA 1902.
!!Megnyilik a napokban!!

IGAZSÁNDOR ÉKSZERÉSZ

uj elsőrangú modern ékszer, ezüst-
 nemű és különlegességi óraüzlete

3864

ARAD, Andrásy-tér. (Minorita-palota.)

Állandóan raktáron: Brillians, gyémánt áruk, arany, ezüst
 ékszerek, valódi ezüst evő- és ivó-
 készletek, nász- és alkalmi aján-
 dék, disztárgyak. Arany, ezüst, ezüst-tula betétes sétabotok stb. stb.

Világhírű gyártmányú zsebórák, u. m.: Schaffhauseni, Omega,
 Audemars, Longines, Graciosa, Mocris, Uránia, stb. Kitűnő minőségű
 asztali, disz, utazó és ébresztő órák. Külön helyiségben nagy választék
 elsőrendű China-ezüst árukban.

Szolidan szabott árak! Városi és megyei telefon 321.

Aki nyugodtan aludni akar,
 szerezze be ágyfelszerelését
 első kézből, ahol elsőrendű
 munka készül, a legnagyobb
 választékban és feltétlen meg-
 :: bizható kivitelben készíti ::

HAUBENREICH MIHÁLY

speciális ágyneműkészítő

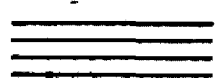
3839

ARADON, Andrásy-tér 22. szám.

(A megyeházzal szemben.)

NEUMAN TESTVÉREK

műmalom szesz és élesztő gyárosok

ARADON.

Ajánlják tiszta

gabona-élesztőjüket,

mely felülmulhatatlan kelesztőképessége és tartóssága folytán bel- és külföldi kiállításon
 kitüntetésben részesült.

Ugyanott

istálló trágya

érett és félérett állapotban, valamint légen szárítva,

3891

méltányos áron kapható.

Istálló trágya használatának előnyeiről ujabban a „Mezőgaz-
 gasági Szemle” márciusi füzetében olvasható:

„A szárazság ellen erős istállótrágyázással birjuk csak
 termésünk átlagát sikeresen biztosítani“

egyre-másra jelentkeznek a tanuk, akik Regula ellen skarnak vallani, de eddig nem mertek szólni, mert félték tőle. A vizsgálóbíró elrendelte a gyilkos elméleti állapotának megfigyelését.

Az edelényi csárdának már van új bérlője, aki nemokára be is költözködik.

Verse a nyár végéről.

I. A borbély-kongresszus.

Szépén fogunk kinézni, szépén!
Néhány nap múlva minden képen
És mindenik hazai arcon
— Ezt vegye hírül férj és garszon,
S mindenüvé hordja a posta:
Szabadon nőhet a borosta,
S vigan nőhetnek más hajak
Borotvát nem lát
A pofacsont és az ajak;
A hajunk hosszú loknikba vegyül,
Mert a borbély mind kongresszusra gyül.

Bár komolynak mondják a célját,
A honnak háromszáz borbélyát
Senki

A szó-élektől meg nem menti,
Mik a földjén elmés Aradnak
A nyakukba szakadnak.

Ezt a bon-mot-t biztosra vélem:
Hogy az érvek borotva-élen
Járnak; —

És ilyen megjegyzést is gyártnak:
Az eszméket ez s ez a szpicselő
Hajuknál fogva cibálja elő;
Más oly soká beszél, hogy nála
Az embernek kinő szakálla;
De az alkalom legfőbb aperszűje:
(Azért fog tetszeni, mivel oly hülye)
Hogy a kongresszustól
Azért nem várható mélyebb hatás,
Mivel az csak — szórészálhasogatás.

II. Kávéház-inség.

A kávéházak reneszánsza végett
Az utcára teszik a törzsvendéget.

Ezen a komor történelmi nyáron
Megteszi ezt nem egy kávé, de három.

Nincs kávéház, hová fejed lehajtsad,
S hiún várod, hogy másként leszed majd csak.

Minden kávé a boltozatát bontja, —
És a tanácsnak nincsen erre gondja.

Hűs málnával minket sehol se várnak,
És pikkolója nincsen a polgárnak.

Dühhel csukódik össze sok ököl:
Az ily közbajon segíteni köll.

Csinálják meg, amíg a nép nem lázad, —
Hamar — a hatósági kávéházat!

Robotos.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Brutális rendőrök megbüntetése. Kecskemétről jelentik: A törvényszék Sáringer Ignác és Frank Mihály szegedi lovasrendőröket, akik Csáky Lajos majsai lakost minden alapos ok nélkül úgy megverték, hogy hetekig nyomta az ágyat, egy-egy évi börtönre és öt-öt esztendői hivatalvesztésre ítélte.

HIREK.

Nyolcvan kolerás Fiumében.

— Pusztít a vész. —

Távirati tudósítás.

Fiume, augusztus 5.

A legveszedelmesebb járvány befészkelődött már a magyar kikötővárosba, Fiuméba is, ahova valószínűleg az olasz partokról érkező hajók hurcolták el. A mai napig nyolcvan kolerás beteget kezelnek Fiumében. A halottak száma — amennyire most megállapítható — mindössze kettő.

Távirataink itt következnek:

Fiuméből jelentik: A járványkórházba internált négy koleragyanus beteg közül Zorzetich Antal hét éves fiu ma éjjel meghalt. A beteg ürülékének vevyvizsgálata megállapította, hogy ázsiai kolerabacillusok vannak benne. Ezért mindazokat, számszerint 80 embert, akik a beteggel érintkeztek a város tulajdonát képező Gbiezy-villába internálták és orvosi felügyelet alá helyezték, lakásaikat pedig fertőtlenítették. A város egészségügyi bizottságát holnapra sürgős ülésre hívták össze. A bizottság járványbizottsággá alakult át.

Fiuméből jelentik: A gondos egészségügyi intézkedések sem tudták megakadályozni az ázsiai kolera elterjedését. Tegnap ugyanis Zorzetich Róza, egy mozgópostás felesége, ázsiai kolerában megbetegedett. Zorzetich Rózát az óvárosban levő lakásáról a járványkórházba szállították, ahol meghalt. Tizenegy embert, aki a beteggel érintkezett, izoláltak. Tegnap este újabb megbetegedés történt: Gorup Mátyás fuvaroskocsis betegedett meg kolerás tünetek között. Az összefüggés a két eset közt nyilvánvaló. — Ma ismét több koleragyanus beteget szállítottak a járványkórházba. Az eddig elkülönített egyének száma nyolcvan. — Susákon, amely Fiume szomszédságában van, szintén kiütött a kolera. Egy 40 éves asszonyon észleltek gyenus tüneteket, kórházba vitték, ahol délután meghalt. Az orvosi vizsgálat kétségtelenül ázsiai kolera állapított meg. Az orvosok véleménye szerint a koleraeseteket a gyümölcs okozza és épen ezért a gyümölcs-árusítást az egész városban eltiltották. — Este fél 8 órakor összeesett egy Susából jött öregasszony. Miután koleragyanus tüneteket tapasztaltak, az eszméletlen beteget a járványkórházba vitték. — A Máv. fiumei raktárában ma használt ruhaféléket akartak elárverezni. A tisztii főorvos az árverést a járványra való tekintettel betiltotta. A kolera eddigi statisztikája a következő:

Fiumében 1 halott, 3 megbetegedés, 5 koleragyanus. Susákon 1 halott.

Bécsből jelentik: A Triesztből Bécs felé tartó déli vasut egyik fülkéjében koleragyanus eset történt. Mürzuschlag előtt egy asszony erős hányinger között összeesett. A kocsi azonnal zár alá vették és az asszonynyal utitársait elkülönítették. Később mégis eddig kiderítetlen módon négy utas szállt be a fülkébe. Midőn megtudták, hogy a fülkében koleragyanus megbetegedés történt, közülük ketten kiugrottak a robogó vonatból és súlyos sérüléseket szenvedtek. Később kiderült, hogy az asszony rosszullete csak muló volt s így koleráról szó sem lehetett.

A belügyminiszterium közegészségügyi osztályának közlése szerint a Fiumében koleragyanus tünetek között megbetegedett Pilleszics Franciska betegsége a bakteriológiai vizsgálatnál ázsiai kolerának bizonyult. Az eset megfelelő módon közzététetett a városban.

— Istentisztelet Szent István napján. A minoritarend aradi plébánia templomában vasárnap, Szent István napján délelőtt 10 órakor ünnepélyes szentmisét mutatnak. A Te deum-ra az állami és vármegyei, városi hatóságokat és hivatalokat külön meghívta a rendfőnökség.

— Kristóffy József ünneplése Makón. Makóról táviratozzák: Kristóffy József országgyűlési képviselő szülei látogatására Makóra érkezett. A város számos gazdálkodója, kereskedője iparosa és sokan az értelmiség köréből küldöttségben felkeresték a volt belügyminisztert, s meghívták a tiszteletére rendezendő banketre. Kristóffy elfogadta a meghívást és elment a banketre, melyen száznál több tekintélyes makói polgár vett részt. Gerő Géza dr. üdvözlő beszédet intézett Kristóffyhoz, aki válaszolt, de kijelentette, hogy politikai nyilatkozatot nem tesz, mert erre nem látja még elérkezettnek az időt. Beszédét azzal fejezte be, hogy nagy örömet okoz neki, hogy szülőföldjén ilyen szeretet nyilvánult meg személye iránt.

— A pápa betegsége. Rómából jelentik: A Vita, amelynek jó összeköttetése van a Vatikánban, azt írja, hogy a pápa fizikai állapota kétségtelenül megjavult, de lelkiállapota nem. Sokáig fog eltartani, amíg a pápa ismét abban a helyzetben lesz, hogy az egyház ügyeivel foglalkozhasson.

— Zichy János nem mond le. Egyik fővárosi estilap ma azt írta, hogy Zichy János vallás és közoktatásügyi miniszter állásáról le szándékozik mondani. Illetékes helyen nyert információ alapján félhivatalosan azt írják, hogy a hírből egy szó sem igaz s a miniszter a miniszterelnök előtt sohasem tett olyan kijelentést, mintha le akarna mondani.

— Az affér vége. A hivatalos lap mai száma közli, hogy Bauer Géza aradi lakost, aki a lugosi nyolcadik honvédegyalozrednek volt szolgálaton kívüli viszonybeli tartalékos hadnagya a honvédelmi miniszter rendeletével a honvédség kötelékéből, saját kérelmére, tisztii rendfokozatának megtartása nélkül, elbocsájtották. Az elbocsájtásnak érdekes előzményei vannak. Ezelőtt két évvel Bauer Gézát fegyvergyakorlatra hívták be ezredéhez. Bauer, aki akkor tartalékos hadnagy volt, a fegyvergyakorlat elhalasztása iránt kérvényt nyújtott be ezredparancsnokságához s a kérvénybefejezésül így írta magát alá „hazafias üdvözléssel Bauer Géza tartalékos honvédehadnagy.” A hazafias üdvözlés miatt az ezredes fegyelmi eljárást indított a tartalékos hadnagy ellen, aki viszont e miatt feljelentette ezredesét a honvédelmi miniszternél, egyuttal szolgálaton kívüli viszonyba helyezését, majd elbocsájtását kérelmezte. A konfliktus úgy intéződött el, hogy a honvédelmi miniszter az ezredes az eset miatt megdorgálta, Bauer Gézát pedig most a honvédség kötelékéből elbocsájtották.

— A Szent István napi munkaszünet. Az aradi kereskedelmi és iparkamara értesíti a kereskedőket és iparosokat, hogy Szent István napja az idén vasárnapra esvén, a törvényes munkaszünetre vonatkozólag a következő rendelkezések érvényesek:

A kereskedelmi árusítás (házhoz szállítás) és az ipari munka csak az itt felsorolt üzemekben végezhető épügy, mint a rendes vasárnapi napokon: a cukrász és mézeskalácsipar, a széthordása, a szódavíz gyártás és elárusítás, a fényképészipar, a fürdőintézetek, kenyér, péksütemény, gyümölcs és tej elárusítása, természetes virágok árusítása, a szálloda, vendéglő, sör-, páliaka- és bormérő, kávéház és kávémérő iparok, bucsuokkék árusítása, kofák üzletei.

állatok, gyorsáru, sör és baromfi szállítás, jéggyártás, árusítás és szállítás, a borbély és fodrász ipar, a gépipar, kisipar, pékipar, mészáros-hentes- és kolbászkészítőipar, a fűszer-, bor-, tea-, csemege- és lisztkereskedés és a szatócsok üzlete; az itt fel nem sorolt üzemekre nézve teljes munkaszünet kötelező.

— A kecskeméti templom tornya. *Kecskemétről* jelentik: A városi tanács meghívására Nagy Virgil és Czákó Adolf egyetemi tanárok, továbbá Kauzer Károly műépítész megvizsgálták a földrengés által megrongált római katolikus templomot és azt a véleményt nyilvánították, hogy a templom tornyát a falak magasságáig le kell bontani. Minthogy azonban a templom fel van véve a magyarországi műemlékek listájába, a város a műszaki véleményt beterjeszti a műemlékek országos bizottságának, a mely Lux Kálmán és Ebert Gusztáv szakértőket küldte ki a templom megvizsgálására. A műemlékek országos bizottságának kiküldötteinek a műszaki véleménnyel szemben az az álláspontjuk, hogy bár a templom nagy rázkódást szenvedett, a tornyot nem kell lebontani.

— A Drágán vízművek építése. Megtörténtek végre az utolsó lépések is a Drágán vízművek megépítésének előkészületeiben. Egy egész országrész kíséri feszült figyelemmel a gigászi alkotás megszületését, öt, hat vármegye, amely iparának, forgalmának föllandulását, egész közgazdasági előhaladását ettől az alkotástól várja. Tegnap és tegnapelőtt egy bizottság jelent meg a vízmű kiszemelt helyén, átjegyezték, úgyszólván átadták a völgy tervezeti terepét a vállalkozó német világcégnek, amely most készített helyszínrajzot, terveket, költségvetést lázas gyorsasággal. A Siegel és Wörner-cég tizenkét mérnöke két hét óta dolgozik már odakünn a csodálatos természeti energia völgyében, tegnap megkapták az utolsó utasításokat, a jelzések kulcsát, mindent, ami a vállalatra fontos. Még két hétig dolgozik odakünn a mérnöksegreg, míg elkészítheti a pontos fölmérést, a válaszokat. A rajzok alapján azonnal megindul a tervezés óriás munkája, a költségelirányzat kiszámolása. Október hónapban a vízművek tervező társasága megindíthatja a tárgyalásokat a legközvetlenebbül érdekelt városokkal. A tárgyalások folyamán Arad, Nagyvárad és Debrecen városok fognak nyilatkozni, mekkora mennyiséget vesznek át állandóan a termelt energiából, ugyancsak ekkor állapotnak meg egy időszakra az egységárra nézve. Mikorra azonban a szerződéseket aláírják az érdekelt városok, akkora már előrehaladott stádiumban lesznek a tizenötmillió nagyvállalat építkezései. A Drágánvölgyön már hetek óta szakad az eső, teljesen árvíz borítja a vidéket, de a munkálatok sürgőssége miatt a szakadó záporban is folynak a fölmérések.

— A Kossuth asztaltársaság „Lajosnapja.” A következő sorokat kaptuk: A Kossuth asztaltársaság és a rokon asztaltársaságok tagjai értesítettnek, hogy e hó 24-ikén este 8 órakor saját helyiségében, a Magyar- király vendéglőben, Lajos napot ünnepel egybekötve társasvacsorával. Az ünnepi beszédet Nagy Sándor dr. mondja. Ünnepi ódát ír és szaval: Mohos Ágoston. Az ünnepélyt Nagy Kálmán elnök nyitja meg, zárbeszédet Tumó Lajos alelnök tart. A banket jegyeit Láng Ferenc kávéházában és Pórcán Lajosnál előjegyvezhetni. Minden évben kötelességhűen megüljük megdicsőült védnökünknek, Kossuth Lajosnak nevenapját, most is szeretettel hívunk mindenkit, aki a nagy hallhatatlan emléket lelkében tisztelettel ápolja. Üdvözlettel Schwaros Zsiga titkár, Nagy Kálmán elnök.

— Házasság. Weiner Gusztáv ma tartja esküvőjét Schwartz Ilonka urleánnyal.

— Uj hadnagyok. Augusztus 18 án, a király születése napján szokás a katonai tanintézeteket végzett növendékeket és akadémikusokat a hadsereg tisztikarába kinevezni. Az idej kinevezéseknél a Terézianum bécsi katonai akadémia növendékei közül a király Krizsák Ödönt és Gruber Bélát a 33. aradi gyalogezredhez nevezte ki hadnagyokká.

— Osztrák perfidia. *Brüsszelből* jelentik: A gyermektanulmányi kongresszus vezetőségéhez az osztrákok, akik a kongresszuson nem vesznek részt, táviratot intéztek, amelyben protestálnak az ellen, hogy a magyarok és csehek a kongresszuson külön csoportban szerepelnek. Az osztrákok kijelentik, hogy emiatt maradnak távol a kongresszustól és ezért elégtételt kérnek. Kérik egyúttal a kongresszust, hogy ha megjelenésükre sulyt helyez, egy változtassák meg a szabályokat, hogy a magyarok és csehek is az osztrák csoportban szerepeljenek. A magyar bizottság tagjai erre ma Nagy László bizottsági ügyvivő, elnök vezetésével tanácskozást tartottak és egyhangú határozattal tiltakoztak az osztrákok tapintatlan és alattomos eljárása ellen. Bejelentették az elnöknek, hogy ha az osztrákok javaslata elfogadtnak, úgy azonnal lemondanak a kongresszusi tagságról és vele minden összeköttetést megszakítanak. Egyúttal pedig felvilágosították a kongresszus vezetőségét az osztrák intrika okairól is.

— Kinevezés. A m. kir. dohányjövédéki központi igazgató Szvoboda Lőrinc aradi dohányjövédéki tisztet jelen állomáshelyén való meghagyással a IX. fizetési osztályba dohánybevéltőhivatali kezelővé nevezte ki.

— Kitoloncolt kínai család. Két hét előtt egy nyolctagú kínai családot toloncoltak ki Szegedről, mert itt kuruzslással foglalkoztak. Yong-Ying ur azóta a népes családjával — anyós, két feleség, egy gyerek és három testvér — Szeged környékén portyáztatott. A csendőrség ma délelőtt Kistelekről hajította be őket a szegedi járásbíróhoz, ahol Somlyódy István járásbíró ült felettük törvényt. Valahol szereztek egy tolmácsot. Ugyanis Yong-Ying ur egy keveset beszél oroszul, a tolmács pedig, aki szerb ember, így valamiképp megértette a kínaiakkal, hogy kuruzslással vannak vádolva. Ugyanis a kínaiak vörös szegélyű pergamentet mutatnak fel, amelyre románul és magyarul a következő sorok vannak írva: „Fogat, szemet és gyomrot ingyen gyógyítunk.”

— Önök mégis pénzt fogadtak el a gyógyításért. — szólott a bíró.

— Nem kértünk pénzt senkitől, de amit önként adtak, elfogadtuk.

A bíró a kínaiakat felmentette a kuruzslás vádjáról, mert a vádat nem látta beigazolva. Yong-Ying különben néhány mutatóványt produkált el a járásbíróhoz folyosóján, hol különben az a komikus jelenet történt, hogy egy részeg horgosi ember *agyba-főbe csókolta a kínai családot*, folyton azt mondva nekik:

— Drága lelkeim, csak hogy itt vagytok.

A rendőrség a kínaiakat kiutasította a városból. Jellemző, hogy egy kínai család, a melynek tagjai csunya és szenyesek, hogy a pokolból elszabadultak se lehetnek visszatartóbbak, itt a magyar alföldön, ahol a nép nyelvét se beszélnek, hókusz-pekuszokkal nemcsak megélnék, hanem maguknak pénzt is szereznek. Ugyanis rövid idő alatt 1081 korona 82 filért tettek félre. Még ezen az összegzen kívül hatvanöt angol aranyat rejtegetnek a zacskójukban.

— A budai postarablás. *Budapestről* jelentik: Immár kétségtelen, hogy a budai postafiók kifosztói egérvutát nyertek. Semmi újabb nyom nincs, amely segíthetné munkájában a nyomozó hatóságot s így, most már csupán a sötétben tapogatózik. A budai hegyvidéket kutatják át s három automobilban detektívek járják be a községeket azzal a halvány reménnyel, hogy a rablókat meglelik. Egyébként a főkapitányság ma ezer korona díjat tűzött ki annak, aki a rablókat kézrekeríti, vagy nyomukra vezet a hatóságot.

— Rendelet a gyógyszerész-kisasszonyok ellen. A nagyváradai és biharmegyei feministák körében általános meglepedést és örömet keltett annak idején az a hír, hogy Biharmegye területén milyen impozáns arányban szaporodnak a nőtisztviselők és hogy a legutóbbi időben a gyógyszerésztárak egész serege új gyakoronokkisasszonyt alkalmaztak. Az öröm kissé korai volt. A gyógyszerész pályára vágyakozó kisasszonyok ideje még nem jött el, mert sok olyan férfi gyógyszerészyakoraok van, aki megfelelő hely hiányában hónapokig nem tud kenyérhez jutni. A gyógyszerészkisasszonyok tehát várjanak. Ezt rendeli most el Biharmegye főjegyzője, *Keszthelyi Zoltán*, a távollevő Fráter Barnabás alispán helyett egy levélben, amelyet a járási főszolgabírók útján a vidéki gyógyszerésztárak tulajdonosaihoz intéz. A körlevélben hivatkozik az alispán arra, hogy utóbbi időben a járási gyógytárakban uzus lett az, hogy alispáni engedelem kikérésének a mellőzésével női segédmunkaerőket, gyakoronokkisasszonyokat alkalmaznak. Ez az uzus, — írja az alispán, — merőben szabályellenes. Ellenkezik a kultuszminisztérium 1896-iki rendeletével, amely határozottan előírja, hogy az ő hozzájárulása nélkül a gyógyszerésztárakban nőgyakoronokokat nem szabad alkalmazni.

— Eltűnt körjegyző. *Bánról* jelentik: Bercesény és vidékének körjegyzője, *Porubszky Lajos* augusztus 13-án elutazott s azóta nyoma veszett. Kitűnt, hogy Porubszkynak nagy adóssága van, azonkívül nyolcezer korona hivatalos pénzt is sikkasztott. Valószínű, hogy Amerika felé vette útját. A rendőrség körözti. Porubszky feleségét és két gyermekét itthon hagyta s övéinek sejtelmük sem volt róla, hogy szökni készül.

— Aki már sokféle hashajtószert használt, nem talál elég dicsőítő szót a valódi Ferencz József-késérűvízre, oly annyira felette áll e természet-teremtette gyógyvíz az általában használatos hashajtószereknek. Ezt tapasztalta dr. Lefèvre az amerikai orvos is, mikor egy érdekes esetből kifolyólag következőkben számol be: „A természetes Ferencz József-késérűvíz egy áldott állapotban levő asszony eldugulásánál csodaképpen hatott. Rögtön megszüntette a hányást és a belső szerveket az egész terhesség alatt rendes állapotban tartotta.” Kapható gyógytárakban és fűszerkereskedésekben, eredeti egy literes palackokban. 24 - V.

— „Bárhoz nem méltó csomagolás.” A múlt század közepe táján szálló igévé vált az a mondat, hogy „az ember a bárónál kezdődik!” Ez a nagyszerű igazság akkoriban hódított is. Idővel azonban devalválódott és ma az ember, ha épen nem is a bárónál, de legalább is a „nagyságos” vagy „doktor ur”-nál kezdődik. De származás és rang nagyon kis súlyú bir ma, ha az megfelelő anyagi háttérrel „garnirozva” nincs! Szóval mondjuk ki szárazon: „Öfelsége a pénz beszél és diktál!” Ahol pedig ez van — oda aztán maga magától simul a titulus és az előkelőség is. De azért az ősi büszkeség romantikája még sem halt ki egészen. Vannak még emberek, akik előtt „fidonc!” a misera plebs contribuensnek perfid demokrata világnézete. Meggyőződött pedig ma erről egy egyszerű kis levelezőlap, melyet a brassói Transzilvániában lévő művészi képkiállításra ép ekkor hozott a posta a festők impressáriójának. Értesíti pedig ez a lapocsk a címzettet arról, hogy a képrendelő a hozzá megküldött festményt azért nem fogadta el, mert az nem volt „bárhoz méltóan — becsomagolva!”

— Temesvári Belvárosi Takarékpénztár csődje. A Temesvári Belvárosi Takarékpénztár csődügyében valószínűleg sikerül egyezséget teremteni. A betevők egy része bíróság előtt is kijelentette, hogy hajlandó elfogadni a Vértés Adolf dr. ügyvéd által ajánlott egyezségi tervet. A betevők nagyobb része, akik mintegy 400.000 koronát képviselnek, kijelentette, hogy az egyezséget elfogadja, egy kisebb csoport, a mely 130 ezer koronát képvisel, a terv ellen szavazott. Minthogy az érdekelt többsége az egyezés mellett foglal állást, valószínű, hogy az mihamarabb létre is jön.

— Aradmegye nagy fall térképe az új helységnevekkel megjelent és *Ingusz*, valamint *Kerpel* könyvkereskedő cégeknek kapható. 3450

— A hirdetés-szedés pályázat eredménye. A nyomdászok szakszervelete által rendezett hirdetés-szedés pályázatának — melyet a múlt héten jeleztünk lapunkban — nem várt és igen szép erkölcsi eredménye volt. A beérkezett pályaművek felett a hó 15-én, kedden döntött a főnökökből és alkalmazottakból alakult zsüri. Összesen 18 pályamű érkezett be, melyek *Maidt és Schrödt* kereskedő cég 1 oldalas hirdetését képezték, s melyet lapunk mai számában közlünk. A művek fölött igen nehéz volt a döntés, amennyiben a pályázatok mindegyike izéssel és szakértelemmel volt elkészítve. A 18 pályamű közül az első és harmadik díjat *Szamet Adolf*, az Aradi nyomda r.-t. alkalmazottja, a II-ik díjat pedig *Klein Mór*, a Kalmár N. és Társai nyomda alkalmazottja nyerte el. A beérkezett pályaműveket a Nyomdász-szakszervezet vezetősége a Reinhart-féle butorke-rekedés kirakatában közszemlére állította ki.

— Borhelységének értekezlete. Az aradi fodrász- és borhelységének holnap, 20-án délután a Millennium különtermében értekezletet tartanak. A vezetőség kéri a tagokat, hogy teljes számban jelenjenek meg.

— Szerencsétlenül járt ezredparancsnok. *Lócséröl* jelentik: A 85. gyalogezred ma a lócsői erdőben gyakorlatozott, ahol egy felbőszült őzbak nekirohant *Velzerics* ezredparancsnoknak és úgy felöklette, hogy az ezredet súlyos sebesüléseivel a kassai katonai kórházba kellett szállítani.

— A jogi oktatás és vizsgák reformja. Jelenleg ez a kultusztárca legégetőbb s leggyorsabb megokolást követelő problémája. Hogy a szükséges reformterv kivitele gyorsan történhessék annak rendeleti uton való életbeléptetésére is megkapja a miniszter a felhatalmazást. Az ügyvédjelölti gyakorlat meghosszabbítására vonatkozó törvényjavaslat egyébként már beterjesztetett a képviselőházba. Abból rövidesen törvény lesz, amely az ügyvédjelölti gyakorlatot két évvel meghosszabbítja s a gyakorlat megkezdését a doktorátus megszerzésétől teszi függővé. Akinek tehát hátralékos jogvizsgái (szigorlat, alapállamvizsga, ügyvédi) vannak,

— saját érdekükben siessenek — mert minden napnyi késedelem esetleg helyrehozhatatlan önvádnak lehet előidézője. Ne áltassa senki magát azzal, hogy a törvény méltányosságot fog gyakorolni, hanem mindazon jelöltek, akiknek jogi vizsgájuk (szigorlat ügyvédi) van hátra existenciájuk követelő parancsának tekintsék azt, hogy hátra levő vizsgáikat letegyék. Aki tehát csak teheti fogjon a készüléshöz, amelynek egyedüli célravezető: időt, fáradságot és költséget megtakarító gyors és biztos módját „A jogi vizsgák letétele” c. munkában (IV. kiadás, — Negyvenedik ezer) találja leírva. Díjmentesen küldi Dr. Dobó, Kolozsvár, Bolyai-utca 3. 3086

— Elfogott cigánykaraván. A kisjenői csendőrség ügyes fogást csinált. Egy 8 kocsiból álló 40—50 tagú cigánykaravánt fogott el és tagjait néhány nap óta vallatja. Az előjelekből és a cigányok viselkedéséből ítélve — bár a cigányok körmonfont raffineriával konokul tagadnak, — Fáraó nemzedéke lelkét többrendbeli súlyos büntény nyomhatja. Erős a gyanu, hogy a dunántul az utolsó időben elkövetett büntényeknek, nevezetesen a *csurogi és radófalvi* pósta betörésnek tettesei kerültek hurokra. A nyomozás még sokáig elhúzódhatik. A cigányokat, akik a Lakatos familiából valók, Világoson, Pankotán és Ujszentannán fogták el.

— Nagy tűz Földeákon. Hatalmas tűzvész pusztított tegnap Földeákon Návay Géza földbirtokos tanyáján. A tűz a cséplőgépből keletkezett. Az egész buzaasztag a lángok martaléka lett. A nagy tűzben elpusztult a cséplőgép is.

— Rituális fürdő. Az aradi ortodox izraelita hitközség rituális fürdőt akar létesíteni. A rendőrség, mint I. fokú iparhatóság arra kötelezte a hitközséget, hogy a fürdő megnyitáshoz váltszon iparjogot. Az ortodoxok felebbeztek és azt vitatták, hogy az országban sehol sem kell iparjog a rituális fürdőhöz. A tanács azonban a felebbezéssel szemben a rendőrség törvényen alapuló határozatát hagyta jóvá.

— Budapesti leány internátus. Vidéken lakó zenetanulmányait Budapestén végezni óhajtó urilányok a budapesti „Lovas-féle Zeneconservatorium” akadémia előkészítőben (VI. Andrassy-ut 67. sz.) internátusba felvétetnek. Az igazgatóság kívánatra levélbeli értesítést küld. A végzett növendékek oklevelet nyernek. 6791

— Arad látványossága! Kellemes mozzanatként említjük fel, hogy városunk szép korzója egy előkelőbb zsánerű új és modernül berendezett óra, ékszer és ezüstnemű készlettel gyarapodik, kinek tulajdonosa, névszerint *Igaz Sándor*, már eddig is városunkban 10 évi ittélével e téren szerzett prakszisa folytán jöhírnevet szerzett, úgy, hogy vevőkörének bizalmát kiérdemelve mindenkit legjobban kielégíthet. Ajánljuk azért őt a nagyközönség szíves figyelmébe. 3864

— Felhívjuk az olvasó közönség szíves figyelmét a *Csipke Áruháznak* mai lapunkban közzétett érdekes hirdetésére. 2597

— Biztosítsa a cselédjét. Nagyszabású és valóban közhasznú akciót indított most Aradon a Caritás önszervező egyesület, amely a cselédbiztosítást vezeti be városunkban. Ismeretes, hogy az 1898. évi XXI. törvénycikk a cseléd kórházi ápolási költségei a cselédterítő gazdát terheli meg, ami által esetleg százakat kitevő teher szakadhat a gazda nyakába. A Caritás a gazdának ezt a kötelezettségét öt korona díjért átvállalja és az öt koronával szemben viseli az ápolási költségeket akárhányszor változik a gazdánál a cseléd. A városban 16500 családnak van ilyen cselédbiztosítása, amely hasznos voltánál fogva bizonyára általános lesz az aradi cselédterítőknél is. Az érdekes és hasznos akció iránt, amely Arad cselédterítőit szabaddítja meg a tetemes kórházi költségek viselésétől, már is nagy az érdeklődés városszerte. Életbiztosításokat és gyermekbiztosításokat a legelőnyösebb feltételek mellett fogadunk el. Felvilágosítással szolgál *Lázár Sebő* ur, mint a Caritás aradi főügynöke, lakik *Hassinger-utca 6* szám. Telefon 747. 3847

— Tulzsfolt raktár miatt női bőrtáskák tenniszverők, sportcikkok, utazó bőröndök utazó készletek, sétabotok s más cikkek mélyen leszállított árba lesznek eladva *Hegedűs Gyula* kefe, pipere, illatszert és bőrdíszműáru kereskedésében Arad, *Andrassy-tér 15*. Telefon 506. 228

— Iskolakönyvek félárban. Használt, de jó állapotú, tiszta, legújabb kiadású, bekötött tankönyvekre az új iskola-idényre már most elfogad előjegyzéseket *Kerpel Izsó* könyvkereskedése. E cég az előző év tankönyveit átveszi. 8071

— *Deutsch Sándor* okl. tanótanító táncintézte 1911. évi szeptember hó 2-én nyílik meg az Ipartestület dísztermében, melyre beiratkozni már most lehet *Bercsényi Miklós-utca 18* sz. alatt. Üsmerekedési estély szeptember hó 8-án vasárnap este. Külön iparos, kereskedő és délutáni ifjúsági kolon. Az ifjúsági kolon szeptember 10-én vasárnap délután veszi kezdetét. Szíves pártfogást kér mély tisztelettel *Deutsch Sándor* okl. tanótanító. 3660

— Új női és uri cipőkészítő üzlet nyílt Aradon a *Fábián-utca 11* szám alatt. — Az új üzlet tulajdonosa *Mihály László* kiváló szaloncipész, aki most tért vissza berlini tanulmányutjáról, hová is az állam küldte ki szakmiredei gyarapítására. — Nevezett iparosunk gazdag tapasztalatokkal tért vissza hozzánk, hogy az itteni közönségnek a legkényesebb igényeit is legjobban kielégítse. 8519

— Egy modern gyógyszerár. A közérdeknek igazán tetéző dolgot tett *Rozsnyay* gyógyszerész, mikor nem kimélve pénzt, fáradságot, teljesen ujonnan és a modern hygienia legmesszebb menő követelményeit is kielégítően, rendezte be gyógyszerárát. *Arad* közönségének, oly dolgokat is nyújthasson, melyekhez városunkban még hozzá nem juthatott, a napokban hosszabb külföldi tanulmányutra ment. Bele vette uti tervébe a drezdai nemzetközi hygiéniai kiállítás megtekintését és hogy a világ minden részéből oda összehordott gyógyszerészeti újdonságok javát és praktikus dolgait kiváltsa s azokkal gyógyszerárára laboratóriumát felszerelje. Ily uton óhajta a beteg közönség szükségleteit azonnal és legprecízebben kielégíteni. 3938

— Bizonyítom, hogy a „*Mars*” nevű *Ivándi keserűvíz* minden esetben, hol keserűvizet használni szoktuk, kitünő hatásának bizonyult. *Dr. Parecz Gyula* kir. tanácsos, közokórházi főorvos. Az Ivándi keserűvíz főraktára *Kardos Miklós* ásványvíz raktárosnál, Szabadság-tér 12. Telefon 647. Kapható összes fűszerüzletben. 2928

— Szabó-féle pármal ibolya szappan a legfinomabb mosdószappan azok közt, amiket eddig forgalomba hoztak. E szappan lágy habja az arcbőrt üdíti, tisztítja, finomítja. Nők és férfiak egyaránt kedvelik, mert többet ér, mint egy 2 koronás francia szappan. Egy drb. pármal ibolyaszappan 70 fillér, 3 drb. 2 kor. Kapható Aradon *Vojtek és Weisz*, Hanzu Nesztor droguistáknál. E szappan egyedül készítője *Szabó Béla* pipere-szappangyáros Miskolcon. 1108

— Francia illkorú legbiztosabb kásművészi — hasilag — a kórárcsina 1 üveg 50 fillér *Vojtek és Weisz*nál. 4501

VITA FORRÁS

Biztos gyógyszer: gyomor- és cukorbetegeknek, köszvény, hólyag- és vesebetegeknek.

Felponhár VITA-forrás a gyomorférgést azonnal megszünteti!

A vállalat tulajdonosa: 1556

„CONSUM” kereskedelmi részvénytársaság

Budapest, VI., Terész-körút 4. Telefon 10—13.

Kapható minden jobb fűszerüzletben és gyógyszerárban.

Főraktár: **NAGY FARKAS és ÉLES ÁRMIN** cégéknél.

TARKASÁGOK.

(Az udvarias.) *Járda Tóni* a korzó legtípusabb alakja híres az udvariasságáról. Valahány emberrel csak találkozik, legyen az férfi vagy nő, mindegyiknek mond valami kedveset, vagy szépet. Találkozik egy barátjával és hamarosan az aszsonyokra terelődik a szó. *Járda* ur ki se fogy magasztalásból, annyi jót tud elmondani barátja feleségéről. A barátja egy darabig jóleső érzéssel hallgatja a bőkokat, majd férji büszkeségtől dagadó kebellet mondja.

— Bizony bizony, pedig a feleségem már ötvenkét éves.

— Oh, — mondja *Járda* ur — igazán nem látszik anyyinak.

— Igazán nem? Hát mennyinek?

— Azt nem tudom. Még egyáltalán nem volt szerencsém látni önnagyságát.

(A légyfogó.) A vendéglőben egy kopasz ur telepedik le a sarokasztal mellett. Nagy hőség és töméntelen légy röpök kitaró buzgalommal a kopasz ur feje körül. A vendég egy darabig csak hessegeti, kergeti a legyeket, de végre megunja ezt a szórakozást és odahívja a pincéret:

— Hallja barátom, ez már mégis rettenetes! Az egész ételtem tele van légygyel! Mért nem helyeznek el egy pár légyfogót?

— Ó kérem — mondja a pincér — erre a célra kitünő szolgálatot tesznek a levelek...

(Örök hála.) Egy hölgy jelent meg egy nap *Baron* tanárnál, hogy egy föltétlen szükséges operációnak vessen alá magát — egyben nagyon kérte a tanárt, hogy vigyázzon rá és biztosította előre is örökké tartó, soha el nem muló hálájáról.

— Semmi szükségem az ön hálájára — mondta a professor. Az operációért fog három száz forintot fizetni — azzal kvittak vagyunk. Az egész nem ér ugyan többet kétszáz forintnál, de száz forintot kell fizetnie azokért, akik igazán nem adhatnak mást, — csak örök hálát.

SALVATOR

kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás

vese- és hólyagbetegségeknél, köszvény, cukorbetegség, vörheny, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitünő hatása. — Természetes vasmentes savanyúvíz.

Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban.

SCHULTES ÁGOST

Sárvíz-Lipóci Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

Elutazás előtt

Óvja meg ruháit

Moly-kár ellen

az éveken át kipróbált és egyetlen biztos hatása

„RADICAL“

molyirtó porral, kapható —30, —50 és 1 koronás dobozokban
∴ kizárólag ∴

HÁNZU NESTOR

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer-János-u. 2.

Évente sok pénzt takarít meg, ha Drogeria szükségletét állandóan fenti cégnél szerzi be. — Gyógyárak, kötszerek, háztartási cikkek, illatszerek, valódi és saját gyártmányú kölni-vizek, finom szappanok, arc-cremek, szájvizek, fogpaszták. — Nagy választék fésűk, hajtűk és hajkefékben

Osztrák járadék ezüstbe	95 90
Osztrák járadék aranyban	116.—
Osztrák koronajáradék 4 ^o / _o	92.10
1880. évi osztrák államsorsjegy	157.—
Osztrák-magyar bankrészvény	19 65
Magyar hitelbank-részvény	851.—
Osztrák hitelintézet részvény	656.—
Osztr.-magy.-államvasúti részvény	744.50
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.03
Német birodalmi márka	117.37 ¹ / ₂
London vista	240.87 ¹ / ₂
Páris vista	95.10
20 márkás arany	23.50

Felolós szerkesztő:
Belgár Lajos.

Sunlight Szappan

Színes ruhák részére!

A legnemesebb nyersanyagokból előállítva, nem támadja meg a szövetet, csak a piszkot, deezt alaposan, annélkül, hogy a ruha színe megfakulna vagy eltűnne.

Kettős darab 30 fillérért.
Nyolczszögletű darab 16 fillérért.

6616

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Értéktőzsdei híradás.

Budapest, augusztus 19.

Amerika ¼-el magasabb. Kínálat, vételkedv korlátozt, 80 ezer mm. tartott.

Az árak 50 kilónként számolva:

	Déli sárlat	2 órai sárlat
Buza 1911. októberre	11.47—11.48	11.56—11.57
Buza 1912. sárlat	11.66—11.67	11.74—11.75
Rozs 1911. októberre	9.47—9.48	9.59—9.60
Tengeri 1912. május	7.88—7.89	7.94—7.95
Zab 1911. októberre	8.60—8.61	8.65—8.66

A Temesvári Lloyd-Társulat

terménycsarnokának hivatalos árjegyzése.

Tévirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1911. augusztus 19.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos	—	—	—	10 50	10 60
76	—	—	—	10 65	10 75
77	—	—	—	10 75	10 80
78	—	—	—	10 95	11 05

Buza (Temesvári keresk. áru):

75 kilogrammos	—	—	—	10 50	10 55
Rozs	—	—	—	8 10	8 20
Arpa	—	—	—	7 85	8 00
Zab	—	—	—	8 10	8 15
Tengeri	—	—	—	8 10	8 15

Budapesti értéktőzsde (Táv. jelentés).

Augusztus 19.

Magyar aranyjáradék 4 ^o / _o	111.50
Magyar koronajáradék 4 ^o / _o	91.15
Magyar koronajáradék 3 ¹ / ₂ ^o / _o	80.35
Magy. földteherm. kötvény 4 ^o / _o	92.25
Horrát-szlavon földteherm. kötvény	94.—
Magyar nyeresémsorsjegy kölcsön	220.—
Temeszab. és szegedi sorsjegy kölcsön	155.—
Osztrák járadék papírban	92.20

APOLLÓ SZÍNHÁZ

az Andrásy-téri új Lloyd-palotában

Uránia Magyar Tudományos Színház aradi színpadja.

Ma vasárnap, 1911. augusztus 20-án:

1. Az északi pályaudvar égése Wienben. Nagy látványosság. — 2. A montmartrei táncosnő. Drámai életkép. — 3. A ravasz Fricike. Neveltető. — 4. Bár inkább maradtam volna vak. Dráma. — 5. A nadrág szoknya hatása. Kacagató. — 6. A kezek. Dráma. Szenzációs sláger kép. — 7. Pali egy estélyen. Kacagató.

Előadások délután 3 órától.

Helyárak: Páholy ülésenként 1 kor. Zárszék 1 kor. I-6 hely 80 fillér, II-ik hely 60 fill., III-ik hely 40 fill., IV-ik hely 20 fill.

A hölgyek kéretnek a nézőtérre kalap nélkül megjelenni!

Műsort ingyen kapni a jegyszedőknél.
Saját zenekar.

Ruhatár. — Buffet.

Műsor 21-én hétfőn:

1. Nápoly környéke. Természet után. — 2. Az északi pályaudvar égése Wienben. Látványosság. — 3. A montmartrei táncosnő. Dráma. — 4. Marabuadászat Abessziniában. Látványos sport kép. — 5. A ravasz Fricike. Neveltető. — 6. Bár inkább maradtam volna vak. Dráma. — 7. A nadrág szoknya hatása. Kacagató. — 8. A kezek, Szenzációs dráma. Sláger kép. — 9. Pali egy estélyen Kacagató.

URANIA

mozgófénykép színház.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Ma vasárnap, 1911. augusztus 20.

Szenzációs nagy detektív műsor. 1. Az emdomi gyilkosság. Pinkerton nyomozásából. — 2. Egy telefon tévedés. — 3. A rémületek háza. Pinkerton nyomozásából. — 4. A kerékpáros rendőr. — 5. A gyilkos fiu. — 6. Rendőr-kutyák munkában.

Előadások 8. u. 2 órától kezdve este 11 óráig.

Helyárak: I. hely 1 kor., II. hely 80 fill., III. hely 60 fill., IV. hely 40 fill., V. hely 20 fill.

Utolsó előadás este 11 óráig.

Az előadások tartama 2 óra.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

NYILTÉR.*

Még Aradon nem látott szenzációs látványosság.

Cairo Aradon.

Folyó hó 20 án vasárnap,

az aradi Nyári Színházban

előadást tart a Német-, Francia- és Angolországba szerződött 60 tagból álló

Egyiptomi

Karaván

melynek tagjai arabok, szudániak, sziriaiak, assuánok, fényes mutatványokkal, mint: szemfényvesztők, beduinok, jogleurok, skandaranik, hastáncosnők, fakirok, dervisek, tűz, parázs, üvegezők, kardtáncosok stb. — Saját arab katonazene. — 2 arab nemzeti zene.

Helyárak: Alsó páholy 10 korona, I. em. páholy 8 korona, támlásszék (1—4. sor) 2 korona, támlásszék (5—10. sor) 1.60 kor., (11—14. sor) 1.20 korona, (15—22. sor) 1 korona, erkély (I. sor) 1 korona, erkély (2—6. sor) 80 fillér, erkély (7—10. sor) 60 fillér, polgári állóhely 60 fillér, deák és katonajegy 40 fillér.

Jegyek előre válthatók délelőtt 9—12-ig, délután 3—5-ig a téli színház pénztáránál. — Esti pénztárnyitás 7 és fél, kezdete 8 és fél órakor.

Vasárnap délután fél 4 órakor gyermekelőadás fél helyárral. 3876

Tekintetes

Lele István

joghallgató urnak

Marót.

Kedves barátunk!

Közted és Kunráth József ur között felmerült lovagias ügyben folyó hó 18-án a párbaj megejtésére kitűzött helyen és időben megjelentünk, hol ellenfeleidet és megbizottait, a hely színén találván, tőlük a részedre felajánlott elégtétel adását kértük. Nevezettek azonban a fegyveres elégtétel adást el nem fogadható ürügyek alatt megtagadták, miről a mai napon részedre ajánlott levélben feladott egyoldalú jegyzőkönyvet felvettük; Midőn ezen körülményt tudomásodra hozzuk egyúttal részedről az ügyet a lovagiaság szabályai szerint befejezettek nyilvánítjuk.

Kelt Tornován, augusztus 19.

3939

Lázár Gyula s. k.,
Bodó Attila s. k.

Alulírott Reinholz András I. Weitzer-János-utca 1. szám alatt levő üzletét megvettem. Felhívom ennél fogva nevezett hitelezőit, hogy követeléseiket nálam legkésőbb 1911. évi augusztus 30-ig bejelentésük, mert ezen idő letelte után a vételárat neki kifizetem és senki követeléséért felelősséget nem válllok.

3913

Sirian Vazul,

Simonyi-utca 13.

Orökös állást

nyerhet bárki havi 500 korona jövedelemmel, ha sorsjegyek részletfizetésére való eladásának képviselője a Budapesti Erzsébetvárosi Takarékpénztár Részvénytársaságánál (Budapest, VII., Károly-körút 13) elvállalja. Szakértelem nem szükséges, mint mellékletből kitűnik is. Bűntető.

Alapítóke 7 millió korona.

Maidt és Schrod

Arad, Andrásy-tér 17.

(Reinhardt-ház.)

Férfi kelengye óriási választékban.

Nagy raktár nyakkendő különlegességekben — Férfi felöltők, Raglanok és gummi kabátok 80 koronától. 2188

Intézeti fiu kelengyék dus választékban.

Szabott árak! — Szolid kiszolgálás!

Városi és megyei telefon 766

Dr. Székely Károly

3222 fogorvos
külföldi tanulmányutjáról visszate-
rte és megkezdi működését.

MEGNYILT

Arad, Szabadság-tér 18.

FRANZ JOH. KWIZDA
k. u. k. Ist.-ang., kősz. román. u. kősz. bulg. Hofflerant
KREISAPOTHEKER, KORNEUBURG bei WIEN.

Párisi világtállítás „Grand Prix” 1900.

Kwizda-féle Restitutions-fluid

mosóvíz lovak számára.
Szévedjegy, cink és csomago-
las védve.

Egy üveg ára 2 kor. 80 fill.

50 év óta az udvari- és verseny-
istállóban van használatban na-
gyobb strapáknál elő- és utó-
erősítőül, annak megerősítéséül stb.
az idomításnál kiváló munkára
képesíti a lo-
vakat. Csak
a mellékelt
vénjeggyel
valódi.

Képes ár-
jegyzék ingyen és bér-
mentve a főraktár által:
Kwizda Ferencz János cs.
és kir. udvari szállító, a román
és bulgár király udv. szállítója.
Környögyosztár Kornenburg
Wien mellett. 2213

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél, Budapest, Király-u. 12.

Üzletbarátaim szives tudomására ho-
zom, hogy a **Cserép-utca 6. szám**
alatti üzletet Markovits Ignácz
urtól mai napon

átvettem.

Minden eddigi követelést, tartozást és
közterhet magamra vállalván, bevásárlá-
saimat természetesen szintén kizárólag
csak saját nevem alatt fogom eszközölni.

3816

Grosz Ferencz.

Egyéves önkéntesek

legjobb előírás szerint, legjobban
és legolcsóbban felszerelteknek

Kolarits Nándor

Bélmagyarország első és legnagyobb egyenruházati intézetében
Temesvár - Belváros,
Mercy-utca 10. szám.

Árjegyzék és költségvetéssel szivesen szolgálok.
Legszolidabb kiszolgálásért cégem régi jó hírneve
kezeskedik. 3907

Bertőknek a bor keveréséhez!

6997

közömbösíti
a bor savanyúságát,
hisz kellemesen pezsgő.
Nem festi a bort.

SALAMANDER cipők elárúsítása.

Óriási választék
valódi amerikai
VADÁSZ-CZIPÓKBEN.

A n. 6. közönséggel tisztelet-
tel közlöm, hogy a világhírű „SALAMANDER”
gyártmányu cipők aradi kizárólagos egyedárusítását sikerült me-
szereznem. Forma, kiállítás és tartósság tekintetében a „SALA-
MANDER” cipők versenyen felül állanak, vételáruk pedig ol-
alacsony, hogy ma már mindenki kevés pénzért tartós és el-
gáns cipőt **Egységárak:** Hölgyek és urak részére 15 K. 50 f
luxus kivétel 20 , 50

WEINBERGER JANOS, ARAD

elsőrendű cipőáruháza.

Tessék a kirakatot megtekinteni. Telefon 312. szám

Megnyilt György Menyhért és Társa

Telefon szám 855.

női felöltők áruháza

Telefon szám 855.

Arad, Andrásy-tér 8.

A Minoriták templomának bejáratával
szemben.

Óriási választék a legelegánsabb angol újdonságokban,
eredeti modellek női és leánygyermek felöltőkben
feltűnő olcsó, szigoruan szabott árakban.

Mértékutáni rendelések gyorsan elkészítetnek.

Vidékre választékot küldünk.

3751

Ezen rovatban minden szó egy-
meri belkutatásnak ára 4 fillér,
vastagabb betűkkel 8 fill.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóhivatal: József t. h. ut. 22.
Kiadóhivatali telefon: 151. sz.
Szerkesztőség: 357. sz.

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, vidékről az apró hirdetések posta utalványon küldendők — a szelvényen a szöveg eljér — avagy levélbélyegeken. Tudakozásnál a hirdetés száma mindenkor kétféle. Levélbel megkereséseknél, (a jellegű leveleket kivéve) felvilágosítással szolgál a kiadóhivatal, az esetében, válaszbélyeg cantolaudó. Az apróhirdetések díja a szavak száma szerinti számított. Minden szó 4 fillér, vastagabb betűkkel 8 fillér. A legkezebb hirdetés 60 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szavak a kéziratban kihúzással jelzandők. Az apró hirdetések előre fizetendők. A hirdetőt a kiadóhivatal kiváncsi díjtalanul megkeresésű. HIRDETÉSEK ESTE FÉL 6 ÓRÁIG VÉTEK FEL.

Ajánlatokhoz,

melyeket valamely jelleg alatt küldenek a kiadóhivatalba, ne tessék eredeti okiratokat mellékelni, mert érettség semmiféle felelősséget nem vállalunk. Azokat az ajánlatokat, melyeket az apróhirdetés megjelenésétől számított 4 héten belül címzettjük el nem visz, a kiadóhivatal megsemmisíti.

HÁZASSÁG.

Férjhez menne

földbirtokos 21 éves leánya 250,000 korona vagyonnal, továbbá sok száz vagyonos magyar, német, orosz és amerikai hölgy stb. Komoly szándéku urak (vagyon, vallás, foglalkozás mellékes) azonnal teljesen díjmentes felvilágosítást kapnak. 3872 L. Schlesinger, Berlin 18.

LEVELEZÉS.

Kiadóhivatalunkba a következő jellegű levelek érkeztek:

- „Pusztai tanító.“
- „Csakis uri ember.“
- „Vig Hu.“
- „Szerény.“
- „Pusztai élet.“
- „Özvegy asszony.“

„Megmentőmnek hálás leszek.“

Elutazásom miatt csak kedden kaphat választ. Üdv. Carmen. 3830

Ha nem tud aludni

ne Bromot, de Vojtek és Weisz hírneves rovarporát vegye. II-3326

Nem futó kalnadból,

hanem lelki szükséglet és szeretni vágyásból igazi uriaszony ismeretségét keresem. Ismerkedés levélcsere és kölcsönös megtetszés után gavallér becsületszóra. Levelet e rovatban jelezve „Kálmán“ jellegére kérek. 3890

Gy. Ujarad.

Tisztelt Uram! Vettem b. levelét, azonban sajnálattal kell értesítenem, hogy hirdetésem félreértette. Én nevezetesen egy szerencsétlen, szerelemben csalódott számalomra méltó férfi vagyok és nem nő, mint ahogy Ön gondolta, így ajánlközására nem reflektálhatok.

ALKALMAZÁST KERES.

ÁLLÁST KERESŐK!
Ha állást keres, hirdessen az Aradi Közlöny „Alkalmazást keres“ című rovatában. Az eredmény biztos.

Gazdasszony

vagy ápolónőnek ajánlközik id. özvegyasszony. Bővebbet Kápolna-utca 8. Özv. Farkasné. 3795

Française diplomée

cherche leçons pour l' apres midi
S adresser au bureau du journal.
3855

Az Aradi Kereskedők Köre Helyeszközlő Osztályának

HETI KIMUTATÁSA

Klein Sándor, Képpich Zsigmond,
titkár. igazgató.

Szabó Lipót,
irodavezető.

Ideiglenes hivatalos helyiség: Haszinger-utca 8. sz.
Hivatalos órák: délelőtt 9—12 óráig.

Keresünk:

ARADRA:

fűszer nagykereskedés részére könyvelőt,
elsőrendű fűszer és csemege-üzlet részére ügyes, megbízható segédet.

VIDÉKRE:

Rőfös segédet, aki egyszersmind kiskereskedő is.

4 fűszer, rőfös és rövid,

5 vas és fűszer,

6 rőfös és divat,

3 fűszer és rövid és

4 vegyes kereskedősegédet,

több tanoncot.

Ajánlunk:

Több irodistanót,
könyvelőt délutáni vagy esteli foglalkozásra.

2 fűszer és rövid,

2 vas és fűszer,

1 rőfös és divat és

2 vegyes kereskedősegédet.

Az elhelyezés teljesen díjtalan. Körtagjaink előnyben részesülnek. Vidéki megkeresésekre, azoknak, akik a körnek nem tagjai — csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk. 301

ALKALMAZÁST NYER.

AKINEK alkalmazottként van szüksége, a leggyorsabban ér el eredményt, ha az Aradi Közlöny apró hirdetéseihez „Alkalmazást nyer“ című rovatában hirdeti.

Lakatos tanuló

felvétetnek Stoll Bélanál, Csernovits Péter-utca 22—23. 3225

Ügyes varróleányok

kárpitós üzembemben állandó munkára felvétetnek. Lengyel butorgyár. 3765

Géplakatos,

kovács, esztergályos és asztalos tanoncok felvétetnek Vulcu J. Maxim gépgyárban Aradon, Fábrián László-ut 5/b. sz. az állomás mellett. 3493

Fiatal segéd

vegyeskereskedésben alkalmazást nyerhet. Ajánlatok az igények megjelölésével, Wittenberger Mórhoz, Kovaszinc intézendők. 3776

Női szabósághoz

azonnal felvétetnek ügyes férfi segéd, aji és derék varrónők, magas fizetéssel. Varga Kálmán, Atzél Péter-utca 2. 3917

Egy leánykához

izr. vallásu nevelőnőt keresek, ki a negyedik elemít fogja tanítani. Ajánlatok Stern Lipót, J nosd (Biharmegye) címre küldendők. 8446

Ügyes

bádogosok felvétetnek, Benoidgyári részvénytársaságnál Arad, Pécskai-ut 13. Jelentkezni lehet délelőtt 8—12 óráig, délután 2—6-ig. 3935

Segéd

a rőfös áru szakkmából, mely a magyar, német és román nyelvbe jártas, felvétetik. Ajánlatok Wohlbérg Lipót, Arad. 3936

Gyulát házikenyér

sütőde üzletében (Tököli-tér 8. sz.) elárúsító leány kerestetik. Románul tudó előnyben részesül. 3875

3902 Egy fiatal segéd

állandó alkalmazást nyer Klein Arthur rőfös, rövidáru és szövőfonal üzletében. Aztalos Sándor-utca. Román nyelv megkivántatik.

3911 Két tanuló

fizetéssel felvétetik norinbergi, rövidáru és papír nagykereskedésünkben. Roth testvérek, Arad.

Keresek

egy mindenese cselédet azonnali belépésre. Cim a kiadóban.

Üzleti szolgál

ki írni, olvasni tud, felvétetik Vojtek és Weisz cégnél. 3869

Az Első Délmagyarországi

Gőzcukorka- és Csokoládégyár r. t. Temesvár, azonnali belépésre keres egy mérlegképes könyvelőt. ki egyszersmind perfekt magyar-német levelező is. Ajánlatok a fizetési igény, eddigi működés és minden fontosabb tudnivaló megjelölésével közvetlenül a gyár igazgatóságához intézendők. 3904

Fényes kereset!

Egy minden családban nagy kelen-dőségnek örvendő háztartási cikk terjesztésére egy helyben, mint Aradmegye nagyobb községeiben ügynökök kerestetnek fix fizetéssel és magas jutalékkal (női ügynökök is). Óvadékkal rendelkezők pénzbeszedéssel is lesznek megbízva. Ajánlatok referenciákkal „Könnyű eladás“ jellegére e lap kiadóhiva alába. 3868

KIADÓ LAKÁS.

Erkölyes

3 szobás moderna lakás nov. 1-től kiadó. Teleky-utca 17 sz. alatt. 3693

Két-szoba

és fürdő-szobából álló elegáns garcon lakás Rákóczy-ut 30. sz. kiadó. 3932

Üzlethelység kiadó.

Ujonnan létesült városnegyedben vasut mellett, három utcára szőlő-sarok helyiség, lakással együtt azonnal, ezenkívül magányos házu-tilak 3 szoba fürdő szobával szept 1-én kiadó. Máté József Zsidó temető. 3705

2 szoba-

és fürdőszobából álló utcai garcon lakás a Faragó-házban Széchenyi-u. 7. sz. földszint, november 1-től kiadó. Bővebbet az Aradi első takaréknál. 3785

4 szoba-

elő- és fürdőszobából és minden hozzátartozóból álló lakás Batthyányi-u. 30/a. sz. alatt november 1-től kiadó. Bővebbet a házmes-ternél. 3785

Laendler-féle bérházakban

a Boros Béni-téren 4 szobás földszinti, 4 szobás I. emeleti, 3 szobás II. emeleti lakás fürdőszobával és minden mellékhelyiséggel november 1-ére kiadók. Ertekezhetni Laendler gőzfűrészt telepén. 3796

November 1-től

több 3, 2 és 1 szobás lakások Kasza-utca 6. és 7. szám alatt kiadók. Bővebbet ugyanott. 3899

Két szoba, konyha,

kamrából álló modern udvari lakás különálló. November hó 1-ére kiadó, Bővebbet Deák Ferenc-u. 22. 3856

A Tököly-tér melletti

Lujza-utcában emelt kétemeletes házban, modern háromszobás lakások november 1-ére kiadók. Bővebbet Bem-u. 3. alatt. 3420

Modern lakások.

Az aradi szerb egyházközség Szent István-utcai új II. emeletes bérházában több 3—4 szobás modern uri lakás november 1-től kiadó. Minden egyes lakás teljesen elkülönítve, villany és gázvilágítással, gáz fürdőkályhákkal estlingeni redőnyös ablakok és tölgyfa padolattal stb. Ugyanott egy nagyobb pince kiadó. Közlebbi felvilágosítással szolgál Zsupánszky Sztankó esperes, (Koszoru-utca 3.) Tabakovits Emil, Tököli-tér 2/a. 3914

Teleky-utca 20. sz.

elegáns 4 szobás földszinti lakás fürdőszobával, villanyvilágítással, november 1-re kiadó. Bővebbet: Zeiner Ignátnál, Teleky-utca 22. szám. 3801

Lakás fertőtlenítést

legolcsóbban, legjobban végezheti Vojtek és Weisz fertőtlenítő szerivel. II-3392

Ezen rovatban minden szöveg egy-
esetleg kétféleképpen is megjelent,
vastagabb betűkkel 8 fill.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóhivatal: József tér 23.
Kiadóhivatali telefon: 151. sz.
Szerkesztőség: 367. sz.

Apró hirdetések felvétele a kiadóhivatalban, vidékről az apró hirdetések posta útjánon küldendők — a szöveg elír — vagy levélbélyegekben. Tudakozásnál a hirdetés száma mindenkor közzé
szelendő megkezdésnél. (A jellegű leveleket kivéve) felvilágosításul szolgál a kiadóhivatal, és esetében, válszabályok esetében. Az apróhirdetések díja a szöveg száma szerint számítódik. Minden szó 4 fillér, vastag-
gabb betűkkel 8 fillér. A legkisebb hirdetés 60 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szöveg a kétrészes kiadásával jelentendő. Az apró hirdetések előre fizetendők. A hirdetés a kiadóhivatal
kivételével díjtalanul megkezdődik. HIRDETÉSEK ESTE FÉL 6 ÓRÁIG VÉTELEK FEL.

Zálogházból

Elvált arany, ezüst- és
gyémánt-árakat vesz és el-
ad. **Farkas Streicher**
Arad, Tökölly-tér 1. 3074

OKTATÁS.

Zongoratanítónő

Órákat ad, házban és házon kívül
kezdők és haladók részére, igen
jó módszer szerint. Cim a kiadó-
ban. 3418

Német, francia nyelvet,

tantárgyakat tanít polgári iskolai
tanítónő. Értekezhetni Ilona-utca
4. szám alatt, a délutáni órákban.
3788

Okl. tanítónő

magántanulókat előkészít és privát-
órákat is ad. Ugyanott pedálos,
alig használt Schunda cimbalom
eladó. Cim a kiadóban. 3797

Iskolás fiúk és leányok

zongorahasználattal teljes ellátásra
felvétetnek Petőfi-utca 10. I. eme-
leten. 3913

Képzési tanfolyamot

nyit szeptember 1-én okleveles felső
nép- és polg. isk. tanítónő felsőbb
leányiskola vagy polg. iskola négy
osztályát jó sikerrel végzett tanulók
részére. Bővebb felvilágosítás nyer-
hető a délutáni órákban. Cim a
kiadóhivatalban. 3988

Drága szörmélt

védje meg Vojtek és Weisz moly-
pusztítójával. II-3327

VÉTEL ÉS ELADÁS.

**HA venni, vagy eladni
akar, a legcélszerűbb, ha
az Aradi Közlöny apró-
hirdetéseinek 'Vétel és
eladás' rovatát használja**

10 koronától kezdve

férfi fűző, boks cipő kapható Aradi
Cipészek Termelő Szövetkezeténél
Szabadság-tér 15. Bizomány raktárak
Csermén és Piskin. 3451

Szagos lesz az utca

amerre jár, ha mosdó szappanját
Vojtek és Weisznál vásárolja; 6
darab 1 korona. II-3320

1 doboz 100 drb.

levélpapír 1 korona. Amerikai töltő
tollszár 1 kor. Gyümölcs szalvetta
100 drb. 1 kor. Salicillal telített
valódi pergament papír kapható
Pichler Sándor könyv- és papír-
kereskedésében Arad, Szabadság-
tér 1. sz. 2551

Egy kütűnő 3800

4 hónapos vadászkutya (Vizsla)
Sárosl-utca 7. szám alatt eladó.

Olcsó bevásárlás!

Ha olcsó és jó szitát akar venni,
akkor keresse fel Mandl Károly
szita és rosta készítő Vörösmarty-
utca 3. (Szinházzal szemben.) 3723

Karácsonyról

viszamaradt legdivatosabb doboz
levélpapírok teljesen ép dobozok-
ban 25% engedménnyel lesznek
kiárúsítva Ingusz I. és Fia könyv
és papírkereskedésében Andrassy-
tér 16. Maurer-féle kilométer auto-
mobil- és kerékpár térkép ára 60
fillér. 555

A világhírű amerikai

"Vera" cipők Aradon egyedül
Buchsbaum és Társa cégnél sze-
rezhetők be, kinek sikerült az
egyedárusítást urak, hölgyek és
gyermek részére megszerezni.
1921

Vásároljon

ottan, hol a legjobbat olcsón veheti,
ez csakis Klein József Arad, Petőfi-
utcai cipő üzletében lehetséges, hol
ugy saját gyártmányu, mint valódi
amerikai formájú cipők nagy választékban kaphatók. Városi és megyei
telefon 826. szám. 3725

Csinosan berendezett

fűszer- és terményüzlet, hol ital-
kimerés is van, állásbamenés foly-
tán azonnal átadó. Demeter-utca
107. alatt. Értekezés délből.

Izr. Fiuinternátus

(Chorin Áron-u. 1. sz.) Az intézet
minden tekintetben megfelel a mai
kor követelményének. A belakók
gondos nevelésben, jó ellátásban
és kütűnő előkészítésben részesül-
nek. Az intézetben a jövő tanévre
ugy magán, mint rendes tanulók
felvétetnek. Prospektussal szívesen
szolgál az igazgatóság. 3897

Alig használt

balkaros Singer szútergép olcsón
eladó. Tökölly-tér 3. üzlet. 3896

Egy jó karban levő

Planinó eladó. Cim a kiadóhiva-
talanban. 3912

Határ-utca (belváros) 2331

6. sz. házban egy csinos takaré-
tűzhely és egy jég szekrény eladó.

Ritka alkalom

alig használt valódi Heim-féle
Neidinger kályha, mely nagyobb
lakást is fűthet legalább 50% tü-
zelőanyag megtakarításával, elköl-
tözés miatt sürgősen eladó. Ugyan-
ott mindennemű butorok, zongorák
és egyéb árúk saját száraz raktár-
helyiségben beraktározatnak.
Kiváratra előlegek is nyújtatnak
vagy csekély díjazás mellett el-
adatnak. Díszes üzleti állványok
is kaphatók Rubinstein Móránál,
butorszállító Minorita-palota. 3918

Hatvan darab

Aradi központi takarékpénztári
részvény, névértéken jóval alul,
eladó. Cim a kiadóhivatalban. 3877

ÜZLETEK.

Nagyméltóságú

gróf Hunyady Károlynénak, a For-
ray-utcában ujonnan épített házá-
ban f. é. november 1-től két üzlet-
helyiség kiadó Felvilágosításul
szolgál Bódy Bódog házgondnok.
3779

Szatóc. üzlet

25 év óta forgalmas helyen, ked-
vező feltételekkel, elköltözés miatt
eladó. Tökölly-tér 3. 3896

Egy jóforgalmu

szatóc.üzlet más vállalat miatt
eladó. Bővebbet Angyal-utca 21.
szám. 3426

Trafik üzlet

papírkereskedéssel egybekötve el-
adó, vagy társulna magányos ur-
ral, vagy urinóval, ki szabad ide-
jét az üzletben töltené. Legalább
kétezer korona a társulathoz, a
megvételhez négyezer korona szük-
ségetel. Levelek a kiadóba "Jó
üzlet" címen. 3933

Kiadó nagy üzlethelyiség

Tökölly-tér Tabakovits házban lévő
nagy saroküzlethelyiség, az utcára
hat tágas nyílással, pincehelyi-
séggel együtt azonnal kiadó. Bő-
vebbet ugyanott. 3506

Csermén

a főtéren, a placz gócpontján, egy
üzlethelyiség pékség és mézár-
széknek alkalmas, lakással együtt
1911. október 1-től kiadó. Bőveb-
bet Merár Áronnál Csermén. 3910

Keresztény,

gyermektelen házaspár óvadék-
képes vendéglőt keres elszámolásra.
Pálffy János Pankota. 3874

Atadó

egy 50 év óta fennálló jól jöve-
delmező korlátlan italmérés és
trafik, üzlet, visszavonulás miatt.
Átvételhez 10.000 korona szükse-
ges. Cim megtudható a kiadóban.
3783

INGATLAN.

Eladó ház. 3865

Az Ilona-utca 32. sz. ház, melyben
van 4 szoba, 2 konyha, mellék-
helyiségek; befásított udvar és
szőlőskert, szabadkézből eladó. Bő-
vebbet Pankotán, Lopos Pálnénál.

Arad, Demeter-utca 32 a.

számu ház eladó. Értekezhetni a
tulajdonos Fiola Hugónál Batto-
nyán. 3450

Urasági szőlő eladó

Szeged város közelében, mely
évente 40,000 koronát jövedelmez.
Bővebbet megbízottam. Postafiók
16. szám Csanádpalota. 3859

Magánház

Aulich Lajos-utca 13. számu, mely
áll 4 szoba, zárt üveg folyosó és
mellék helyiségekből, Szabadság-
tértől 5 percrenyire, eladó. Értekez-
hetni ugyanott a tulajdonossal d. u.
3-6 között. 3718

Háztelek eladók

ujjonnan nyitott Mária-utcában 4
telek, a Kalász-utcában 5 telek áll.
vasut fűtőháza mellett eladók. Soltz
Gyula Zsidótemető-utca 5. 3104

Verbőczy-utcában.

Gazdasági egyesület mellett egyház-
telek eladó. Értekezhetni Boros
Beni-tér 25. 3761

Eladó

kiszentmiklósi főuton egy két bel-
telkes sarok-ház. Bővebbet Kis-
szentmiklós 78. szám. 3775

Eladó ház.

Kurticsi-ut 21-22. sz. ház eladó,
mely áll 2 lakás, üzlethelyiség, pince,
nagy szőlő, gyümölcsös és konyha-
kertből. Értekezhetni, Török Gábor-
utca 17. sz. 3900

Kerékpáros Gyorsfutár Vállalat ::

Telefon 848.

Iroda: Deák Ferenc-utca 30. szám.
(Fábián-utcai oldalon.) 3443

Biztosítom, hogy nem bánja meg

ha finom 14 karátos
arany ékszer, zseb
és modern hárfa ütő
inga-órát akar venni,
vagy javíttatni,

ha felkeresi

ZINNER

VILMOS 3102

műorás és ékszerész üzletét

Forray-u. Szabadság-
téri sarok-épületben.

Ezen rovatban minden más egy-
mári beiktatásnak ára 4 fillér,
vastagabb betűkkel 8 fillér.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóhivatal: József 16h-ut 22.
Kiadóhivatali telefon: 181. sz.
Szerkesztőség: 357. sz.

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, vidékről az apró hirdetések posta utalványon küldendők — a szelvényen a szöveg elől — vagy levélbélyegekben. Tudakozódással a hirdetés száma mindenkor közzététel. Levélbeli megkereséseknél, (a jellegű leveleket kivéve) felvilágosítással szolgál a kiadóhivatal, ez esetben, válaszbélyeg csatolandó. Az apróhirdetések díja a szavak száma szerint számított. Minden szó 4 fillér, vastagabb betűkkel 8 fillér. A legkisebb hirdetés 60 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szavak a kéziratban máshuzással jelölendők. Az apró hirdetések 4-óra fizetendők. A hirdetés a kiadóhivatal kivanatra díjazással megismerkedik. **HIRDETÉSEK ESTE FÉL 6 ÓRAIG VÉTELEK FEL.**

KÜLÖNFÉLE.

1-2 iskolás

gyermek az összes iskolák között közelében felvétetik. Bővebbet íj. Klein Mór könyvkereskedésében és a kiadóhivatalban. 3599

Fehérnemű varrást

és javítást elvállal a legjutányosabb árban. Kleinné, Magyar-utca 20/a. 3588

Herkules 3881

Motor tűzifa fafűrészelési vállalat Arad, Kossuth-utca 64. Telefon 658. Elvállal legmodernebb gépeivel tűzifának hazaknál való fűrészelését, hasítását és behordását legolcsóbb árak mellett. Sürgős esetekben módunkban áll 1 waggon fát 2 óra alatt teljesen bevégezni.

Intelligens család

1-2 iskolás fiut kitünő ellátásban részesítene, gondos nevelés, magyar-német társalgás, fürdőszoba használat. Szt.-István-u. 1a. földszint 8. 3940

Intelligens iar. családnál

iskolás gyermekek teljes ellátásra felvétetnek Boczkó-utca 10. 3808

Szülők figyelmébe!

Uri gyermekek elsőrangú ellátásba részesülnek. Tágas, higienikus lakás a Lyceum közelében. Cim e lap kiadóhivatalában. 3920

Szülők figyelmébe!

„Deák Otthon“ Aradon, Aulich Lajos-utca 20. sz. A mai kornak minden tekintetben megfelelő internatus a legjobb tanerők vezetése alatt. Növendékek (benlakók és bejárók) csak korlátozott számban vétetnek fel. Az igen t. szülőket kérjük, hogy lehetőleg idejében biztosítsák fiaik helyét az intézetben. Igazgatóság: Aulich Lajos-utca 20. sz. 3078

Intelligens uri családnál

egy kis leányka teljes ellátásra elfogadtatik. Cim a kiadóban.

Ha iskolás gyermekét

uri családnál jól kívánja elhelyezni, úgy forduljon a Gyorsfutár vállalathoz, Deák Ferenc-utca 30. 3937

Özv. urinő

elvállal egy intelligens kisleánykát teljes ellátásra. Cim a kiadóhivatalban. 3830

Kerések

két iskolás gyermekem részére egy intelligens uri családnál elhelyezést. Ajánlatokat kérek, Gyorsfutár vállalatához. Deák Ferenc-utca 30., Fábrián-utca sarok. 3832

Tanulók

uri ellátást kaphatnak egy magános urinőnél. Közelebbet Deák Ferenc-utca 4. 3840

Iskolakönyvek

tartós bekötését szolid árak mellett vállalja az Aradi Nyomda Részvénytársaság könyvkötészete József főherceg-ut 82.

Előminőségű

jó, uri ebédkosztot ad a Kath. Háziasszonyok Aradi Egyesületének Cselédotthona, Gróf Karolyi Gyula-utca 4. sz. 3778

Épület és díszműbádogos

munkákat legjutányosabban készít úgy helyben, mint vidéken Diamant lenő Weitzer- és Kazinczy-utca sarkán (Polgári iskolával szemben.) 3681

Tettes baromfiak

megtisztulnak Vojtek és Weisz baromfi féreg porától. 3506

Elegáns

bérautók

turára, napra, órára Szabadságtér 17. sz. Telefon 816. 2728

Csillárok, Villamos felszerelések

legolcsóbban

Diamant-nál

Atzél Péter-utca 2. (a sarokhoz)

Szabadság-tér 3. sz. a. II. em., nagy, 6 ablakos utcai, egészen ujonnan előállított modern lakás kiadó. villany és gázvilágítás stb. 3919

MODERN

adás-vételi, lakásközvetítő és incasso iroda Aradon, Fábrián utca II. emelet.

Közvetíti úgy helyben, mint vidéken birtokok, házak, háztelkek, villák, szőlők, ipari és kereskedelmi üzletek, valamint ipari termékek, stb. adásvételét gyorsan és megbízhatóan.

Incasso elfogadja kereskedők, iparosok, egyházak, egyesületek, szövetkezetek, otthonok és asztaltársaságok számláik és nyugtáinak beszedését, valamint privát váltókat leszámítás végett.

Lakásokról, üzlethelyiségekről, burokozott szobákról, csekély díjazásért 8 hónapig érvényes pontos nyilvántartás vezetetik, mely által nagy a lakás kiadóknak, mint a lakáskeresőknak eddigi gondjaik megszűnnek, ha lakások iránt a fenti irodában tudakozódnak.

Az iroda mindenféle adás-vételi megbízást gyorsan eszközöl.

Ügynökök, ügyes és szolid üzletszerűk úgy helyben, mint vidéken jutalék mellett felvétetnek. 3880

A gyermekek számát

2 vagy 3-ra korlátozni okos és sok pénzt takarít meg. A biztos utmutatást ehhez — melyre vonatkozólag sok ezer hálalirat érkezett be, 90 fillér magyar bélyeg ellenében díszkréten küldi: Frau A. Kaupa Berlin S. W. 266 Lindenstrasse 51. 1224.

Ügyes helyi ügynökök

könnyen eladható irodabehatározási cikkek terjesztésére felvétetik. Intelligens és elsőrangú irodákban jól bevezetett urak küldjék ajánlatukat „MODERN“ jellegére

Engel Jenő hirdetői irodájába Temesvár, (Belváros.) 3905

Gartner Samu

kerékpár- és varrógép raktára Weitzer János-utca 2. szám.

Telefon 751.

Új kerékpárok a legjutányosabb árakon. — Raktáron tartok 50 darab használt kerékpárt 50 koronától feljebb. — Telefon 751.

Kerékpár és varrógép szakasornó javító-műhely.

Értesítés.

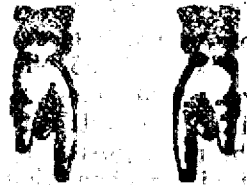
Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy Fábrián-utca 10. (Bonts-házban)

uri szabó-üzletet nyitottam.

Előkelő külföldi műtermekben szerzett tapasztalataim alapján módomban áll minden fazonú öltönyöket és felsőkabátokat legmodernebb szabással legizlésebben gyorsan és pontosan kiszolgálni! — Meghívásra szövetmintákkal készséggel házhoz is elmegyek. Főelvem: Szolid és figyelmes kiszolgálás. 3861

Szíves megbízásokat kérve, maradok teljes tisztelettel

Nagy Mihály, uri szabó.

Már megnyitott

a legolcsóbb

butor bevásárlási csarnok.

Házassulandók és butorvásárló közönség szíves figyelmét bátor-kodom felhívni az

Asztalos Sándor-u. I. sz.

alatt megnyitott

kész butorüzletemre,

hol is Aradon legjutányosabb árak mellett árusítok minden kivitelű, legmodernebb háló, ebédlő, uri szoba, szalon, előszoba és konyha berendezéseket. — Saját érdeke tehát mindenkinek dns. választékos raktárkészletem mielőbbi megtekintése.

Szíves pártfogást kér 3197

kiváló tisztelettel

HIRSCH MIHÁLY,

műbutor asztalos. Gyár: Lázár Vilmos-utca.

Szülők és gyámok szíves figyelmébe ajánlom iskola beiratási idején alkalmából dns. választékos fiu- és gyermekruha nagyraktáramat

Braun M.

ARAD, József főherceg-ut 3. Arad-csanádi Takarékpénztár-palota, a Kossuth-szoborral szemben.)

Olcsó árak és szolid kiszolgálás.

uri szabóság, férfi és fiu ruhaárház

3902

Ujjonnan átalakított fűszer üzlet.

Van szerencsém a t. vevő közönség szives tudomására hozni, hogy

fűszer és csemegeüzletemet

ujjonnan átalakítottam. Üzletemben fűszer, csemege és legjobb minőségű rum, tea, cognac és ásványvizek kaphatók. Gyors és pontos kiszolgálással jövőben is azon leszek, hogy a legfrisebb áruval vevőimnek szolgálhassak.

Kézpénzfizetésnél 2% pénztári jutalékot adok. A közönség további szives pártfogását kéri kitűnő tisztelettel

3909

Paplitzky Antal,

fűszer és csemege kereskedő Arad, Tökölly-tér. Telefon 854.

17189—1911. kh. sz.

Pályázati hirdetmény.

M. kir. földművelésügyi miniszter 72788/XI. 8. 1911. számú körrendelete alapján közhírré tétetik, hogy a gödöllői állami méhészeti gazdaságban a folyó évi október hó 15-én megkezdődő két éves méhészmunkás tanfolyamra pályázat hirdettetik. Felvételnél oly egyének, kik 16-ik életévüket betöltötték, de 35-ik életévüket még túl nem haladták.

A felvételt kérő és egy koronás bélyeggel ellátott folyamodványokat a m. kir. földművelésügyi miniszterhez (Budapest, V. Országház-tér 11. szám.) folyó évi szeptember hó végéig a következő okmányokkal felszerelve kell benyújtani:

1. Keresztlevél (születési bizonyítvány,

2. az elemi népiskola négy osztályának elvégzéséről szóló bizonyítvány,

3. hiteles bizonyítvány arról, hogy folyamodó valamely mező-, szőlő- vagy erdőgazdaságban mint segédmunkás, vagy mint egyéb alkalmazott legalább egy évet gyakorlatilag töltött és használhatóságának és megbízhatóságának tanujelét adta: a földmives- vagy kertmunkás-iskolát végzetek előnyben részesülnek.

4. azoknak, kik szülői gondozás alatt állanak, kifogástalan magaviseletükről tanuskodó községi bizonyítványt, azoknak pedig kik szülői vagy gyámi gondozás alatt állanak, az említett községi bizonyítványon kívül még szüleik, esetleg gyámjuk oly beleegyező nyilatkozatát is kell mellékelniök, mely az illetőnek a tanfolyamra való belépését megengedi,

5. csatolandó továbbá az ép, egészséges és munkára edzett testalkatot igazoló orvosi bizonyítvány, a himlőoitási bizonyítvánnyal együtt,

6. a hadköteles sorban levők részéről szükséges annak feltüntetése, hogy a katonai szolgálat teljesítésének ideje a gazdaságban töltendő két év tartamával nem esik össze.

A tanfolyamra felveendő egyének a gazdaságban szabad lakást és államköltségen teljes ellátást kapnak, betegség esetén ingyen orvosi segélyben és gyógyszerben is részesülnek. A szükséges könyveket, írószereket, a gyakorlati munkához megkívántató felszereléseket, szerszámokat és eszközöket használatra szintén a gazdaságban kapják.

Azon esetben, ha a felvett tanulók évközben saját akaratából távoznék a gazdaságból, az élvezett ellátás díját a szülő vagy gyám megtéríteni tartozik.

Minden növendék 60 korona ruhapénzben is részesül oly módon, hogy a szükséges ruházatról ezen összeg erejéig a gazdaság vezetője gondoskodik.

Arad, 1911. évi augusztus hó 17-én.

Sariot,
főkapitány.

16151—1911. kh.

Hirdetmény.

Több ízben tapasztaltott és panasz érkezett be aziránt hogy a katonai táviró-és távbeszélő vezetékek egyes helyeken erőszakosan megrongálva lettek.

Eanélfogva ezen vezetékek védelme tárgyában kiadott 68,002—V-a. 1911. számú Belügyminiszteri körrendelet értelmében figyelmeztetem a város lakosságát, hogy a vezetékek szándékos vagy gondatlan megrongálásától tartózkodják, mert ellenkező esetben a btkv. 439. 440. §§-a illetve a 1888. évi XXXI. t. cz. 12 §-a alapján büntető jogi megtorlás alá fognak vonatni.

Arad, 1911. évi aug. hó 16-án.

Sariot
főkapitány.

592—1911. g. szám.

Árlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a Mikelakai zsillip-órház építése iránt folyó évi szeptember hó 4-én délelőtt 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási ár: 2553 korona 05 fillér.

Bánatpénzül leteendő a kikiáltási ár 5%-a készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban a városi pénztárban.

Az árlejtésen résztvenni csak írásbeli ajánlatokkal lehet.

Az írásbeli ajánlatok lezártan nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlattevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnán az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1911. évi augusztus hó 14-én tartott üléséből:

A gazdasági szék.

8963—1911. kh. sz.

Hirdetmény.

Közhírré teszem, hogy a nagymélt. m. kir. földművelésügyi miniszter ur 40800—VII. B. 2. 1910. sz. rendeletével a következőket rendelte el:

Tudomásomra jutott, hogy az 1895. évi XLVI. t. cz. végrehajtása tárgyában kiadott 38286—96 sz.

Üzlet átvétel.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy Weitzer János- és Kazinczy-utcák sarkán a főpostával szemben lévő Sziszka Imre-féle

fűszer és csemege-üzletet

átvettem és azt az alább felsorolt friss árakkal dusan fölszerelve, saját vezetésem alatt tovább folytatom.

Raktáron tartok mindennemű **fűszer- és csemege árukat, bel- és külföldi borokat, pezsgókat, likőröket, rumokat, naponta frissen szedett gyümölcsöket** stb. stb.

Éveken át egy elsőrendű fűszer- és csemege-üzletben voltam alkalmazva, ahol megszereztem magamnak mindazon képességeket, melyekkel a n. é. közönség legmesszebb menő igényeinek is minden tekintetben megfelelhettek.

Szives pártfogásért esedezve, ajánlom magam szolgálatara kész tisztelettel

3925

Sirian Vazul.

általános rendelet 2 § 3. c pontja alá tartozó szárított és konzervált tészták, különösen a tarhonya, a csótészta (makkaróni) és az u. n. levestészta készítésénél egyes gyárak a tojás színét pótló festéket használnak. Ilyen festékül szolgálnak a sáfrány, valamint a sáfrány hamisítására használt anyagok a szeklicze (pótsáfrány, sajflor, Gartanus) Galendula virág, curcuma, gyöktörzs. szantáljia, fernambukfa, granátalma-virág, bazsarózsa virág, feminel, tengeri-bibeszál, paprika termés, scalymus virág más vad sáfrányfajok bibéi és porzói, sáfrány-szurogátnak nevezett dinitracresol stb. Leggyakoribb azonban mint azt az előm kerü 6 kihágási ügyek bizonyítják, a kátránnyal való festést. Mintán pedig az említett tésztaneműek sárgára festve azt a látszatot keltik, mintha tojással készülték volna, ilykép eredetük, összetételük vagy minőségük, illetve tápláló értékük tekintetében való megtévesztésére alkalmasak, az idézett törvencikk végrehajtása tárgyában kiadott 38286/96 sz. rendelet 5 § 1/b pontja értelmében az ily kikészítés meg nem engedhető, s ha mégis megtörténik, az ily módon kikészített cikkek hamisítottaknak tekintendők. Következőleg a szóban forgó tészta féleknek sárgára festése s az ily módon festett tészták forgalomba hozatala tilos. Miután pedig értesülésem szerint a jelzett tésztaneműek közül a csótészta és a levestészta illetően hamisítása a külföldön is gyakori s a felsorolt tészta neműek behozatala emelkedő irányt mutat, az ellenőrzésnél különös gond fordítandó arra, hogy a külföldről behozott tésztafélék is, — melyekre az 1895. évi XLVI. t. c. határozománya ennek 11 §-a értelmében teljes mértékben érvényesek, — szintén szigorú ellenőrzés alá helyeztessenek. Budapest, 1911. április 9. Serényi s. k.

Arad, 1911. augusztus 16.

Sariot s. k.
főkapitány.

Aradi Nyomda

Részvénytársaság

készít 100 darab

névjegyet

elefántcsontpapíron

= nyomva =

2 koronáért.

Vidékre 2 korona 40 f.

beküldése esetén bér-

= mentve szállít. =

Magyar királyi államvasutak.

Nyári menetrend.

Érvényes 1911. május hó 1-től.

Arad-Budapest.							
Állomások	Sav.		Gy.		Tvsz.		Sav.
	I-III.	I-II.	I-II.	I-III.	I-III.	I-III.	
Arad ... ind.	5-09	6-03	8-20	11-37	6-16	4-51	9-01
Sofronya ...	5-25	6-19	8-36	11-53	6-32	5-08	9-17
Kürtös ...	5-41	6-35	8-52	12-09	6-48	5-25	9-33
Lökösháza ...	5-57	6-51	9-08	12-25	7-04	5-41	9-49
Bánhid majr ...	6-13	7-07	9-24	12-41	7-20	5-57	10-05
Országut ...	6-29	7-23	9-40	12-57	7-36	6-13	10-21
Kétegyháza ...	6-45	7-39	9-56	13-13	7-52	6-29	10-37
Ujkigyós ...	7-01	7-55	10-12	13-29	8-08	6-45	10-53
Békés-Csaba ...	7-17	8-11	10-28	13-45	8-24	7-01	11-09
Békés-Földvár ...	7-33	8-27	10-44	14-01	8-40	7-17	11-25
Mezőberény ...	7-49	8-43	11-00	14-17	8-56	7-33	11-41
Gyoma ...	8-05	8-59	11-16	14-33	9-12	7-49	11-57
Mezőstúr ...	8-21	9-15	11-32	14-49	9-28	8-05	12-13
Pusztá-Pó ...	8-37	9-31	11-48	15-05	9-44	8-21	12-29
Pusztá-Tenyé ...	8-53	9-47	12-04	15-21	10-00	8-37	12-45
Szajel ...	9-09	10-03	12-20	15-37	10-16	8-53	13-01
Szelesek ...	9-25	10-19	12-36	15-53	10-32	9-09	13-17
Ujszász ...	9-41	10-35	12-52	16-09	10-48	9-25	13-33
Tápiógyörgye ...	9-57	10-51	13-08	16-25	11-04	9-41	13-49
Tápiószele ...	10-13	11-07	13-24	16-41	11-20	9-57	14-05
Nagykátá ...	10-29	11-23	13-40	16-57	11-36	10-13	14-21
Tápiószecső ...	10-45	11-39	13-56	17-13	11-52	10-29	14-37
Tápiósnál-Tápiósnál ...	11-01	11-55	14-12	17-29	12-08	10-45	14-53
Mende ...	11-17	12-11	14-28	17-45	12-24	11-01	15-09
Gyömrő ...	11-33	12-27	14-44	18-01	12-40	11-17	15-25
Maglód ...	11-49	12-43	15-00	18-17	12-56	11-33	15-41
Rákóc ...	12-05	12-59	15-16	18-33	13-12	11-49	15-57
Kőbánya fel. p. u. ...	12-21	13-15	15-32	18-49	13-28	12-05	16-13
Budapest k. p. u. ...	12-30	13-24	15-41	19-00	13-37	12-14	16-22

Budapest-Arad.							
Állomások	Sav.		Gy.		Tvsz.		Sav.
	I-III.	I-II.	I-II.	I-III.	I-III.	I-III.	
Budapest k.p.u. ...	11-00	7-05	9-00	12-20	7-05	5-00	9-00
Kőbánya fel. p. u. ...	11-15	7-20	9-15	12-35	7-20	5-15	9-15
Rákóc ...	11-30	7-35	9-30	12-50	7-35	5-30	9-30
Maglód ...	11-45	7-50	9-45	13-05	7-50	5-45	9-45
Gyömrő ...	12-00	8-05	10-00	13-20	8-05	6-00	10-00
Mende ...	12-15	8-20	10-15	13-35	8-20	6-15	10-15
Tápiósnál-Tápiósnál ...	12-30	8-35	10-30	13-50	8-35	6-30	10-30
Tápiószecső ...	12-45	8-50	10-45	14-05	8-50	6-45	10-45
Nagykátá ...	1-00	9-05	10-55	14-20	9-05	7-00	11-00
Tápiószele ...	1-15	9-20	11-10	14-35	9-20	7-15	11-15
Tápiógyörgye ...	1-30	9-35	11-25	14-50	9-35	7-30	11-30
Ujszász ...	1-45	9-50	11-40	15-05	9-50	7-45	11-45
Szelesek ...	2-00	10-05	11-55	15-20	10-05	8-00	12-00
Szajel ...	2-15	10-20	12-10	15-35	10-20	8-15	12-15
Pusztá-Tenyé ...	2-30	10-35	12-25	15-50	10-35	8-30	12-30
Pusztá-Pó ...	2-45	10-50	12-40	16-05	10-50	8-45	12-45
Mezőstúr ...	3-00	11-05	12-55	16-20	11-05	9-00	13-00
Gyoma ...	3-15	11-20	13-10	16-35	11-20	9-15	13-15
Mezőberény ...	3-30	11-35	13-25	16-50	11-35	9-30	13-30
Békés-Földvár ...	3-45	11-50	13-40	17-05	11-50	9-45	13-45
Békés-Csaba ...	4-00	12-05	13-55	17-20	12-05	10-00	14-00
Ujkigyós ...	4-15	12-20	14-10	17-35	12-20	10-15	14-15
Kétegyháza ...	4-30	12-35	14-25	17-50	12-35	10-30	14-30
Országut ...	4-45	12-50	14-40	18-05	12-50	10-45	14-45
Bánhid majr ...	5-00	13-05	14-55	18-20	1-00	11-00	15-00
Lökösháza ...	5-15	13-20	15-10	18-35	1-15	11-15	15-15
Kürtös ...	5-30	13-35	15-25	18-50	1-30	11-30	15-30
Sofronya ...	5-45	13-50	15-40	19-05	1-45	11-45	15-45
Arad ...	6-00	14-05	15-55	19-20	2-00	12-00	16-00

Arad-Tévis.						
Állomások	Sav.		Gy.		Tvsz.	
	I-III.	I-II.	I-II.	I-III.	I-III.	I-III.
Arad ... ind.	12-32	2-14	4-04	7-08	6-32	11-16
Óthalom ...	2-26	4-15	6-04	9-08	6-43	11-27
Maroscsicsér ...	2-37	4-24	6-12	9-16	6-52	11-35
Győrök Mentes ...	2-49	4-37	6-20	9-24	7-05	11-43
Ópálos megálló ...	2-55	4-43	6-26	9-30	7-11	11-49
Ópálos ...	3-02	4-48	6-33	9-37	7-18	11-56
Radnabarcza ...	3-07	4-53	6-38	9-42	7-23	12-01
M.-Radna (6) ...	1-06	5-15	5-01	7-45	7-29	12-28
Milova-Odv. (1) ...	1-06	3-25	5-11	7-53	7-34	12-38
Konop ...	3-38	5-26	7-14	10-18	7-56	13-02
Marosborsa ...	4-06	6-06	8-17	11-23	8-24	13-30
Soborsin ...	2-01	4-48	7-01	9-53	8-55	12-35
Zám ...	2-19	7-28	9-14	12-20	9-20	13-07
Maresillye ...	2-41	8-13	9-58	13-09	9-59	14-01
Déva ...	8-07	10-17	10-39	5-09	10-39	5-09
Piski (6) ...	8-18	10-28	10-52	5-21	10-52	5-21
Szajel (1) ...	8-25	10-35	11-07	5-30	11-07	5-30
Alvincs (6) ...	4-15	10-25	11-28	12-20	7-25	12-20
Győrök Mentes (1) ...	4-23	10-33	11-37	12-28	7-33	12-28
Győrök Mentes (6) ...	4-34	10-44	11-47	12-39	7-44	12-39
Tévis (6) ...	4-57	11-07	12-10	1-12	8-21	12-51

Tévis-Arad.						
Állomások	Sav.		Gy.		Vv.	
	I-III.	I-II.	I-II.	I-III.	I-III.	I-III.
Tévis ... ind.	8-16	9-51	10-57	2-05	8-51	9-51
Győrök Mentes (6) ...	8-28	10-03	11-09	2-17	9-03	10-03
Alvincs (6) ...	8-40	10-15	11-21	2-29	9-15	10-15
Szászváros (1) ...	8-50	10-25	11-31	2-39	9-25	10-25
Piski (6) ...	4-23	5-58	12-35	4-06	11-31	12-31
Déva (1) ...	4-55	6-15	12-55	4-21	11-59	12-59
Maresillye (1) ...	5-26	7-11	13-05	5-15	12-28	13-28
Zám ...	6-08	7-44	13-21	5-50	1-05	13-05
Soborsin ...	4-15	6-28	8-17	8-23	1-39	1-39
Marosborsa ...	5-38	8-58	9-57	7-02	2-28	2-28
Konop ...	5-38	9-15	7-18	2-38	2-38	2-38
Milova-Odv. ...	5-38	9-25	7-27	2-53	2-53	2-53
M.-Radna (6) ...	5-53	9-37	7-34	3-08	3-08	3-08
Radnabarcza (1) ...	6-05	9-44	7-43	3-16	3-16	3-16
Ópálos ...	6-14	9-52	7-55	3-25	3-25	3-25
Ópálos megálló ...	6-28	10-00	8-02	3-34	3-34	3-34
Győrök Mentes ...	6-38	10-14	8-18	3-51	3-51	3-51
Maroscsicsér ...	6-53	10-25	8-29	4-02	4-02	4-02
Othalom ...	7-08	10-38	8-44	4-13	4-13	4-13
Arad ...	6-7	10-50	8-58	4-23	4-23	4-23

Arad-Temesvár-Józsefváros.				
Állomások	Sav.		Vv.	
	I-III.	I-II.	I-II.	I-III.
Arad ... ind.	6-15	12-37	4-33	7-15
Újarad ...	6-26	12-49	4-45	7-27
Németság ...	6-42	1-05	5-03	7-43
Vinga ...	6-55	1-18	5-19	7-56
Orczilfalva ...	7-06	1-29	5-30	8-07
Merczilfalva ...	7-16	1-40	5-40	8-17
Szentandrás ...	7-27	1-53	5-52	8-28
Temesvár-Jv. ...	7-44	2-10	6-09	8-45

Temesvár-Józsefváros-Arad.				
Állomások	Sav.		Vv.	
	I-III.	I-II.	I-II.	I-III.
Temesvár-Jv. ... ind.	6-00	8-50	2-24	9-28
Szentandrás ...	6-20	9-08	2-42	9-46
Merczilfalva ...	6-36	9-22	2-56	10-00
Orczilfalva ...	6-44	9-32	3-06	10-10
Vinga ...	6-56	9-43	3-17	10-21
Németság ...	7-11	9-57	3-30	10-34
Újarad ...	7-28	10-13	3-47	10-51
Arad ...	7-48	11-22	3-56	11-01

(Utánnyomás nem díjaztattik.)

Nyílttér.

1888. óta fényesen bevált

BERGER-FÉLE GYÓGY-KÁTRÁNY-SZAPPAN

G. Hell & Co. gyártmánya.

Kiváló bőrcsodák ajánlatára Európa legtöbb államában népszerű eredménnyel alkalmazzák

mindenemű bőrküritések

krónikus és pikkelysömör és bőrdi kiütések, továbbá egyes gyúrtások, hámlás, fej- és szakállpikkelyek ellen. Berger-féle szappanok 40 százalékos fakátrányt foglal magában és 10-15 ceter a kereskedelemben forgó egyéb kátrány-szappanoktól. Makacs bőrbajoknál alkalmazzák a nagy hatáson.

Berger-féle kátrány-kénszappant

Is. Szébb kátrány-szappan egyenlő, a bőr tisztítását ellen. A gyermekek bőr- és fejből való kiütés ellen, valamint minden napi használatra mint fellámulhatatlan mosó- és fűrés-szappan szolgál a

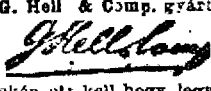
Berger-féle glicerin-pipereszappan

mellyben 35 százalékos glicerin foglaltatik és amely fiatalok van. Kiváló bőrpótló szerként használják továbbá kifűrés ellen.

Berger-féle borax-szappant

Az pedig párszénsek, napégés, szepők, fűrés és más bőrbajok ellen.

Az árakbanként minden fajtából 70 fillér, használati használati együtt. Kérjen a vásárlásnál nyomtatottan Berger-féle kátrány-szappanokat és borax-szappanokat. G. Hell & Comp. gyártmánya és vigyázzon az ill. ábrázolt védjegyre és a melléte levő cégjelzésre, mely minden címkén ott kell hogy legyen.

Kitüntetés Bécsben 1883-ban díszokmányával és a párisi 1889-évi világiállításán arany éremmel.

A Berger-féle védjegyről minden más győzelem és híres híres szappanokhoz hozzájuk mellékelte használati utasításokot felrakva a kátrány-szappanok minden gyógyszerárban és szaküzletben.

Nagyban: G. Hell & Comp., Wien I., Fildorstr. 8. Magyarországi főraktár: Török József gyógyszerár, Budapest, Király-u. 12. Thalimayér és Heitz Zsigmond, Kuchmeister Fr. utóda, Hatvan, utca a Molnár és Mosar drogusok, IV., Koronakeresztes utca 9. szám. Detsényi Frigyes gyógyszerár, Munkács, Kő-utca 2. Kicsinyben Magyarországon minden városban és vidéken.

Arad: G. Földes Kelemen, Hajós Árpád és Rozsnyay Mátyás gyógyszerészek uraknál, **Vojtek és Weisz** drogueriájában, **Hegedűs Gyula** üzletében **Andrássy-tér 15.** és kapható az összes hazai gyógyszerárakban. 1427

A nyaraló és fürdőző közönség figyelmébe!

Kövekező

ujdonságok

érkeztek

KERPEL IZSÓ

100,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába:

Dr. Bauer Gábor: Egy színész nő kálváriája. Kétó: Legjobb pikáns viccek; Boothby Guy: A kalandorok kizálya, Lagerlöf Zselma: Szt Veronika zsebkezdője, Biró L.: A császár és más férfiak, Ritoók Emma: Négyen a tűz körül. Dr. Bucsányi: Természetes élet és gyógymód, Wilde Oszkár: Mesék, történetek és költemények prózában. Ebers György: Egy polgármesternő, Heltai Jenő: Scherzö, Bernstein: Utánam, Biró Lajos: Vizözön, Szomaházy: A krakélek alkonya, Magyar kabaret-gyűjtemény, Salgári E: Aranymezők királynője, Az alaszka aranyásók, Bródy Sándor: Lyra, Hafner Imre: A bányafelügyelő, Csáth Géza: Délutáni álmom, Andoux Marguerite: Marie Claire, Edmund Edel: A veszélyes öreg, Lóczy L.: L.: A mennyei birodalom története, Chun Károly: Mély tengerek világa, Laurdis B: Éjjeli nap.

Németben: Heimbürg W.: Familie Lorenz, Halbe Max: Der Ring des Lebans, Schweriner Oskár! Der geraubte Bild, Gersdorff A.: Das Bild zu Sais, Ompteda G.: Maria du Caza, Hollaender F.: Das letzte Glück, Salten Félix: Olga Frohgemuth, Diers M.: Die Geschichte einer wandernden Liebe, Georg Ernst: Familienglück! Jansen Börge: Fatme, Sudermann H.: Die Indische Lilie, Höcker P. O.: Lebende Bilder, Lie Bernt: Im Kampf gegen die Übermacht, Rosner K.: Sehnsucht, Herzog Rudolf: Nur eine Schauspielerin, Köcsöndij: havonként 1 korona 40 fillér vagy kötetenként fizetve 10 fillér.

Vidéki bárők is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsöntárba

is megkapó szép

ujdonságok érkeztek.

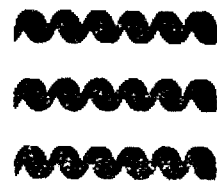
Zenemű-kölcsöntári díj havi 2 kor. vagy hánetenként 20 fill.

Legujabbak: Hetényi: Pásztor dal, A sajtóhiba, A szultán zsebkezdője, A zenélő óra, Hetényi Albert: Toncsi, Garni, Salgó: Az ajtó, Grósz A.: Uri primás, Kerker: Goldfisch-Duett, Valahol a nagyalföldön, Howard: Tavasz dal, Hirsch L.: Csak négerül, Krier: Éjjeli keringő, Strausz: Bátor katona, Kurucz: Nem tudok én neked csak virágot szedni... Szirmai: Olyan mint te... Grósz: Lízse nóta... Morena: Risi Bisi, Tanzwalzer-Heft, Borel - Clerk: La Matschische, Linke: Im Walzerrausch, Blankenburg Abschied der Gladiatoren, Weiner István: Jó holdvilág, te segíts nekem, Nádor Mihály: Az öngyilkos.

Egyes könyvek és egész könyvtárak vétele; könyvtárak kiegészítése és berendezése

KERPEL IZSÓ,

könyv-, kőnyomó és papírbekerakodás Aradon.

B

O

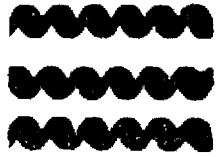
U

R

B

O

N

szines vagy vízi nyomás nélkül, teljesen maradvány és hammentes, ami által teljesen ártalmatlan.

Gyári raktár nagyban és kicsinybeni eladásra

HUSSERL M.

Szivarkahüvely

Verne szivarka-papír.

Gyönyörű ajándékot

küldünk Önnek postafordultával ingyen és bérmentve, ha aranyezéknél széküldöse czéjéből nekünk

100 darab címet (csak vidéki)

magán és állambiztosítók, tanács, főpapok, orvosok, és széküldösi hivatalnokok, gyárosok és gyári hivatalnokok, jobban szituált maszők, kereskedők, iparosok s.b. címet lakohelyéről és annak környékéről, tisztán és olvashatóan egy iv papírra leírva beküldi.

Vertrieb patentiert Neuheifen.

LEOP. WEISZ, Wien, II/2. Hofenedergasse 1.

EGÉSZSÉGES

marad a gyomor,

ha legfőképpen az emésztés állandó, folytonos szabályosságára vigyáznak és el tudjuk kerülni a kellemetlen székrekedést. Van erre mód. Bevált és a leggondosabbai f. válogatott és leghatásosabb gyógyfűvekből készített, étvágygerjesztő, emésztésrögzítő és könnyű székletet okozó házi készítmény, amely a rendellenesség következményeit, a táplálkozás hibáit, a hűlés és veszedelmes székrekedés és kísérő körülményeit, így például gyomorégést, felhűvődést, túlságos sarkepződést és a fájalmas göröcsöket nemcsak csillapítja, hanem eltávolítja. Ez Ross doktor gyomor halzama. Fragner B. gyógyszerárától, Prágában.

FIGYELMEZTETÉS! A csomag minden részén lát ható a törvényes védjegy.

Főraktár:

FRAGNER B. os. és kir. udvari szállító gyógyszerár, P R A G A. Kleinseite 203. Naponta postai szállítás. Neruda-utca sarkán.

Egész üveg 2 K., félüveg 1 K.

Póstán a pénz előleges beküldése ellenében küld egy kis üveget 1.50 K., 2.50 K. ellenében nagy üveget, 4 kor. 70 fill. ellenében két nagy üveget, 8 kor. ellenében négy nagy üveget, 25 korona ellenében 14 nagy üveget küldünk bármennyire az országban magyar monarchia minden államára.

Raktárak Magyarországon és Ausztriában minden gyógyszerárban.

ÉRTESÍTÉS.

Van szerencsém a n. é. közönséget, valamint igen tisztelt vevőimet értesíteni, hogy a

férfi-, fiu- és gyermek-ruha üzletemet
Arad, Asztalos Sándor-utca 10. szám

(Dr. Keppich-féle házba) helyeztem át.

Igen kérem a tisztelt vevőközönség további szíves támogatását. 3468

Teljes tisztelettel

Moskovitz Izidor.

Meghívó.

Az Aradi Hitelbank és Takarékpénztár

Részvénytársaság által

1911. évi augusztus hó 27-én, délelőtt 10 órakor

Aradon, saját üzlethelyiségében, Salacz-utca 6. szám tartandó

rendkívüli

közgyűlésre

a részvényesek ezennel tisztelettel meghívotnak.

Tárgy:

1. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére két részvényes kiküldése. 3901
2. Két felügyelő bizottsági tag választása.
3. Az intézeti alapszabályok 43 ik §-ának módosítása.
4. Indítványok.

A részvényesek, kik a közgyűlésen megjelenni és szavazati jogokat gyakorolni kívánják, kötelesek részvényeiket a közgyűlés előtt 24 órával az intézeti pénztárnál letétbe helyezni.

Kelt Aradon, 1911. évi augusztus hó 14-én.

Az igazgatóság.

ÉRTESÍTÉS.

Van szerencsém jóbarátaimat és a nagyközönséget tisztelettel értesíteni, hogy a

Szt. Pál-utca 10. szám alatt levő
Erdélyi kávéházat

megvettem és nem kimélve semmi anyagi áldozatot teljesen modernül átalakítottam. Főelvem lesz, hogy igen tisztelt vendégeimet elsőrendű italokkal, szolid és figyelmes kiszolgálásom mellett legjobban kielégítek.

Kitünő hideg Büffet. — Naponta elsőrendű Cigányzene.

Szíves pártfogást kér kitünő tisztelettel

3903

Balázs Antal kávész.

Régi jóhírnevű **technikai cikkek gyára**
ügyes képviselőt 3607

keres a helyi környékre. Kis technikai tudás kívánatos. Személyes ismeretség és jó gőzüzemi szakismeret okvetlenül szükséges. Igen magas jutalék, minden utánrendelés után is. Számos képviselő átlagban havi 500— M., sőt ennél több jutalékot is elér. Némi bevezetett vevőkör már van. Német nyelvű ajánlatok

M. B. 731. alatt Hasenstein és Vogler A.-G. Hamburg, intézendők.

10673—1911.

Hirdetmény.

Felhívotnak mindazok az adózók, kik a folyó évi harmadik adórészletet, valamint a régi, már esedékesé vált adó-, hadmentességi díj, vízzabályozási költség, ipartestületi díj, egyházi adó, munkásbetegsegélyező pénztári hozzájárulási díj és csatornázási költség tartozásokat mindezekig nem fizették be, hogy tartozásaikat most már annál bizonyosabban fizessék be, mert különben tartozásaikat a végrehajtási díjak felszámításával fogják tőlük behajtani.

Aradon, 1911. év aug. hó 15-én.

Városi adóhivatal.

10662|1911. sz.

Hirdetmény.

Közhirre tesszük, hogy az 1911. évre elkészített föld és házbéradó után eső általános jövedelmi pótdó kivetési lajstrom f. évi augusztus hó 21-től a város adóhivatalánál 8 napi közszemlére van kitéve.

Erről az adóköteleseket azzal ért-sítjük, hogy netáni felszólalásait és pedig:

a) azon adózók, kik az illető kivetési lajstromban tárgyalt adó-nemmel már a múlt évben voltak megróva, a lajstrom kitételének napját.

b) azon adózók, kik a kivetési lajstromban megállapított adóval a kivetés évében első ízben rovatnak meg, adótartozásukat az adókönyvecskébe történt bejegyzését követő 15 nap alatt a városi adóhivatalnál előterjeszhetik.

Arad, 1911. augusztus 16.

A városi adóhivatal.

Leégett
cséplőgépeket

minden nagyságban, de kizárólag **vasrámásat** és **ujabb rendszerűt** veszek a **legmagasabb árban**; továbbá 3905

gőzlokomobilokat

6., 8., 0-lóerejűt 15 éven aluliakat. Ajánlatokat a gépek **pontos leírásával** és utolsó ár megjelölésével kér

Rádhik Ferencz,

Temesvár-Józsefváros.

Közvetítők díjaztatnak!

18804—1911.

Hirdetmény.

Közhirre tesszük, hogy Arad város összes korlátlan, korlátolt, italmérők és kismértékbeni elárú-sítási engedélyesek az italmérési illeték kivetése céljából a várható forgalmáról hozzávetőlegesen szerkesztett összeirási jegyzéket az állami italmérési jövedékről szóló 1899. évi XXV t. c. végrehajtására vonatkozó 11. §-ára való hivatkozással a fogyasztási adóhivatal helyiségében folyó évi augusztus hó 25-től kezdve 8 napi közszemlére kitétetik, s hogy ezen összeirási jegyzék ezen idő alatt nemcsak megtekinthető, de az abban kitüntetett forgalmi adatokra nézve részéről, vagy ha ipartársulatok vagy kereskedelmi testületek léteznek, ezek részéről is a városi tanácshoz benyújtható észrevételek tehetők.

Arad, 1911. évi augusztus hó 16.

A városi tanács.

Használt

Ólom

megvételeire kerestetik

3893/911. pm.

Pályázati hirdetmény.

Arad sz. kir. város törvényhatóságánál újonnan szervezett rendőrkapitányi állás töltendő be a főispán ur ömeltósága által gyakorlandó kinevezés útján.

Az állásra pályázhatnak azok, akik az 1883. I. t. c. 3. §-ában meghatározott képesítéssel, illetve legalább az államtudományi államvizsgával bírnak.

Ezen állás a VIII. fizetési osztályba sorozva évi 3600 korona kezdő törzs fizetéssel és 1040 korona lakbér illetménnyel lesz javadalmazva.

A kinevezendő köteles állását 1911. évi október hó 1-én elfoglalni.

Felhívom azokat, kik a megjelölt képesítéssel rendelkeznek és a rendőrkapitányi állást elnyerni óhajtják, hogy okmányaikkal felszerelt és méltóságos Urbán Iván főispán urhoz címzendő pályázati kérvényeiket hozzám 1911. évi szeptember hó 15-ig nyújtsák be.

Aradon, 1911. évi augusztus hó 14-én.

Varjassy.
polgármester.

A nagyközönség szives figyelmébe ajánlom jól felszerelt

épület- és műlakatos-

műhelyemet, hol összes a szakmába vágó munkákat leggyorsabban és legszakszerűbb kivitelben készítek. — Költségvetéssel készséggel azonnal szolgálók. — Szives pártfogást kér kitérő tisztelettel

LENKEY FERENCZ, műlakatos

Közép-utca 12. (Saját ház).

3643

Nemesfajú

görög és sárga

dinnyéit

ajánlja: 3678

Hámory gazdaság

Arad, Deák Ferenc-u. 3.

Költözők figyelmébe!

Vilamos világítási berendezéseket

csillárokkal

együtt kedvező áron és gyorsan

KOCH DÁNIELvilamos és telefonberendezési vállalkozó
Arad, Deák Ferencz-u. 42.**Üzlet- és műhely-áthelyezés!**Értesítem a nagyrészt
közönséget, hogy
vizvezeték, csatornázás és
bádogos műhelyemetZrínyi-utca 1. szám alól
**Lovarda-utca 1. sz.
alá helyeztem át.**További szives pártfo-
gást kérve maradok
Teljes tisztelettel:
Citrom Adolf,
vizvezeték és csatornázás
berendező.**Nagymennyiségű
maculatura
eladó.**

Virág Kálmán

építőmesterelvállalja magán- és bérházak,
valamint nyaralók stílusterü-
vezését, művezetését, felépi-
tését és leszámolását. Ugy-
szintén gazdasági épületek,
silos és mindennemű beton és
vasbeton munkák szakszerű
elkészítését iroda és gyár-
telep:3621 **ARAD,**
Erzsébet-körút 59. sz.
Telefon szám 65.**Sashegyi Sándor**engedélyezett magánkutató és felvi-
lágosító (magán-detektív) irodája

Arad, Szent Péter-tér 7. szám.

Irodám ügyköre: Megfigyelések és
nyomozások, szigorú diszkréciót kö-
vetelő családi és házassági ügyekben,
kereskedelmi és ipari hitelügyekben,
bűnügyek felderítésében és minden
ilyen természetű magánügyben, amely
teljes titoktartást követel. Meghi-
vásra egy helyben, valamint vi-
pékre elmegyünk. 3783**Egy ügyes**

kifutó fiu

nyomdánkban

felvétetik.Közeli iskolaidény alkal-
mából a tisztelt szülők szives figyel-
mébe ajánlom dusan felszerelt,
saját készítményű 3641**férfi, fiu és gyermek**

CIPŐ-

raktáramat,árakban szereshetők most be.
Kérem meggyőződni!
Megrendeléseket legpontosab-
ban és legizlésebben készí-
tek. — Kitérő tisztelettel**Weisz Márton**uri és női cipész
Deák Ferencz-utca 6. sz.

Alapított 1910-ben.

Langer Józsefhangszerkészítő mester és hegedű-
készítő műterem

Arad, Weitzer János utca 2. sz.

Kitérő tisztelettel:

Budapest, arany. Budapest,
szüsterem, okmány.Ajánlom nagyválasztéku
raktáramat saját készít-
ményű hangverseny-hege-
dükben. Régi hegedűk sikeres ja-
vítása által művészkörökben elis-
merést nyertem. Pádai és nápolyi
olasz hurok. — Kiváló minőségű
tartós német hurok.Régi hegedűk megvételnek és becse-
rétetnek. 380

Hordó

több 7—8 Hl. és

3 drb. 40—60

Hl., teljesen jó-

karban lévő,

eladó.

Pécskai-ut 17. sz.

3782

**Uj szobafestő és má-
zoló-műhely!**Értesítjük a n. é. közönséget,
hogy Arad, E. Választó-utca 56.
szám alatt 3881**szobafestő és mázoló-
műhelyt nyitottunk.**Elvállalunk minden e szak-
mába vágó munkákat legizlése-
sebb kivitelben, legjutányosabb
árakban. Költségvetéssel és min-
tákkal készséggel, díjmentesen
szolgálunk. Vidéki munkákat ár-
különbség nélkül fogadunk el.Polaskairtást díjtalanul végzünk.
Szives megbízásukat kérve, ma-
radunk kiváló tisztelettel**Molnár Testvérek.****ÉRTESÍTÉS!**Igen tisztelt vevőimet és a n. é.
közönséget értesítem, hogy**cukorka és gyü-
mölcs üzletemet**Deák Ferencz-utca 4.
3841 szám alá**helyeztem át.**További szives pártfogást kér
kiváló tisztelettel:**MESSER ILLÉS.****Uj uri szabó-üzlet megnyitás!**

Gianotti Nándor

Arad, Deák Ferencz-utca 8.

A legmodernebb igényeknek megfelelő **uriszabó-üzletet**
nyitottam, hol mindennemű izléses és olcsó ruhák a legrövidebb idő
alatt készíttetnek, u. m.: szalon, sport, katonai és diszmagyar ruhák.
Szakképzettségem folytán azon kellemes helyzetben vagyok, hogy a
legkényesebb igényeknek megfelelek. Ezen előnyös kiszolgálásra való
tekintettel kérem a n. é. közönség szives pártfogását, kiváló tisztelettel
Gianotti Nándor, polgári és egyen-
ruha szabó. 3675

Hol vásároljunk női és férfi divatáru cikkeket?

Csakis **Németh István Arad, Andrássy-tér 20. sz.**

alatti (Fischer Eliz palota) áruházában, hol legjutányosabb árak mellett minden vevő szolid és figyelmes kiszolgálásban részesül — **Tegyünk próba vételt!!** 3655

Ne mulassza el!

mielőtt óra- és ékszer-

szükségletét beszerezné
felkeresni vételkény-
szer nélkül

Vogel László

műrás és ékszerész üzletét.

Veszek zálogcédulát,
tört aranyat vagy más
tárgyakra becserélem.

Arad, Weitzer János-u. 6.

Uj leányiskola-épület.

Legmodernebbül berendezett különlegességi gyárunk már 40 év óta a sajtógyártás terén a legelső helyen áll és szakkörökben a legjobb hírnek örvend. Kérje 315. számú különlegességi árjegyzéket

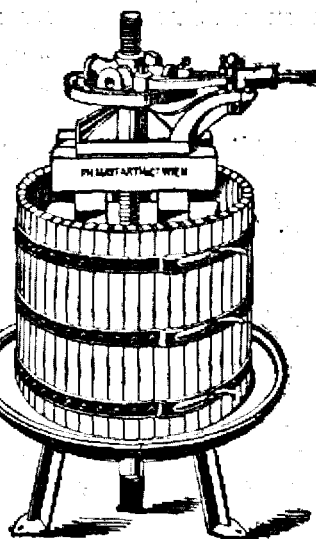
bor és gyümölcs sajtókról,

teljes mustkészítőkről, víznyomásos sajtókról, gyümölcs- és szőlőmalmok, szőlőmerzsolók, szemezőgépek stb.-ről

Több mint 680 érem és díj.

Ph. Mayfarth & Co.

WIEN II. Táborstrasse 71.
1500 hivatalnok és munkás. 87

Képviselek kerestetnek.

MUNK R. és TÁRSA

Csomagoló-hordó, Parkett és Faanyagára
KARÁNSEBES.

Ajánlja készítményeit:

Fagyapó és kitűnően bevált Ládika

szőlő és gyümölcs csomagolására.

Álványok, szőlő és gyümölcskezeléshez és eltartásához.

Gőzölt Bükkfaparketta legjobb kivitelben, kartelen kívül.

Különlegesség

Cserépszárítókeretek hornyolt és hód-farku cserép szárításához.

3635

Az összes hazai

1385

Zsák és Ponyva

gyárak készítményei nagyban és kicsinyben is a legnagyobb választékban kapható az

Erdélyi és Bácskai Iparáru raktár

Reich B. Károly Fia és Társa

cégnél Andrássy-tér 6. (Verbos-ház.)

Kötélgyártás! Telefon szám 649. Pokróc lerakat!

ÉRTESÍTÉS!

Értesítem a nagyközönséget és igen tisztelt ismerőseimet, hogy Aradon, a Gyár-utca 10. sz. alatt levő saját házamban egy csinosan berendezett

vendéglőt nyitottam.

Vendéglőmben mindenkor jég-behűtött kőbányai sör, kitűnő hegy-aljai borok, valamint háziisan készült hideg és meleg étkek kaphatók, figyelmes kiszolgálás mellett jutányos árért. Amidőn még biztosítom igen tisztelt vendégeimet arról, hogy mindenkor arra törekszem, hogy megelégedésüket kiérdemeljem kérem szíves pártfogásukat. 3632

Kész szolgálattal;

Dvorzsák Lajos
vendéglős.

Aradhoz közeli vidéken vasuti állomással és motoros megállóval szemben egy jóforgalmu **vendéglő** eladó.

Országos vásártér közvetlen előtte.

Étterem és vendégszobák. — Cim a kiadóhivatalban. 3663

Építetők figyelmébe!

Csobán Tivadar

építészeti irodája.

Arad, Deák Ferenc-utca 20a. sz.

Van szerencsém értesíteni az építetők közönséget, hogy az építészeti téren mindennemű munkálatokat, egymint:

tervezéseket, új építkezést, régi épületek átalakítását

egy helyben, mint vidéken a legjutányosabb árban készik.

Tisztelettel:

Csobán Tivadar,

2631

építész.

Pápay Lajos

asztalosáru gyára

Arad, gróf Károlyi Gyula-u. 12-13. és Választó-u. 30.

elvéllal minden e szakmába vágó munkákat jutányos árak mellett.

Költségvetéssel készséggel szolgál.

Telefon 223.

3644

DOMÁN IGNÁCZ

ponyva- és zsákkölcsönző-üzletét és irodáját

Arad, Hunyadi-utca 2. szám alól

Deák Ferenc-utca 8. szám alá helyezte át.

Egyben ajánlja legolcsóbban számítva a n. é. gazdaközönségnek

3863

**a cséplési idényre
kölcsön-zsákjait és
kölcsön-ponyváit.**

Telefon 91. szám.

Telefon 91. szám.

Laendler Aladár

mindennemű puha- és keményfa termelése és kivitele

Központ: Budapest, V. ker. Perczel Mór-
utca 2. (Szabadság-tér sarkán.) Gőzfűrészek:
Arad, Ágya, Garamszécs, Breznobánya,
Erdőköz. Erdőkezelőségek: Bokszeg-Beél,
Ágya, Karánsebes, Feketebátor. Kádár-
telepek: Magyarországon, Szlavóniában
és Németországban. Képviseletek: London,
Páris, Berlin, Milano, Stuttgart, Brüssel.

3862

**Aprított tölgyfa és
fűrészpor-brikett**

mint legjobb tüzelőanyag

állandóan kapható az. aradi gőzfűrésztelepen.

Gazdasági kosár

2—3000 drb.

olcsón eladó.

Braun Miksa

zsáküzlete

Boros Béni-tér 2. sz.
Telefon 594. szám.

3707

Nem fényes berendezés!

hanem óriási nagy választék 6. sz. és téli angol női és gyermek felöltőkben áll nagyon olcsó árak mellett a n. ó. közönség rendelkezésére

Schwartzberger Manó

női felöltő áruházában 2671

ARAD, Vörösmarty-utca 3.

(Színház hátsó bejáratával szemben.)

Háztartási és
pipere cikkek legolcsóbban
Vojtek és Weisz
drogueriájában
Aradon.

Husserl Manó

Arad, Szt. Pál-utca 11. sz.
Telefon 348. szám.

Csatornázás és vízvezeték
szerelő bádógos. Készítme-
dern butor verotet. Fém-
csiszolás, galvanizálás.
(Nikkelezés, vörös és sár-
ga rézezés, horgonyozás,
ónozás, aranyozás, ezüs-
tözés.) 3341

Galvanoplasztikai munkák

**Alkalmi vételek
és eladások
ékszertárgyakban**

arany és ezüstneműekben, Arad legnagycb-
óra- és ékszerraktára

Deutsch Izidor

órák és ékszerész
Weltzer János-utca, Miskolts-paizsa.

Zálogcédulák

arany és ezüstneműk, gyémánt és brill-
iáns tárgyak a legmagasabb árban meg-
vételnek vagy más tárgyakra átcserehetőek

TELEFON 498.

TELEFON 498.

Nem csak a helybelieknek, hanem a vidékieknek is fontos, ha bevásárlásait az **Asztalos Sándor-u. 4. sz.** alatt levő

CSIPKE ÁRUHÁZBAN

eszközl, mert ott állandóan és mindig újabb partie áruk érkeznek. — Eladásra kerülnek a következő olcsón beszerzett

partie áruk

Csipke szövetek nagy választékban

Fiu ingek fehér R chiffon 85 kr.
Fiu ingek színes zephir 85 kr.
Férfi ingek RR chiffonból 99 kr.
Férfi háló ingek 1 frt 20 kr.
Női ing R chiffonból 75 kr.
Női nadrág R chiffonból 74 kr.
Klott alj dupla fedor 1 frt 50 kr.
Lüster alj dupla fedor 1 frt 50 kr.
Selyem alj 3 frt 75 kr.
Miedervédő, batiszt, himzett 45 kr.
Taft, selyem 70 kr.

Csikos selyem blousoknak 65 kr.
Gyermekruhák 75 kr.
Eszernyők, férfi és női 1 frt 20 kr.
Batiszt blousok 1 frt 50 kr.
Selyem batiszt blousok abgapat 1 frt 20 kr.
Leány ingek R chiffon 48—65 kr.-ig.
Leány nadrág, reform 65 kr.
Leány Muzter kötök, minden nagyság 75 kr.
Zsebkendők tucatja 58—120-ig
Gallérok, csak 7 krajcár
Kézeltő párja 8—16 kr.-ig

Női harisnya 3 pár 50, 65 kr. és 1 frt
Kézimunka congré kezdet 1 frt 25 kr.
Csipke, méterje 1 kr.-tól
Csipke szövet 25 kr.-tól
Csipke gallér 50 kr.
Cérna keztyűk 15 kr.-tól
Férfi nyakkendők 10 kr.
Glasé keztyűk rendes 58—85 kr.
Glasé keztyűk, fehér hecsze 1 frt 50 kr.
Női nyilas harisnya 39 kr.
Nadrágtartók 30 kr.

Csipke és csipkebetétek nagy választékban

Ezen felsorolt áruk mind jó és tartós minőségűek.

Azonkívül érkeztek nagyobb mennyiségben madeira himzések, schweizi himzések, selyem keztyűk, női- és férfi harisnyák, gyermek-harisnyák, **finom női fehérneműk**, stórok, csipkefüggönyök, tüll ágytakarók, valódi reform fűzők. — Női lüster és klott kötök, linoleum, szőnyegek stb. stb.

Meglepő olcsó árak!

2697

Meglepő olcsó árak!

Kérjük a t. vásárló közönséget árunk olcsóságáról meggyőződni.

Tisztelettel CSIPKEÁRUHÁZ.

Szolid és pontos kiszolgálás.

Helybeli és megyei telefon szám 387.

BRAUN N. A. ARAD,

Boros Béni-tér 7. szám.

Ajánlja dusan felszerelt

festékraktárát

a n. é. helyi és vidéki közönség b. figyelmébe. Nagy raktár gépolajak, fedőlemezek, carbolineum és egyéb gazdasági cikkekben. Saját gyártmányu olajfestékek, fénymázak, cipőkrémek, vaselinek, stb. „Narfény“ ezüstszinü kályhafényfestékek és a „Róza“ jegyü cipőcerém gyártása és szétküldése.

Ismételadók árkedvezményben részesülnek.

Szives pártfogást kér

Braun N. A.

3671

Helybeli rendelmenyek házhoz küldetnek.

Vidéki rendelmenyek legpontosan bban teljesitetnek.

Legolesobb arak.

Telefon szám 748.

Telefon szám 748.

Vizvezeték és csatornázás berendező műhely!

Hol mindennemü csatornázást, fürdöt, klosettet, szivattyut, ennek átalakítását, olcsón és pontosan eszközlöm helyben, mint vidéken, 24 évi tapasztalataim, ugyszintén 14 évi aradi működésem elég biztosíték tisztelt rendelöimnek, hogy az elvállalt munkát szakszerűen és pontosan eszközlöm.

3817

A nagyérdemü közönség pártfogását kéri

Mókos Márton

szerezölömester. :: Petöfi-u. 4. sz.

Központi iroda:

Arad,

Batthyány-utca

:: 32. szám. ::

Kohn József

:: Fiók: ::

Déva,

Főtér, 12. szám.

(Dévai takarékpalota.)

egészségügyi berendezések vállalata.

Hat kiállításon első díjjal kitüntetve. — PÁRIS 1883. áll. ösztöndíjjal kitüntetve. — ARAD, 1890. jury tag.

Tervez és készít: Vízműveket és víznyerő telepeket falvak, uradalmak, stb. részére. — Központi fűtő és szellőztető-, valamint gőzfűző-, mosó- és szárítóberendezéseket stb. Vizvezeték- és csatornaberendezéseket. Köz- és magánfürdőket. Városi és megyei telefon 333.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy az aradi Minoriták palotájában 20 évig fennállott üzletemet ez év júniusában feloszlattam, hogy teljes tudásomat és munkaerőmet

épület- és diszműbádogos műhelyem, vízvezetéki berendezés és egészségügyi vállalatom, jég szekrénygyáram

nagyarányu fejlesztésére fordíthatom.

Van szerencsém ennél fogva igen tisztelt megrendelőimet, üzletfeleimet és barátaimat értesíteni, hogy

Batthyány-u. 32. sz. alatt levő irodámban és gyáramban

eddiggi üzletemet nemcsak fenntartom, de széles arányokban fejleszteni is kívánom.

Elvállalom minden néven nevezendő épület- és ornament bádogosmunka rajzszerinti kivitelét fetszés szerinti anyagból, ugyszinte vízvezeték- és csatornázás tervezését és kivitelét.

Házak vízvezetéki karbantartását, méltányos évi átalány mellett, valamint a legjutányosabb áron és leggyorsabb kivitelben minden szakba vágó javítási munkát.

Ujjonnan berendezkedtem központi fűtés és szellőztetési

n.unkák tervezésére és kivitelére.

Gyártok és raktáron tartok állandóan

legkitünőbb saját szerkezetű jég szekrényeket olcsó áron, minden nagyságtan, hentesek, mészárosok, vendéglősök, háztartások részére.

Legujabb légnyomásos és szénsavas sörhűtő készülékeimet

is a n. é. közönség figyelmébe ajánlom.

Mindennemű fürdő- és ülőkádakat, fürdőszobaberendezéseket

a legmodernaobb kivitelben készítek.

Nikkelező és galvanizáló telepemen

minden e fajta munkát gyorsan és precizen készítek.

Mindennemű konyhaberendezési és háztartási cikkeket állandóan raktáron tartok.

Üzletemből megmaradt áruk olcsón elárusíttatnak.

Abban a reményben, hogy igen tisztelt üzletfeleim minél gyakrabban megtisztelnak megrendeléseikkel, tisztelettel kérem a nagyérdemű közönség saives jóindulatát és támogatását.

3853

Kiváló tisztelettel

Kohn József.

Terv- és költségvetéssel kívánatra készséggel szolgálók és meghívásnak eleget teszek.

Az aradi Könyvnyomdászok Szakegylete által hirdetett pályázaton I-ső díjat nyert.

MAIDT ÉS SCHRODT

FÉRFI-DIVAT KÜLÖNLEGESSÉGEK ÜZLETE

ARAD, ANDRÁSSY-TÉR 17.

(REINHART HÁZ.)

Állandó nagy raktár férfi kelen-
gyékben, ugymint la fehér és
szines ingek, frakk ingek, lábra-
valók francia batiszt „hosszu“
és raye cöpper a legjobb minő-
ségekben. — Len, vászon és
batiszt zsebkendők, harisnyák,
keztyük, gallérok, minden fagon
és magasságban. — Tollkönnyü
puha és kemény kalapok, vala-
mint cilinderek. — Mindenkor
dus választék nyakkendő ujdön-
ságokban. — Nagy választékban
gummi esőkabátok és angol fel-
öltők la minőségben 30 koroná-
tól. — Utazó és sport sapkák,
bot, esőernyők és séta botok. —
Fiu kelengye, ugymint: fehér és
szines ingek gallérral és gallér
nélkül, lábravalók, kalapok stb.
stb. szükséges dolgok óriási
mennyiségben. — Szabott áruk.
Szolid kiszolgálás. — Városi és
megyei telefon 765 szám. ∴

TELEFON
765 számTELEFON
765 szám

Iskolai beíratási hirdetés!

Iskolai beíratási időnyre,

Fischer nagyáruházának

Arad, Szabadság-tér 12.

Szenzációs olcsó árjegyzék!

Külön osztály gyermekek részére!

Gyermekek nyakkendői

Gyermekek mosó nyakkendő csokor	10 kr.
Gyermekek regatta	15 "
Gyermekek tiszta selyem csokor	25 "
Gyermekek regatta	25 "
Gyermekek plastron	29 "

Gyermekek ingek

Gyermekek ingek vasalt fehér	95 kr.
Gyermekek ingek jó minőségű sifonból	1.05 "
Gyermekek ingek puha mellű sifonból	1.25 "
Gyermekek ingek egész finom madipulánból	1.45 "
Gyermekek gallérok és manzsetták jó minőségben	

Gyermekek kalapok

Gyermekek őszi kalap lodenből	75 kr.
Gyermekek fekete és színes	98 "
Gyermekek finomabb min.	1.25 "
Gyermekek elegáns kivitelben	1.35 "
Gyermekek sikkos forma selyem béléssel	1.50 "

Gyermekek sapkái

Gyermekek sport sapka kockás szövetből	85 kr.
Gyermekek sapka kék szövetből	60 "
Gyermekek deák sapka finom cheviotból	65 "
Gyermekek matróz sapka kék és piros szövetből	75 "
Gyermekek matróz sapka kék és piros selyemből	1.15 "

Gyermekek eső ernyők

Gyermekek eső ernyő croiseból	95 kr.
Gyermekek eső ernyő clottból	1.15 "
Gyermekek eső ernyő finom canelából	1.45 "
Gyermekek eső ernyő sergeből	1.60 "
Gyermekek eső ernyő jó minőségű selyemből	1.75 "

Gyermekek zsebkendői

Gyermekek zsebkendő képekkel	05 kr.
Gyermekek zsebkendő sifonból fehér	08 "
Gyermekek zsebkendő vászonból	11 "
Gyermekek zsebkendő jobb minőségű vászonból	14 "
Gyermekek zsebkendő fin. szín. batiszt	15 "

Gyermekek iskola táskái

Gyermekek iskola táskák viaszos vászonból	85 kr.
Gyermekek iskola táskák színes képekkel	45 "
Gyermekek isk. táskák vízm. vászonból	50 "
Gyermekek isk. táskák jó minőségű tartós	60 "
Gyermekek iskola táskák bőrből	75-1.50 "

Gyermekek patent harisnyák fegyházi munkái

Gyermekek pat. harisnyák, árak nagyság szerint	
Gyermekek patent harisnyák jó min.	15-27 kr.
Gyermekek pat. harisny. diamant fekete	19-38 "
Gyermekek pat. harisny. dupla sarokkal	27-45 "
Gyermekek pat. harisny. legjobb min.	32-57 "

Különböző tárgyak gyermekek részére

Gyermekek nadrág tartók gumiból	19-35-ig.
Gyermekek zsebkész fehér és barna csonttal	20-30-ig.
Gyermekek fogkefék	10-25-ig.
Gyermekek pénz erszény bőrből	10-50-ig.
Gyermekek patent zseb tintatartók	25-50-ig.

Férfi divat osztály! Olcsó árjegyzék!

Férfi fehérnemű

Férfi ing színes puha mellű	1.15 kr.
Férfi ing sifonból piquet mellű	1.35 "
Férfi ing angol zephiből színes	1.45 "
Férfi ing egész finom fehér damaszt mellű	1.65 "
Férfi ing egyedüli különlegességem drapp csíkos	1.75 "

Férfi kalap ujdonságok

Férfi kalap jó minőségben	1.25 kr.
Férfi kalap megbízható jó minőségben	1.50 "
Férfi kalap színes és fekete legujabb forma	1.75 "
Férfi kalap elegáns, finom gyapjuból	2.00 "
Férfi kalap legfinomabb nyulszőrből	2.50 "

Férfi esőernyők

Férfi esőernyő croiseból	1.15 kr.
Férfi esőernyő jó minőségű clottból	1.35 "
Férfi esőernyő tartós canelából	1.50 "
Férfi esőernyő glória selyemből	1.75 "
Férfi esőernyő finom selyemből	1.95 "

Férfi nyakkendő óriási választékban!

Férfi batiszt csokor szép mintákban	11 kr.
Férfi batiszt regatta szép mintákban	19 "
Férfi selyem csokor gyönyörű szép mintákban	25 "
Férfi selyem regatta gyönyörű szép mintákban	35 "
Férfi nyakkendő tiszta selyemből ujd.	50 "

Különböző férfi divatcikkek

Nagyválasztékú zsebkendő dr.	19-25 kr.
Jó minőségű nadrágtartók drb.	35-50 "
Jó minőségű harisnyakötők drb.	39-50 "
Nagy választék divatos kezelőgombokban	25-50 "
Jó minőségű köpper lábravaló alkalmi vétel	95 "

Férfi harisnyák

Férfi harisnya maccoi nyerszín párja	19 kr.
Férfi harisnya színes és fekete párja	25 "
Férfi harisnya divatos csíkos párja	29 "
Férfi harisnya különlegesség legujabb minták párja	35 "
Férfi harisnya tiszta cernából párja	45 "

Női divat osztály!

Női fehérnemű

Női ing sifonból himzéssel díszítve	85 kr.
Női ing madipulán gyönyörű himzés betéttel	1.15 "
Női ing finom vászonból kézi himz.	1.50 "
Női ing finom franc. batisztból szin.	1.75 "
Női ing rumburgi vászonból kelen-gyének	9.00 "

Különböző női divatcikkek

Női selyem esernyő alkalmi vétel	1.75 kr.
Női selyem övek, fekete és színes	50-95 "
Női selyem gumi övek, fekete és színes	95-1.50 "
Női kiegészítők, bőrből legujabb.	45-90 "
Női selyem nyakkendő és divatos gallérok.	

Női harisnyák

Női harisny. kötött szin. és fekete párja	35 kr.
Női harisnyák színes csíkos legujabb divat párja	80 "
Női harisny. mintázott tiszta cernából párja	60 "
Női harisny. flour fek. alkalmi vét. párja	65 "
Női harisny. flour áttört egész fin.	95 "